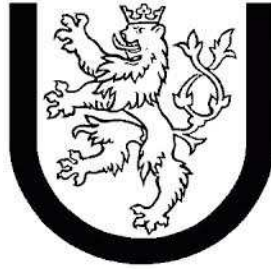

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce

PRÁVNÍ ASPEKTY INSTITUTU VYKÁZÁNÍ

Plzeň 2014

Bc. Josef Beneš

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Josef BENEŠ
Osobní číslo: R09M0005P
Studijní program: M6805 Právo a právní věda
Studijní obor: Právo
Název tématu: Právní aspekty institutu vykázání
Zadávající katedra: Katedra správního práva

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Vlastní právní úprava institutu vykázání
3. Právní aspekty vykázání dle dalších právních předpisů
4. Vykázání v sousedních zemích
5. Návrhy de lege ferenda
6. Závěr

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: **60**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Martin Kopecký, CSc.**
Katedra správního práva

Datum zadání diplomové práce: **14. února 2013**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2014**

Doc. JUDr. Ján Pauly, CSc.
děkan

Doc. JUDr. Martin Kopecký, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 30. září 2013

Prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně s využitím pramenů uvedených v seznamu použitých pramenů a literatury.“

Chomutov, březen 2014

Věnování

Tuto práci bych rád věnoval nejbližším, kteří pro mne byli a jsou velkou životní inspirací - manželce *Veronice* a dětem *Anně a Josefovi*.

Obsah

1	Úvod.....	8
1.1	Exkurz do problematiky domácího násilí.....	10
1.1.1	Znaky domácího násilí	12
1.1.2	Definice pojmu domácí násilí.....	16
2	Vlastní právní úprava institutu vykazání	20
2.1	Zákon na ochranu před domácím násilím.....	20
2.1.1	Základní principy zákona na ochranu před domácím násilím.....	23
2.2	Vysvětlení některých základních pojmů.....	24
2.3	Postup policie v případech domácího násilí	26
2.4	Vykázání podle původního zákona o policii	28
2.5	Vykázání podle nového zákona o policii.....	36
2.5.1	Jednotlivá ustanovení s komentářem.....	37
2.5.2	Některé specifické situace při vykazání	55
2.5.3	Právní prostředky obrany proti vykazání	56
3	Právní aspekty vykazání dle dalších právních předpisů	60
3.1	Ústavně zaručená základní práva a svobody	60
3.2	Soukromoprávní aspekt vykazání.....	61
3.3	Subsidiarita trestního práva	63
3.4	Porušení povinností vykázané osoby jako přestupek	65
3.5	Úloha intervenčních center	66
4	Vykázání v sousedních zemích.....	68
4.1	Rakousko	68
4.2	Slovensko.....	70
5	Návrhy de lege ferenda	75
5.1	Změny v zákoně o policii	75
5.2	Změny v zákoně o přestupcích	77
6	Závěr	80

Summary	82
Seznam použité literatury	83
Přílohy	89
Příloha č. 1 – dotazník SARA DN (pomůcka pro policisty)	89
Příloha č. 2 – rozhodnutí o vykázáání	90
Příloha č. 3 – potvrzení o vykázáání	92
Příloha č. 4 – počty vykázáání v letech 2007 – 2013	98

1 Úvod

Tématem předkládané diplomové práce jsou „*Právní aspekty institutu vykázání*“. Práce si klade za cíl především podrobněji rozebrat stávající právní úpravu *oprávnění policisty vykázat osobu ze společného obydlí*, ale také popsat souvislosti s dalšími právními předpisy. V této práci jde o to rozebrat uvedené oprávnění z pohledu práva a přitom nevynechat důležité okolnosti, které zákonodárce vedly k jeho začlenění do právního řádu, které ale nejsou původu právního, nýbrž ryze sociálního.

Jako součást úvodu je zařazena kapitola, která se věnuje fenoménu domácího násilí. Je vhodné, aby se čtenář krátce seznámil s touto problematikou a lépe tak chápal smysl právního institutu vykázání, přesto jsem nechtěl, aby domácí násilí tvořilo hlavní část mé práce. Bez souvislostí se ovšem může vykázání jevit jako přehnaný zásah do soukromého života společně žijících osob. Argumentem pro takové tvrzení může být známá skutečnost, že i v dobře fungujícím soužití občas dochází ke sporům, které, ač se mohou pro vnějšího pozorovatele jevit jako zásadní, partneři dovedou sami vyřešit, potřebují k tomu ovšem čas a soukromí. U domácího násilí jde ovšem o něco zcela jiného. Jde o získávání moci agresorem a ovládnutí oběti, o nerovný vztah, v němž bohužel racionalita, tolik potřebná k řešení problémů, nemá své místo. Vykázání je pak mocenským zásahem státu, který vstupuje do tohoto narušeného soužití, zamezuje dalšímu násilí a dává oběti možnost vymanit se na určitou dobu z vlivu agresora a najít právě onu racionalitu.

Převážná část této diplomové práce je věnována vlastní právní úpravě institutu vykázání ve druhé kapitole. Jen ztěžka bychom mohli provádět rozbor vykázání, kdybychom neznali pozadí vzniku zákona na ochranu před domácím násilím. K seznámení s ním nám slouží dobře propracovaná důvodová zpráva, z níž se dovídáme i důvody pro zavedení vykázání do českého právního řádu. Protože jde o policejní vykázání, je podrobně popsána také právní úprava původního policejního zákona. Vykázání od svého zavedení v roce 2007 prošlo zásadními změnami, které se promítly v novém policejním zákoně. Jeho jednotlivá ustanovení upravující vykázání jsou proto v diplomové práci opatřena komentářem.

Pokud jsem do názvu diplomové práce vložil slova „právní aspekty“, pak jsem tím chtěl naznačit, že problematika vykázaní se dotýká právních předpisů práva veřejného i soukromého. Práce vychází z právního stavu k 1.1.2014, což je příhodné, protože k tomuto datu došlo k rekodifikaci soukromého práva. O jednotlivých právních aspektech vykázaní pojednává třetí kapitola práce.

Obecně se problematika domácího násilí nedotýká pouze České republiky. I ostatní státy byly a jsou konfrontovány s fenoménem domácího násilí a mají zájem na tom, aby jejich legislativa efektivně postihovala okruh daných problémů pokud možno v celé šíři. Do diplomové práce jsem vybral dvě sousední země – Rakousko a Slovensko. Seznámit čtenáře s rakouskou právní úpravou vykázaní lze považovat za podstatné, protože byla zdrojem nejen české právní úpravy, ale sloužila jako inspirace i vzor pro další (evropské) státy. To, že Evropská unie označila koncepci řešení domácího násilí jako „best practice“, je dostatečně vypovídající. Slovensko je stále zemí pro Českou republiku velmi blízkou, jakkoliv byly „pokrevní bratrské vazby“ přerušeny vznikem samostatných států v roce 1993. Naše kultura, jazyk a často i mentalita, jsou nadále úzce spjaty a krátký exkurz do slovenské právní úpravy vykázaní (domácího násilí) může být nejen informativním přínosem.

V závěrečné kapitole se věnuji možným návrhům *de lege ferenda*. Podrobný rozbor právních aspektů institutu vykázaní osoby ze společného obydlí vede k úvaze, zda by nebylo vhodné upravit některé podmínky tohoto oprávnění, stejně jako některé související předpisy. Jakkoli lze vykázaní považovat za dobře propracovaný, rychlý a efektivní nástroj ochrany osoby před domácím násilím, může praxe při jeho aplikaci narazit na problémy, s nimiž zákonodárce v době zavedení institutu do právního řádu nemusel počítat.

Pro srovnání jsem do příloh vložil rozhodnutí o vykázaní podle původního zákona o policii i potvrzení o vykázaní podle současného policejního zákona. Aby si čtenář mohl udělat představu, v jakém rozsahu se institut vykázaní v České republice aplikuje, je poslední přílohou aktuální tabulka počtu vykázaní od jeho zavedení v roce 2007 do konce roku 2013.

1.1 Exkurz do problematiky domácího násilí

Mohli bychom jen stěží správně chápat smysl i obsah právního institutu vykázání, pokud bychom předtím neporozuměli obsahu pojmu domácí násilí. Pojmy vykázání a domácí násilí jsou totiž pojmy nerozlučně spjaté. Domácí násilí lze definovat z mnoha různých pohledů. Důležitým aspektem při vymezení definice pojmu *domácí násilí* (stejně jako při definování jiným pojmů) je stanovení toho, jaký konkrétní smysl pro nás případná definice bude mít. Jinak řečeno, je třeba odpovědět si na otázku, co nás k vymezení pojmu vede a co od takového vymezení očekáváme. Jde tedy o určitý kontext, ve kterém se definice pojmu tvoří.

O domácím násilí lze na předním místě hovořit jako o problému společenském. Historicky bylo domácí násilí spíše bagatelizováno, bylo považováno za soukromý problém.¹ Můžeme se domnívat, že tomu bylo z důvodu historického postavení muže a ženy v rodině, kdy hlavou rodiny byl právě muž a žena mu měla být ve všem poslušná.² Domácí násilí proto přirozeně nebylo po dlouhou dobu vůbec identifikováno. Šlo o běžnou vnitřní záležitost rodiny (partnerů). Neexistovala a vzhledem k nastíněnému přístupu společnosti ani nemohla existovat právní úprava, která by na tento závažný sociální problém dokázala patřičně reagovat. Jakkoli docházelo v průběhu téměř celého 20. století ke zrovnoprávnění postavení mužů a žen, k výraznému posunu vnímání fenoménu domácího násilí došlo až v 80. letech 20. století, když psychologka Dr. Lenore E. Walker, která se specializovala zejména na dynamiku domácího násilí a jeho oběti, svými pracemi pozvedla problematiku domácího násilí na odbornou úroveň především mezi psychology a psychiatry. Někteří autoři jí považují za první znalkyni domácího násilí³. O domácím násilí jako o násilí v rodině se poté ještě více i veřejně začalo hovořit v 90. letech 20. století, kdy byly provedeny i podrobné výzkumné studie⁴. V této době začalo také na mezinárodní politické úrovni docházet ke stanovování jasných priorit a požadavků adekvátně postihovat

¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Domácí násilí: Fakta a paradoxy. In: *Sociální práce*. 2006, č. 2, s. 55.

² O rozdílném postavení muže a ženy se lze dočíst již v Bibli ve Starém zákoně.

³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Radek PTÁČEK a Ilja ŽUKOV. Aktuální otázky domácího násilí v soudně znalecké praxi. In: *Česká a slovenská psychiatrie*. 2010, č. 4, s. 234-238.

⁴ Např. studie Van Dijka v Holandsku v roce 1997 viz ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Domácí násilí: Fakta a paradoxy. In: *Sociální práce*. 2006, č. 2, s. 55-56.

závažný společenský problém domácího násilí (např. Vídeňská deklarace Světové konference o lidských právech konané ve Vídni v roce 1993⁵ či Deklarace o odstranění násilí na ženách přijatá Valným shromážděním OSN v roce 1993⁶). V USA a následně i v Evropě byla a nadále jsou postupně přijímána opatření na legislativní úrovni a též opatření sociální, jejichž hlavním smyslem je včasná reakce na případy domácího násilí⁷. V současné době lze ve společnosti (nikoliv pouze české) sledovat zřetelný požadavek odkrytí nežádoucí latence domácího násilí. Je zřejmý rozmach organizací působících v oblasti domácího násilí, jejichž široký záběr zahrnuje aktivity od poskytování informací až po konkrétní pomoc osobám postiženým domácím násilím (např. Bílý kruh bezpečí, o. s., o. s. ROSA, KOORDONA – Koalice neziskových organizací proti domácímu násilí a další)⁸. Jednotlivé státy v rámci legislativních procesů přijímají právní předpisy na ochranu před domácím násilím, jsou pořádány konference či preventivní výukové programy a semináře na základních a středních školách, ale i pro ostatní širokou veřejnost. Nedílnou součástí této politiky je rovněž vzdělávání policistů a dalších osob, které se bezprostředně podílí na řešení problematiky domácího násilí.

Jak bylo výše nastíněno, problematika domácího násilí je a nutně musí být řešena též v rovině právní. Závažnost tohoto fenoménu vede zákonodárce k tvorbě a zdokonalování právní úpravy řešící okruh problémů týkajících se domácího násilí. Přesto nebo možná právě proto, co již bylo výše uvedeno, není *domácí násilí* pojmem právním a předpisy platného práva jej doslovně nijak neužívají. Lze se domnívat, že legální definice pojmu s konečnou platností by ani nebyla příliš vhodná a že by způsobila přílišnou těžkopádnost při aplikaci jednotlivých právních institutů určených k řešení dané problematiky. Domácí násilí je totiž fenomén především společenský, jehož uchopení a vymezení je velmi obtížné. Obsah pojmu domácí násilí se nadále vyvíjí a mění také s pokrokem a poznáním psychologické i psychiatrické vědy a jejich metod. Podrobnějším studiem problematiky domácího násilí lze navíc dojít k přesvědčení, že společnost teprve

⁵ <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=543>

⁶ Text deklarace v angličtině dostupný na <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>

⁷ Například komunitární program EU DAPHNE zaměřený na boj proti násilí vyhlášený Rozhodnutím Evropského parlamentu a Rady č. 779/2007/ES ze dne 20. června 2007 jako součást obecného programu „Základní práva a spravedlnost“.

⁸ Organizace pomáhající osobám ohroženým domácím násilím v ČR dostupné na <http://www.donalinka.cz/odkazy/>

zlehka „otevřít oči“, které měla nad takto závažným problémem dlouhodobě přivřeně. Proto by v současné době mělo být primárně věnováno maximální úsilí dostatečnému poznání a pochopení všech specifíků domácího násilí a teprve poté mohou být učiněny pokusy k jeho kvalifikovanému právnímu vymezení. Pochopitelně však není vhodné ponechat výkladu pojmu domácí násilí neomezený prostor. Ve světle toho, co bude uvedeno v dalších kapitolách, lze však tvrdit, že jsou to soudy, povolány k poskytování ochrany právům, kdo svým odborným výkladem práva a zajisté také výkladem neurčitých právních pojmů předává ostatním subjektům aplikujícím právo v oblasti domácího násilí cenné informace a znalosti a napomáhá tak odstranit pochybnost při činnosti těchto orgánů i při plnění povinnosti dodržovat požadavky proporcionality a přiměřenosti případných zásahů do práv a svobod.

1.1.1 Znaky domácího násilí

Definice domácího násilí lze najít celou řadu. „*Definice a teorie domácího násilí pojí jeden společný jmenovatel: panuje v nich nejednotnost, uplatňují se různé ideové přístupy a výkladové koncepce. Důvod je jednoduchý: domácí násilí představuje diverzifikovaný, širokospektrální, mnohvrstevný jev, který může nabývat různé skutkové podoby i různé stupně intenzity, a to v různých kombinacích*⁹.“ Uvedená teze se rovněž velmi dobře promítá ve skutečnosti, že problematika domácího násilí zasahuje do různých právních odvětví, které se pak pro účely konkrétních právních předpisů snaží pojem blíže vymežit a specifikovat. Většina definic ovšem vychází z faktu, že domácí násilí lze vymežit určitými shodnými znaky. Jsou to znaky definiční, které jsou obligatorní a znaky průvodní, jejichž naplnění je dáno fakultativně.

Hovoříme – li o **znacích definičních**, potom jde zásadně o znaky, které domácí násilí vymezují. Řadíme mezi ně následující:

1. **Násilí mezi blízkými osobami ve společném obydlí** – pro domácí násilí je výskyt *násilných incidentů* (násilných událostí, útoků) pojmovým znakem. Násilí se objevuje v rozličných formách, má podobu fyzického, psychického, sexuálního, sociálního či ekonomického násilí i jejich kombinace. Pro identifikaci domácího

⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Domácí násilí: Fakta a paradoxy. In: *Sociální práce*. 2006, č.2, s.61.

násilí je nezbytné, že *oběť je s násilnou osobou ve velmi těsné vazbě*. Násilná osoba může být její manžel, partner nebo jiná osoba, s níž sdílí domácnost. Agresorem může být ale i dítě (nezletilý, mladistvý) nebo naopak starší rodič. Různými formami násilí a zneužitím citové, ekonomické, sociální či jiné závislosti agresor oběť de facto ovládá a kontroluje. Oběť se cítí bezbranná, zpravidla nevidí jiné řešení než ve vztahu (v domácnosti) setrvat. Oběť se nebrání, což může agresora vést k přesvědčení, že oběti útoky nevadí nebo dokonce může považovat svoje násilné jednání v soukromí za určitou normu. Oběť pod tíhou závislosti dochází k přesvědčení, že za incidenty může sama svým chováním. V neposlední řadě je kumulativní podmínkou tohoto znaku *společně obývaný prostor*. Násilí se odehrává v domácím prostředí, v soukromí, které je někdy rozšířeno až na tzv. právo na soukromí. To vede k vytvoření ideálních podmínek pro domácí násilí. Domácí násilí se děje ve společném obydlí, kterým nemusí být pouze byt či dům, ale jakýkoliv společně obývaný prostor (např. hotelový pokoj). Rozhodující je neveřejnost takového prostoru, místo je relativně mimo kontrolu společnosti. S tím souvisí často diametrálně rozdílné chování agresora na veřejnosti a v soukromí. Agresor si bývá dobře vědom protizákonnosti svého jednání. Lze uzavřít, že útoky vedené osobami, které nejsou ve vztahu k oběti v blízké až intimní vazbě či které s ní nesdílejí společné obydlí, nelze považovat za domácí násilí.

2. **Opakovanost** (cyklus domácího násilí) – rozdílně od jiných druhů násilí není domácí násilí jednorázové. Násilné události se opakují v různých časových intervalech, někdy podle toho, co je startérem (co útok vyvolá), jindy systematicky, promyšleně. V rámci cyklů domácího násilí dochází ke střídání třech období – fází. Jednak je to *fáze narůstání napětí*. Tenze se zvyšuje z různých příčin, u domácího násilí nejde zdaleka o příčiny racionální. Naopak nejsou výjimečné příčiny emocionální, způsobené tím, že se násilná osoba špatně nebo vůbec neovládá nebo se nechce ovládat. Vzrůst napětí není vždy pozvolný, může být náhlý, těžko předvídatelný. Stádium napětí vyvrcholí do *fáze násilí*. Násilí se vykytuje v různých podobách, může

jít o násilí fyzické, psychické, ale i o sexuální zneužívání, sociální izolaci či ekonomickou kontrolu. Po násilném stádiu nastává *fáze usmiřování a klidu*, v partnerských vztazích někdy též nazývaná období líbánek. V tomto období chce oběť opětovně uvěřit, že se situace ve vztahu uklidnila, stabilizovala. Přestože je oběť opakovaně exponována násilným incidentům, kontrolou a mocí agresor dosahuje oslabení, strachu a neschopnosti oběti účinně se násilí bránit. Opakovanost domácího násilí lze vymezit rovněž negativně a to tezí, že jednorázový útok nelze považovat za domácí násilí, byť může naplňovat znaky jiného (závažného) protiprávního jednání (přestupku, trestného činu).

3. **Asymetričnost vztahu** – tento znak vyjadřuje jasné dělení rolí na *osobu násilnou a ohroženou*, jež nejsou vůči sobě v rovném postavení. Postavení osob (agresora, oběti) je v jednotlivých incidentech neměnné, vždy je stejný agresor a stejná oběť. Konkrétní domácí násilí vytváří určitý model, ve kterém jsou jasně diferencované pozice agresora a oběti a v jejich postavení je diametrální odlišnost. Agresor vystupuje ve vztahu k oběti v pozici nadřazenosti a má jasnou převahu, oběť se chová submisivně a tlaku agresora podléhá. Naopak situace, kdy dochází ke vzájemnému napadání partnerů (např. tzv. italská domácnost) jsou charakteristické tím, že role účastníků incidentu se střídají a jsou proměnlivé a jejich vzájemné postavení není výrazně rozdílné. V takových případech je proto z podstaty věci domácí násilí vyloučeno, jakkoli se i v takovém případě může jednat o jiné závažné jednání (např. jiné formy partnerského násilí). Nerovnoměrné postavení násilné osoby a oběti lze charakterizovat tak, že oběť se obává napadání, ale není schopna se bránit a své postavení sama změnit, a násilná osoba se v rámci vztahu snaží oběť co nejvíce kontrolovat a využít její strach jako prostředek ovládnutí. Záměrná kontrola, manipulace a ovládnutí jsou pro asymetričnost vztahu charakteristickými prvky.

Dalšími znaky domácího násilí jsou **znaky průvodní**. Těch se vyskytuje větší množství, v zásadě podle kritéria posuzování domácího násilí. Mezi nejdůležitější průvodní znaky lze nepochybně zařadit:

1. **Eskalace** – eskalace je myšlena především ve vztahu k četnosti a projevené intenzitě násilí. Někdy je eskalace označována za historii domácího násilí, což je dáno její dlouhodobostí. Jde o určité pozvolné stupňování či nárůst síly útoků, od útoků psychických (nadávky, slovní urážky, citové vydírání), přes hrubé ponižování (nucená nahota, nedostatek spánku, jídla, tepla), omezování osobní svobody a soukromí (uzavírání do místností, kontrola mobilního telefonu, emailové pošty, osob, s nimiž se oběť stýká) až k útokům fyzickým (strkání, facky a jiné bití) či sexuálním (sexuální zneužívání, znásilňování). Nejzávažnější útoky pak mohou vážně ohrožovat i život oběti. Dřívější odborná učení o tom, že eskalace je jedním z definičních znaků domácího násilí, jsou podle studií a výzkumů již několik let překonána¹⁰, přestože někteří autoři tento znak stále při vymezování pojmu zařazují mezi znaky základní¹¹. Pokud by došlo k dezinterpretaci při posuzování znaků domácího násilí v praktické činnosti některých orgánů (např. Policie České republiky), mohlo by to mít negativní vliv na včasnou reakci na případy domácího násilí. Eskalace je řazena mezi faktory rizikové. Takovými faktory jsou také například společenská separace vztahu, mezigenerační přenos vzorců chování či nerovnost pohlaví v partnerském vztahu, násilné chování agresora k ostatním členům rodiny nebo k okolí, nadužívání alkoholu či užívání drog agresorem, přítomnost zbraně v domácnosti anebo žárlivost. Přítomnost rizikového faktoru v konkrétním případě domácího násilí zvyšuje jeho nebezpečnost a stupeň ohrožení oběti. Skutečnost, že tento rizikový faktor chybí, ale neznamená, že o domácí násilí nejde. Eskalace je znakem fakultativním.

¹⁰ Například ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Radek PTÁČEK a Ilja ŽUKOV. Aktuální otázky domácího násilí v soudně znalecké praxi. In: *Česká a slovenská psychiatrie*. 2010, č. 4, s. 235.

¹¹ Mezi typickými rysy domácího násilí je eskalace uvedena například v monografii MATES, Pavel, Jindřich ŠKODA a František VAVERA. *Veřejné sbory*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 158.

2. **Latence domácího násilí** – pro domácí násilí je charakteristická vysoká latence. Je téměř pravidlem, že domácí násilí se děje skrytě a beze svědků. Latence domácího násilí má dva aspekty. Lze na ní hledět staticky, kdy vyjadřuje fakt, že domácí násilí se děje skrytě, v soukromí, pachatelé zůstávají utajeni a incidenty nejsou oznamovány. Druhé hledisko je dynamické a souvisí s tzv. reviktimizací, tedy opakovanou viktimizací¹². Mnohočetná viktimizace vede u oběti k oddalování či k úplné neochotě oznamovat incidenty, což opět vytváří „příznivé“ podmínky pro domácí násilí.

1.1.2 Definice pojmu domácí násilí

Abychom mohli hovořit o domácím násilí, musí být vždy kumulativně dány shora uvedené znaky definiční. Jinak řečeno, tyto znaky musí být pro naplnění pojmu domácí násilí přítomny všechny současně. Naopak znaky průvodní se v konkrétních případech v různé míře vyskytovat mohou, ale nikoliv bezpodmínečně. Slouží ke specifikaci, doplnění a konkretizaci jednotlivých případů domácího násilí.

Jak bylo naznačeno výše, pracují s pojmem domácí násilí jednak různé nevládní organizace, je využíván pro účely psychologické a v neposlední řadě je též definován pro účely právní při aplikaci rozličných právních norem určených k řešení rozsáhlé problematiky domácího násilí. Jednu z definic domácího násilí podává důvodová zpráva k zákonu č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím (dále také „zákon na ochranu před domácím násilím“.) Ta uvádí, že *„domácí násilí je označení pro násilné jednání, kterým dochází k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, a to v bytě nebo domě společně obývaném násilnou osobou i osobou, proti níž takový útok směřuje. Domácím násilím se rozumí opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází nebo hrozí, že dojde, k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou či byli spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě. V rámci domácího násilí lze jednoznačně identifikovat osobu násilnou i osobu*

¹² Viktimizaci lze ve vztahu k domácímu násilí chápat jako určitý proces, při němž se osoba stává obětí domácího násilí.

*ohroženou, proti níž takové útoky nebo výhrůžky útokem směřují.*¹³” Pro občanské sdružení ROSA¹⁴ je domácím násilím „*obecně rozuměno chování, které u jednoho z partnerů způsobuje strach z druhého. Skrze užití moci, kterou tento strach poskytuje, kontroluje násilný partner chování druhého.*”

Vymezením pojmu domácí násilí se ve své činnosti opakovaně zabýval i Nejvyšší správní soud (dále také „NSS”). V rozsudku sp. zn. 9 Azs 49/2008 ze dne 10.9.2008 (dostupný na www.nssoud.cz) při rozhodování o kasační stížnosti proti rozsudku, kterým byla zamítnuta žaloba proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o udělení mezinárodní ochrany, obecně konstatoval, že „*domácí násilí je bezesporu celospolečenským jevem, který nelze podceňovat a který vyvěrá z podhoubí sociální diskriminace a který je zpravidla determinovaný příslušností k určitému pohlaví.*” Podrobněji se NSS definici pojmu věnoval v rozsudku sp. zn. 5 As 84/2008 ze dne 31. 3.2009 (dostupný na www.nssoud.cz), jímž rozhodoval o kasační stížnosti proti rozsudku, kterým byla zamítnuta žaloba proti rozhodnutí o vykázání. Soud zde přirovnal domácí násilí k šikaně, která je podle něj úmyslná a svévolná, zahrnuje širokou škálu útoků proti důstojnosti a zdraví člověka. Mezi znaky domácího násilí zařadil nerovné postavení mezi pachatelem a obětí. Uvedl, že „*pachatel má nad obětí zjevnou nebo i nevyslovenou či obětí nepřiznanou převahu. Je to vždy pachatel, kdo určuje pravidla, a to, co smí pachatel, nesmí oběť.*” Jako další znak zmínil NSS opakovanost, kterou definoval tak, že „*jeden pohlavek, políček nutně ještě neznamená, že se jedná o domácí násilí; pokud však již takových jednání bylo více i v minulosti, jejich četnost se zvyšuje, již nelze zcela úvahu o možnosti domácího násilí přejít.*” Za charakteristickou zařadil NSS eskalaci, když konstatoval, že domácí násilí „*může zpravidla začínat drobným omezováním osobní svobody, pokračuje urážkami, zesměšňováním, přerůstá ve fyzické násilí a v horších případech končí i vážnými formami ublížení na zdraví.*” Pojem domácí násilí poté na základě výše popsanych znaků shrnul Nejvyšší správní soud v citovaném rozsudku jako „*týrání a násilné jednání, odehrávající se mezi osobami blízkými, žijícími spolu ve společném domácnosti, kdy jedna*

¹³ Důvodová zpráva k zákonu na ochranu před domácím násilím dostupná na www.psp.cz/dokumenty.

¹⁴ Občanské sdružení ROSA je nestátní nezisková organizace, která se ve své činnosti zaměřuje na přímou komplexní pomoc ženám – obětem domácího násilí a jejich dětem a na prevenci tohoto jevu (více viz na www.rosa-os.cz).

násilná osoba získává a udržuje nad druhou moc a kontrolu.” Je zjevné, že NSS se při definici pojmu v citovaných rozsudcích držel doktrinálního vymezení.

V odborné literatuře se lze setkat s různým pojetím domácího násilí. Domácí násilí je definováno jako „*jakékoliv jednání, které má za cíl uplatnění moci nebo kontroly nad dospělou osobou, k níž je pachatel v intimním vztahu, způsobující na straně oběti tíseň nebo újmu, přičemž intimním vztahem rozumíme vztah rodinný, partnerský či obdobný*¹⁵”, jinde autoři pojem vymezují jako „*fyzické, psychické anebo sexuální týrání mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti*¹⁶.”

Jak bylo předesláno na počátku této kapitoly, téměř všechny definice, s nimiž se lze setkat, vychází při pojetí domácího násilí ze shodných znaků. Domácí násilí pak na základě shora uvedeného můžeme shrnout vyslovením následujících tezí:

- Za prvé musí jít vždy o *násilí*, které se děje mezi osobami ve velmi úzkém vztahu, osoby žijí ve společném obydlí, přičemž je nerozhodné, v jaké formě se násilí projevuje.
- Za další ojedinělé, vzájemně neprovázané útoky, které nejsou vedeny záměrem násilné osoby ovládat oběť, nelze pod pojem domácí násilí podřadit. Nebylo by možné hovořit o *opakovanosti* násilného jednání.
- V poslední řadě nelze hovořit o domácím násilí při vzájemném napadání blízkých osob, neboť není naplněn definiční znak, kterým je nerovnoměrné postavení agresora a oběti. V modelu domácího násilí má agresor pozici nadřazenou a oběť je v postavení podřízeném, *role osob jsou jasně vymezené*.
- Dalšími charakteristikami domácího násilí bývá často narůstání počtu a intenzity útoků, obvykle vysoká latence tohoto jevu, ale

¹⁵ HUŇKOVÁ, Markéta, Jiřina, VOŇKOVÁ. *Domácí násilí v ČR z pohledu práva*. Justiční akademie ČR, Stráž pod Ralskem, 2004, s. 44.

¹⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Petra, VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, s. 108.

patří sem často také závislost agresora na alkoholu nebo jiné návykové či psychotropní látky anebo například chorobná žárlivost. Vlastnictví zbraně či pozitivní postoj násilné osoby k agresivnímu jednání (např. otevřené schvalování násilí či sympatizování s hnutím projevujícím se násilným chováním) může pro oběť znamenat výrazně vyšší stupeň nebezpečnosti domácího násilí.

2 Vlastní právní úprava institutu vykázání

2.1 Zákon na ochranu před domácím násilím

Vykázání, policejní vykázání nebo jinak též vykázání osoby ze společného obydlí, je právní institut zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále také „policejní zákon“, „zákon o policii“ nebo „nový zákon o policii“). Hlavním účelem oprávnění je efektivní reagování na případy domácího násilí. Na úvod je třeba zdůraznit, že vykázání nemá povahu sankce a jedná se o preventivní netrestní opatření. Jeho smyslem je vypovězení útočníka ze společného obydlí nebo uložení zákazu vstupu na určená místa na zákonem přesně stanovenou dobu, dále také ochrana osoby ohrožené domácím násilím a vytvoření časového prostoru k uspořádání narušených osobních poměrů osob. Oprávnění bylo původně začleněno do zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, v tehdy platném znění¹⁷ (dále také „původní zákon o policii“). Stalo se tak zákonem na ochranu před domácím násilím předpisů s účinností k 1.1.2007. Zákon na ochranu před domácím násilím se stal v rámci českého právního řádu průlomovou právní úpravou v oblasti domácího násilí. Jde o zákon, který, ač sám ve svých ustanoveních okruh problémů domácího násilí nijak neupravuje, podstatně mění další důležité zákony a tím vlastně problematiku řeší velmi zásadně. V důvodové zprávě k zákonu¹⁸ se uvádí, že *„předkládaný návrh si klade za cíl řešit jev, který je obecně znám pod pojmem domácí násilí, a to prostřednictvím jasně formulované vůle státu chránit ohroženou osobu a zamezit dalšímu jednání násilné osoby, tedy jednoho člena společného obydlí vůči druhému, a to zejména prostřednictvím možnosti jeho krátkodobého vykázání z místa, v němž spolu žijí. Domácí násilí patří z hlediska výskytu k nejrozšířenějším formám násilí vůbec, s velkou mírou latence. Z hlediska svých následků je násilím s devastujícím dopadem na všechny členy rodiny, zejména na děti vyrůstající v násilném prostředí (...) Domácí násilí je tak z hlediska následků, které má na jeho účastníky včetně dětí přítomných aktům násilí, a z pohledu četnosti jeho výskytu alarmujícím celospolečenským problémem, který je třeba*

¹⁷ S účinností zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky došlo k jeho derogaci.

¹⁸ Důvodová zpráva k zákonu na ochranu před domácím násilím dostupná na www.psp.cz/dokumenty.

právně uchopit, pojmenovat a navrhnout prostředky umožňující její řešení.” Důvodová zpráva k zákonu konstatuje, že stávající právní úprava, která řeší problematiku domácího násilí, byla zhodnocena jako zcela neúčinná. Důvodová zpráva vycházela z praxe a z do té doby provedených studií a z dnešního pohledu nelze, než jí dát za pravdu. Nedostatky byly především v prostředcích, které by měly poskytovat ochranu před domácím násilím, zejména v oblasti prevence. Reakce příslušných orgánů nastávala až v situaci, kdy bylo domácí násilí již rozvinuto a oběti bylo skutečně ublíženo. V podstatě ani nebylo možné platnými právními prostředky zasáhnout dříve, žádné účinné preventivní instituty se nenabízely. Ale i právní prostředky tehdy platného (původního) zákona o policii či instituty jiných právních předpisů, jež by se částečně užít mohly, nebyly využívány efektivně. Důvodová zpráva vyjmenovává důvody, proč se tak dělo: *„Selhání lidského faktoru (policisté jsou stejně jako převážná část laické i odborné veřejnosti ovlivněni rozšířeným postojem, že v případě domácího násilí se jedná o problém soukromé povahy, o konflikt uvnitř vztahu, který si musí zúčastnění vyřešit sami mezi sebou, jsou přesvědčeni, že pro tento druh zákroků jim zákon nedává patřičné nástroje k adekvátní reakci); absentuje systém závazných metodických pokynů a evidencí, které by policisty prostřednictvím jasných instrukcí a závazných povinností zavazovaly k postupu v těchto náročných a častých situacích a pomáhaly jim tyto náročné situace zvládat (detekce domácího násilí, protokol o zásahu, ochrana ohrožené osoby, evidence všech zásahů, způsob výslechu a zajištění důkazů, vyhodnocení rizika reálné hrozby, interdisciplinární spolupráce s navazujícími službami etc.); chybí systém celoplošného proškolení policie k tomuto tématu.”* Zákon na ochranu před domácím násilím je postaven na třech pilířích. První z pilířů spočívá v kvalifikovaném zásahu Policie České republiky v případech domácího násilí. Podnětem k zásahu může být jakékoliv oznámení anebo vlastní zjištění policie, policisté jsou povinni jednat na základě úřední povinnosti¹⁹. Zásahem se zde rozumí provedení vykázaní násilné osoby ze společného obydlí za využití nově zavedeného právního institutu. Pro dosažení efektivního postihu domácího násilí nastupuje po vykázaní druhý pilíř. Ten jednak zahrnuje kontrolu povinností uložených násilné osobě, kterou má rovněž na starost Policie České republiky.

¹⁹ Například ustanovení § 10 zákona o policii stanovuje povinnost policisty provést úkon nebo přijmout jiné opatření za stanovených podmínek.

Policisté jsou povinni provést ve stanovené lhůtě kontrolu, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti uložené v souvislosti s vykazáním. Neméně důležitou součástí druhého pilíře je péče o ohroženou osobu, která nastupuje bezprostředně po provedení vykazání. Tato úloha je ovšem svěřena intervenčním centřům²⁰ a záleží v psychologické, sociální a právní pomoci. Třetím pilířem je pak řešení nastalé situace v rovině občanského práva a iniciativa zde leží zejména na ohrožené osobě. Ohrožená osoba může žádat soud o vydání předběžného opatření spočívajících například v uložení povinnosti násilné osobě opustit společné obydlí nebo se v něm nezdržovat či do něj nevstupovat. Pochopitelně se předpokládá další aktivita ohrožené osoby ve vztahu k soudnímu vyřešení věci samé (například návrh na rozvod manželství, vypořádání společného jmění manželů včetně společného bydlení, úpravu styku s nezletilými dětmi a podobně).

Policie České republiky se nabytím účinnosti zákona na ochranu před domácím násilím stala nedílnou součástí vzniklého systému ochrany osob před jevem označovaným jako domácí násilí. Stalo se tak díky možnosti využít oprávnění vykázat agresora při splnění zákonem předpokládaných podmínek. Ohrožené osobě je vykazáním poskytnuta důležitá lhůta k uspořádání osobního života, přičemž po dobu vykazání je zvýšena její ochrana ze strany policie stanovením povinností násilné osobě a kontrole jejich dodržování. Důvodová zpráva k zákonu na ochranu před domácím násilím k vykazání také uvádí, že *„uvedený zásah by měl být realizován na základě zákonného zmocnění příslušnými složkami moci výkonné, tj. Policií ČR jako jednoho ze třech základních pilířů daného modelu, a to v případě signalizovaného opakovaného útoku proti základním lidským hodnotám, tj. proti životu, zdraví, svobodě či lidské důstojnosti osoby, která s násilnou osobou sdílí společné obydlí. Samotné rozhodnutí o vykazání přitom bude nutně vycházet z diskreční pravomoci zasahujícího orgánu. Sama exekutiva nemá zákonné prostředky ani oprávnění násilný vztah ukončit, to je věcí aktivního přístupu ohrožené osoby, nicméně jej může přerušit a tím zajistit této osobě včasnou a rychlou ochranu před dalšími hrozícími útoky na nezbytně nutnou dobu.“* Je to právě Policie České republiky, která se s případy domácího násilí setkává při své každodenní činnosti, navíc

²⁰ Intervenční centra jsou specializovaná pracoviště poskytující ohroženým osobám základní pomoc v oblasti sociálněprávní, psychologické a organizační zřízená v rámci druhého pilíře zákona na ochranu před domácím násilím.

nezřídka bývá vůbec prvním, kdo se o konkrétním domácím násilí dovídá a je proto povinna patřičně zasáhnout. Policisté při své činnosti obecně využívají řadu databází obsahujících důležité informace, disponují celým spektrem oprávnění (např. zajištění osoby, použití donucovacích prostředků a zbraně, zadržení podezřelého a další) a mají též odborné zkušenosti s prací na místě činu, jako je zajišťování stop a jiných relevantních důkazů. Především tyto důvody vedly zákonodárce k tomu, aby svěřil pravomoc vykázat násilnou osobu a zabránit pokračování domácího násilí právě Policii České republiky.

2.1.1 Základní principy zákona na ochranu před domácím násilím

Pokud byl v předchozí kapitole zákon na ochranu před domácím násilím označen za průlomový zákon v oblasti domácího násilí, je dobré uvést, na jakých principech je tato právní úprava postavena. Důvodová zpráva k zákonu uvádí následující zásady (principy):

- **Zásada priority práv** – tato zásada vyjadřuje princip, podle něhož mají při ochraně ze strany státu určitá práva přednost před právy ostatními. Jde o zásadní zájem státu především na ochraně zdraví, života či osobní svobody osob ohrožených, přičemž stát v případě ochrany vyjmenovaných práv musí zasáhnout, byť jde o zásah sféry do soukromé.
- **Zásada subsidiarity** – tento princip znamená, že pokud lze účelné ochrany osob dosáhnout jinými právními prostředky, je na místě tyto prostředky upřednostnit. Z důvodové zprávy vyplývá, že těmito prostředky měly být zejména instituty trestního práva procesního (rozuměj trestní řád) jako je zadržení či vazba. Na tomto místě je dobré poznamenat, že od roku 2006, kdy byl zákon na ochranu před domácím násilím (respektive jeho důvodová zpráva) předložen, došlo k výraznému posunu ve vnímání institutu vykázání. Využití oprávnění vykázat osobu ze společného obydlí není v žádné kolizi s oprávněním omezit osobu zároveň na osobní svobodě podle jiných předpisů. Je naopak zcela na místě osobu vykázat i v případech, kdy je osoba kupříkladu zadržena ve smyslu trestního řádu, jsou-li pro to jinak splněny všechny zákonné podmínky. Státní zástupce totiž může

(nemusí) v konkrétním případě podat návrh na vzetí osoby do vazby, soud však takovému návrhu nemusí (může) vyhovět. Násilné osobě potom nic nebrání vrátit se po propuštění ze zadržení do společného obydlí a pokračovat v násilném jednání. V případě vykázání uloženého souběžně se zadržením zde zůstává i po propuštění povinnost osoby do společného obydlí nevstupovat.

- **Zásada hrozby nebezpečí** – vykázání je preventivní opatření sloužící k ochraně osob před nebezpečnými útoky, které ještě nemusely nastat, ale u kterých reálně hrozí, že nastanou.
- **Zásada přiměřenosti a minimalizace zásahů** - tato zásada vyjadřuje jednak požadavek na adekvátnost postupu policie při aplikaci oprávnění vykázat osobu a jednak požadavek, aby při zásahu do práv osob byl dodržen princip proporcionality, tedy aby tento zásah do práv byl pokud možno minimální. Vykázání zásadně neslouží k trestání osob, ale jde o prevenci. V tomto duchu je třeba k osobám přistupovat.
- **Zásada výměny informací** – tato zásada předpokládá pokud možno rychlý a efektivní tok informací mezi subjekty participujícími na ochraně před domácím násilím - Policií České republiky, orgány sociálně právní ochrany dětí a nově vytvořenými intervenčními centry. Bez této spolupráce nelze zabezpečit kvalitní fungování nově zavedené koncepce postupu proti domácímu násilí.

2.2 Vysvětlení některých základních pojmů

Před kapitolami, které se budou institutem vykázání zabývat podrobně, je vhodné v krátkosti vysvětlit základní opakující se pojmy, s nimiž se v rámci problematiky domácího násilí a vykázání pracuje. Jde o pojmy, které se objevují i v právních předpisech a jimž je proto dobré lépe porozumět.

- **Ohrožená osoba** – jde o osobu, která je v rámci asymetrického postavení v modelu domácího násilí osobou „podřízenou.“ Je to osoba, vůči níž jsou směřovány nebezpečné útoky na život, zdraví,

svobodu či zvlášť závažné útoky na lidskou důstojnost²¹. Abychom mohli hovořit o ohrožené osobě v rámci domácího násilí, musí mezi ní a osobou násilnou existovat těsná intimní či rodinná vazba a především též společně obývaný prostor.

- **Násilná osoba** – jde o agresora, jinak též útočníka, osobu „ovládající“. Násilnou osobou lze rozumět toho, kdo útoky proti životu, zdraví, svobodě či lidské důstojnosti ohrožuje osobu, jež je k němu v intimním či rodinném vztahu a která s ním zároveň žije ve společném obydlí. O násilné osobě hovoříme, pokud je aktuální předpoklad, že takové nebezpečné útoky bude i nadále provádět.
- **Vykázaná osoba** - jde o násilnou osobu, proti níž bylo uplatněno policejní vykázaní anebo vykázaní soudní.
- **Společné obydlí** - společným obydlím může být dům, byt, ale i jiný společně obývaný prostor. Není rozhodné, zda osoby vedou společnou domácnost, podstatný je faktický stav společného bydlení. K lepšímu pochopení společného soužití osob ve společném obydlí je přiléhavé uvést, jak se k němu vyjádřil Nejvyšší soud v usnesení sp. zn. 7 Tdo 1072/2012 ze dne 19.9.2012 (dostupný na www.nsoud.cz), kterým odmítl dovolání v trestní věci proti usnesení krajského soudu jako soudu odvolacího. Nejvyšší soud uvedl, že *„pro závěr, že poškozená osoba je osobou žijící ve společném obydlí s pachatelem, je rozhodující faktický stav společného bydlení pachatele a poškozené osoby. Není proto významné, zda a jaký právní vztah k domu či bytu (popř. k jinému prostoru k bydlení), který společně obývají, taková osoba má. Osobou žijící ve společném obydlí tak může být nejen osoba, která zde žije z titulu vlastnictví či spoluvlastnictví nemovitosti, nájemního nebo podnájemního vztahu, ale i jen z důvodu společného bydlení na základě rodinných a jiných vztahů. Takovou osobou může být např. družka pachatele, která s ním v domě, který vlastnil, bydlela s jeho byt jen konkludentním souhlasem.“*

²¹ Srovnej § 44 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

2.3 Postup policie v případech domácího násilí

Policie České republiky musela pochopitelně již před datem 1. 1. 2007 reagovat na případy domácího násilí, neexistoval ovšem účinný právní nástroj prevence ani metodika postupu policistů, kteří tak nedokázali domácí násilí dobře nebo vůbec identifikovat. Policie tak zasahovala až v situacích, kdy došlo k závažným nebo opakovaným útokům proti oběti domácího násilí, navíc dostupná oprávnění byla pro vyřešení situace domácího násilí neefektivní. Možnosti policistů se omezovaly na postihování jednotlivých útoků jednak v rámci přestupkového řízení, kdy bylo možno takové jednání postihovat například jako přestupky proti občanskému soužití podle přestupkového zákona²², typicky ublížení na cti urážkami či vydáním v posměch, drobné ublížení na zdraví, schválnosti nebo jiné hrubé jednání. Závažnější útoky pak bylo možno kvalifikovat jako trestný čin ve smyslu tehdy platného trestního zákona²³. Nabízelo se „mnoho možností, jak právně kvalifikovat taková chování: v úvahu přichází (řazeno chronologicky podle ustanovení trestního zákona) např. maření výkonu úředního rozhodnutí (§ 171), křivé obvinění (§ 174), křivá výpověď (§ 175), nedovolené ozbrojování (§ 185), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 197a), výtržnictví (§ 202), ohrožování mravnosti (§ 205), pomluva (§ 206), zanedbání povinné výživy (§ 213), týrání svěřené osoby (§ 215), únos (§ 216), ohrožování mravní výchovy mládeže (§ 217), podávání alkoholických nápojů mládeži (§ 218), vražda (§ 219), ublížení na zdraví (§ 221, § 222), účast na sebevraždě (§ 230), omezování osobní svobody (§ 231), zbavení osobní svobody (§ 232), vydírání (§ 235), porušování domovní svobody (§ 238), znásilnění (§ 241), pohlavní zneužívání (§ 242), soulož mezi příbuznými (§ 245), krádež (§ 247), neoprávněné užívání cizí věci (§ 249), neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru (§ 249a), poškozování cizí věci (§ 257) atd. (...) Tato ustanovení však nevystihují vždy podstatu situací, které se u tzv. vztahových trestných činů mohou vyskytnout. Jejich smysl směřuje poněkud jinam, než bychom chtěli. Veřejný zájem není chráněn důsledně. A tato nedůslednost je jedním z mnoha podnětů vedoucích k diskusím o nutnosti změnit

²² Rozuměj zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

²³ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, v tehdy platném znění.

přístup k boji proti domácímu násilí i v oblasti trestního práva²⁴.” Policisté tedy museli i u případů, u kterých bylo podezření na domácí násilí, uplatňovat shodné postupy jako u jiných oznámení, žádná speciální úprava ve vztahu k domácímu násilí neexistovala.

Pokud byla v úvodu k vykázaní citována důvodová zpráva k zákonu na ochranu před domácím násilím, která negativně hodnotila tehdy platný právní stav v tom smyslu, že absentoval systém závazných metodických pokynů pro zasahující policisty, pak lze konstatovat, že takovou metodikou se stal především Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006 ze dne 27. listopadu 2006, kterým se stanovil postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí s účinností k 1.1.2007 (dále také „ZPPP 179/2006”). Závazný pokyn zajišťoval jednotný postup policistů v případech domácího násilí a při využití oprávnění podle § 21a až 21d zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, v tehdy platném znění. Došlo tedy k naplnění požadavku náležitého metodického vedení a celoplošného proškolení policistů nejen ve vztahu k aplikaci nového institutu vykázaní, ale především ve vztahu ke kvalifikované identifikaci domácího násilí. Závazný pokyn se tak pro policisty stal průlomovým vnitřním předpisem upravujícím náročnou činnost, kterou policisté vykonávali poměrně často, ale k níž chyběla potřebná metodika, která by pomohla zodpovědět zásadní otázky při jejich postupu. V čl. 1 a čl. 2 pokyn definoval důležité základní pojmy, mezi které zařadil domácí násilí, násilnou osobu, ohroženou osobu, společné obydlí, vykázaní a vykázanou osobu. Domácí násilí pokyn charakterizoval typickými znaky, přičemž zjevně vycházel z tehdy platného teoretického učení (mezi znaky řadil opakovanost, postupný nárůst intenzity, jasné role a páchaní násilí v soukromí). Důležité byly zejména čl. 4 a čl. 5, v nichž se závazný pokyn podrobně věnoval činnosti policistů v případech domácího násilí. Vyzdvihl, že úkolem policie není jen vyšetřování trestného činu nebo přestupku, ale i ochrana ohrožené osoby. Stanovil, že policista musí v případech domácího vedle zastavení dalšího násilí zaměřit pozornost na pomoc ohrožené osobě a věnovat též náležitou pozornost situacím, kdy ve společném

²⁴ FENYK, Jaroslav. Některé úvahy o postižitelnosti „domácího násilí“ z hlediska současného trestního práva i záměru de lege ferenda. In: *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2002, s. 630.

obydlí žije nezletilá osoba²⁵. Vyhodnocení, zda se při konkrétním oznámení jedná o incident se znaky domácího násilí, záleželo jednak v získání dostateku potřebných informací (zejména lustrací v dostupných evidencích policie) sloužících ke zjištění, zda ohrožená nebo násilná osoba nejsou držiteli střelných zbraní a zjištění předchozích evidovaných případů. Bylo-li to možné, kontaktovali dále policisté oznamovatele za účelem získání relevantních informací o situaci na místě činu, případně získání dalších podstatných informací k ohrožené či násilné osobě. Přímo na místě se měli policisté pokusit o získání souhlasu ohrožené osoby se vstupem do obydlí anebo získat takový souhlas od kteréhokoliv jiného uživatele obydlí za účelem prohlídky místa činu. Nebyl-li takový souhlas osobou dán, mohl policista v nezbytných případech využít další oprávnění vyplývající z právních předpisů²⁶. Také v rámci podání vysvětlení osob na místě činu policista zjišťoval, zda se v konkrétním případě jedná o domácí násilí. K tomu měl využít zejména instrukční kartu s 15 otázkami dotazníku SARA DN (viz příloha č.1), kterou měl povinnost mít u sebe. Ze shromážděných informací nakonec policista musel učinit závěr, zda se v konkrétním případě jedná o domácí násilí a rozhodnout o dalším postupu. Takovým postupem mohlo být podle kvalifikovaného vyhodnocení případu například požádání osob o podání vysvětlení na policejní služebně, jestliže se o případ domácího násilí nejednalo. V závažnějších případech pak mohla být využita oprávnění směřující k omezení osobní svobody útočnicka i vlastní institut vykázaní, jehož aplikaci se závazný pokyn rovněž podrobněji věnoval. V podstatě stejným způsobem, jaký stanovil ZPPP 179/2006, postupují policisté v případech domácího násilí i dnes (Postup je ovšem upraven jiným vnitřním předpisem (ZPPP 166/2009 o provádění vykázaní).

2.4 Vykázaní podle původního zákona o policii

Jak bylo uvedeno výše, oprávnění Policie České republiky rozhodnout o vykázaní ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj bylo začleněno s účinností od 1. 1.2007 do původního zákona o policii. Konkrétně do něj byly nově vloženy

²⁵ Závazný pokyn ukládal policistům, zjistit zda jsou nezletilé osoby v pořádku a zabývat se v těchto případech otázkou, zda v souvislosti s jednáním násilné osoby nedošlo ke spáchání trestného činu týrání svěřené osoby, případně trestného činu ohrožování výchovy mládeže ve smyslu tehdejšího trestního zákona č. 140/1961 Sb.

²⁶ Srovnej například oprávnění otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor podle § 21 původního zákona o policii či vstup do obydlí, jiných prostor a na pozemek podle § 83c trestního řádu.

§ 21a až § 21d, které upravovaly postup policistů při vykázání. Zákon stanovil podmínky, za kterých bylo možné nový institut využít a osobu vykázat. Podle ustanovení § 21a musely být zjištěny skutečnosti²⁷, ze kterých bylo lze důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti chráněným zájmům – životu, zdraví nebo svobodě – anebo ke zvlášť závažnému útoku proti lidské důstojnosti. Na základě těchto skutečností byl policista oprávněn osobu podezřelou z takového jednání vykázat z bytu nebo domu, který společně obýval s ohroženou osobou, a to na dobu 10 dnů. Tuto lhůtu nebylo možné zkrátit. Zákon společně obývaný prostor osob nazval *společným obydlím* a vykázání se vztahovalo i na jeho bezprostřední okolí. Zároveň policista vykázané osobě zakázal návrat do vymezených prostor a osoba byla povinna vykázání uposlechnout a místa opustit. Místa, na která se vykázání vztahovalo, musela být dostatečně specifikována včetně srozumitelného vymezení *bezprostředního okolí společného obydlí* a vykázaná osoba musela být o stanoveném prostoru poučena. Rozsah míst, na která se vykázání vztahovalo, stanovil policista s ohledem na účinnou preventivní ochranu ohrožené osoby, tedy na základě kvalifikovaného vyhodnocení zjištěných skutečností konkrétního případu domácího násilí. V rámci vykázání policista vyzval vykázanou osobu, aby mu vydala všechny klíče od společného obydlí, které si mohla vyzvednout na příslušné policejní služebně po uplynutí lhůty 10 dnů, nebyl – li podán návrh na vydání předběžného opatření ve smyslu občanského soudního řádu (dále také „o. s. ř.“) Vykázané osobě muselo být umožněno, aby si vzala věci sloužící její osobní potřebě. Těmi mohly být zejména osobní cennosti, doklady, hygienické potřeby, běžné oděvní součástky, léky a podobně. Ve lhůtě do 24 hodin od výkonu rozhodnutí o vykázání si mohla vzít ze společného obydlí další osobní věci. Osoba musela neprodleně opustit vymezený prostor a v případě, že by tak odmítla učinit, bylo možno ze strany policisty po předchozím poučení a marné výzvě k opuštění obydlí použít donucovací prostředky. Vykázání vzhledem k hodnotám, k jejichž ochraně bylo určeno, muselo být bezpodmínečně prosazeno. Povinností policisty bylo zajistit při vykázání přítomnost nezúčastněné osoby, nehrozilo - li nebezpečí z prodlení. Osobou, která na dané věci nemá účast, mohl být například soused, nemohl jím ovšem být jiný policista. Vykázané osobě byla poskytnuta náležitá poučení,

²⁷ Takovými skutečnostmi byly podle § 21a odst. 1 původního policejního zákona zejména předcházející útoky.

zejména o jejím právním postavení, o jejích právech a povinnostech²⁸ či o dalším postupu ve věci. Dále jí musely být poskytnuty informace o možnostech jejího dalšího ubytování předáním seznamu ubytovacích zařízení v místě bydliště a v nejbližším okolí. Ohrožená osoba byla při vykázaní také poučena, a to o možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu a o možnosti využít sociálních a jiných služeb odborníků v oblasti pomoci obětem domácího násilí. V tomto smyslu jí policista zpravidla poskytl kontakty na intervenční centra či další organizace podílející se na problematice domácího násilí. Byla také poučena o možných následcích v případě uvedení vědomě nepravdivých údajů. Ohrožená i násilná osoba byly požádány o sdělení kontaktních informací (telefonické spojení a adresy, kde se budou nadále zdržovat a kam jim bude případně doručována pošta po dobu trvání vykázaní). O provedených úkonech policista musel sepsat úřední záznam.

Kontrolní mechanismus v původním zákoně o policii byl obsažen v § 21d odst. 3. Ukládal policistům povinnost ve lhůtě do 3 dnů od vydání rozhodnutí o vykázaní provést kontrolu, zda rozhodnutí o vykázaní dodržuje nejen osoba vykázaná, ale i osoba ohrožená. Nutno ovšem podotknout, že ve vztahu k ohrožené osobě šlo o ustanovení kontroverzní. Z dikce zákona bylo totiž zřejmé, že povinnosti uvedené v rozhodnutí o vykázaní se týkaly toliko osoby vykázané. Ohrožené osobě rozhodnutím žádné povinnosti uloženy nebyly, a tudíž nebylo na místě provádět žádnou kontrolu jejich dodržování. Jakkoli je z případů domácího násilí známo, že ohrožená osoba, která často zůstává pod vlivem závislosti na osobě násilné, maří vykázaní a umožňuje agresorovi návrat do společného obydlí, bylo výlučnou povinností násilné osoby tam nevstupovat a případné porušení takové povinnosti bylo možné přičítat výhradně k tíži této osoby.

Není zcela jasné, proč zákonodárce specificky upravil zvláštní režim při vykázaní spojeným s ohrožením provozu objektu nebo znemožněním výkonu zaměstnání vykázané osoby²⁹. Mělo jít například o případy vykázaní z tzv. služebních bytů, s jejichž užíváním byla spojena např. povinnost údržby určitého zařízení nebo ostrahy objektu. V takovém případě byl policista povinen

²⁸ Součástí poučení byla také informace o tom, že v případě nerespektování vykázaní se může vykázaná osoba dopustit přestupku či trestného činu.

²⁹ Srovnej § 21a odst. 4 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, v tehdy platném znění.

bezodkladně vyrozumět zaměstnavatele nebo provozovatele dotčeného objektu, aby mohl přijmout příslušná opatření k zajištění provozu objektu. Ve spektru povinností, které policisté v souvislosti s vykázáním museli plnit, se tato velmi specifická informační povinnost podle mě jeví nadbytečně zabřemeňující. Navíc ustanovení § 2 původního zákona o policii, které obecně stanovovalo úkoly policie, by se muselo vztahovat i na případy ohrožení provozu objektu, pokud by jím došlo k ohrožení bezpečnosti osob a majetku ve smyslu tohoto ustanovení. V takovém případě by policista musel konat, i pokud by speciální povinnost v ustanovení § 21a odst. 4 neexistovala.

Rozhodnutí o vykázání podle původního zákona o policii se vzhledem k požadavku rychlosti mohlo jevit jako bezprostřední zásah a dalo by se říci, že v podstatě splňovalo požadované podmínky bezprostředního zásahu – šlo o odvrácení nebezpečí, které bezprostředně ohrožovalo právem chráněné zájmy (život, zdraví, svobodu, lidskou důstojnost atd.), existovalo pro něj speciální zákonné zmocnění ve formě oprávnění vykázat násilnou osobu a nebezpečí za daných okolností nebylo možno odvrátit jinak (např. výzvou k upuštění od dalšího jednání)³⁰. Zákon ovšem rozhodnutí o vykázání jednoznačně koncipoval jako správní rozhodnutí ve smyslu správního řádu (dále také „s. ř.”)³¹ Rychlost a flexibilitu tomuto rozhodnutí ovšem dodával fakt, že řízení se zahájilo ústním prohlášením, pokud nebyli policisté rovnou na místě vybaveni předtištěnými formuláři, které po vyplnění ihned předali ohrožené a násilné osobě. Rozhodnutí bylo navíc předběžně vykonatelné ve smyslu § 74 odst. 1 správního řádu, protože zákon případnému odvolání proti němu nepřiznával odkladný účinek³². I v případech, kdy se osoba, vůči níž vykázání směřovalo, v době zásahu nenacházela ve společném obydlí (například když před příjezdem policejní hlídky z místa uprchla), zahájil policista řízení. Takovou osobu ovšem policista nevykazoval, ale zakázal jí vstup do společného obydlí a jeho bezprostředního okolí (rozdíl spočíval v odlišném výroku v rozhodnutí o vykázání), přičemž v tomto případě bezprostřední ústní oznámení z pochopitelného důvodu pro

³⁰ Srovnej HENDRYCH, Dušan. *Správní právo. Obecná část*. 8. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 263-264.

³¹ Srovnej § 21b odst. 4 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, v tehdy platném znění.

³² Srovnej § 21b odst. 3 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, v tehdy platném znění.

nepřítomnost nepřipadalo v úvahu a muselo být vyhotoveno písemné oznámení o zahájení řízení. Vykázání se pro takovou osobu stalo účinným až v okamžiku, kdy se o něm dozvěděla, tedy oznámením o zahájení řízení³³. Zákaz vstupu potom osoba musela respektovat. Policisté mohli písemné oznámení o zahájení řízení vhodit například do poštovní schránky, ale nebylo vyloučeno zastihnout osobu kdekoliv jinde (např. v zaměstnání) a takové oznámení jí společně s rozhodnutím doručit. Rozhodnutí se ve smyslu ustanovení § 21b vydávalo bez projednání věci, což fakticky pouze znamenalo, že se nekonalo žádné ústní jednání. Skutečný stav věci musel být naopak zjišťován vždy. Dalším zákonným znakem bylo zahájení řízení z úřední povinnosti bez ohledu na souhlas či nesouhlas ohrožené osoby. Zájmy chráněné vykázáním tak přirozeně vylučovaly možnost ohrožené osoby s předmětem řízení disponovat. Nejpozději do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí muselo být rozhodnutí vyhotoveno písemně a jeho opis se doručil vykázané i ohrožené osobě (rozhodnutí o vykázání viz příloha č. 2). Opis rozhodnutí se společně s úředním záznamem o provedených úkonech doručoval také příslušnému intervenčnímu centru a v případech, kdy ve společném obydlí žila nezletilá osoba, též příslušnému orgánu sociálně – právní ochrany dětí (dále také „OSPOD“). Pokud jde o formální a obsahové náležitosti rozhodnutí o vykázání, pak muselo přirozeně splňovat náležitosti podle správního řádu. Konkrétně pak:

„Vyhlášené rozhodnutí obsahuje

a) výrokovou část, ve které uvede

- 1. že násilná osoba se vykazuje ze stanoveného prostoru na dobu 10 dnů ode dne vydání rozhodnutí o vykázání,*
- 2. že stanovenou lhůtu nelze zkrátit,*
- 3. právní ustanovení, podle něhož bylo postupováno,*

b) podstatné části odůvodnění rozhodnutí o vykázání, jimiž jsou skutečnosti, na základě kterých policista dospěl k závěru, že existuje důvodný předpoklad budoucího nebezpečného útoku,

c) poučení o opravném prostředku, tj. možnost podání odvolání do 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí o vykázání, informace o orgánu, u kterého se odvolání podává, a o odvolacím orgánu, a zejména o vyloučení

³³ § 46 odst. 1 správního řádu mimo jiné stanoví, že řízení z moci úřední je zahájeno dnem, kdy správní orgán oznámil zahájení řízení účastníkovi uvedenému v § 27 odst. 1 doručením oznámení.

odkladného účinku odvolání s uvedením příslušného ustanovení právního předpisu.”³⁴

Je zřejmé, že vykázání osoby ze společného obydlí je citelným zásahem do jejích práv a svobod. Možná i proto zákonodárce v původním zákoně o policii zvolil pro rozhodnutí o vykázání formalizovaný postup v podobě správního řízení (jehož účelem bylo vydání správního rozhodnutí), aby tak poskytl osobě ohrožené i násilné dostatečný prostor pro obranu jejích práv. Vzhledem k tomu, že do doby nabytí účinnosti institutu vykázání k 1.1.2007 neměla Česká republika s aplikací oprávnění vykázat osobu ze společného obydlí žádné zkušenosti, šlo ze strany zákonodárce o přirozenou opatrnost. Vykázaná osoba mohla k obraně svých práv především využít možnost řádných a mimořádných prostředků. Řádným opravným prostředkem proti rozhodnutí o vykázání bylo odvolání, a jak bylo uvedeno výše, nemělo odkladný účinek. Odvolání se řídilo správním řádem, což vyplývalo jednak přímo *ex lege* z ustanovení § 21b odst. 4 zákona původního policejního zákona, jednak to lze dovodit z obecného ustanovení § 1 odst. 2 správního řádu o jeho použitelnosti. Podle správního řádu lze napadnout výrokovou část rozhodnutí, jednotlivý výrok nebo jeho vedlejší ustanovení³⁵. V případě rozhodnutí o vykázání tak mohl odvolatel zejména napadnout celý výrok týkající se vykázání anebo jednotlivé výrokové části týkající se vykázání z vymezených prostor a zákazu návratu do vymezených prostor. Pokud hovoříme o odvolání, je vhodné uvést, jak se obecně k odpovědnosti odvolatele ve vztahu k rozsahu odvolacího přezkumu vyjádřil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 13.2.2008 sp. zn. 2 As 56/2007 (dostupný na www.nssoud.cz), ve kterém rozhodoval o kasační stížnosti proti rozhodnutí Krajského úřadu v Plzni. Soud uvedl, že *„správní řád z roku 2004 zvýšil odpovědnost účastníka řízení za rozsah odvolacího přezkumu, neboť jeho dispozici svěřil, v jakém rozsahu a z jakých hledisek má být prvostupňové rozhodnutí přezkoumáváno (§ 82 odst. 2). Pozornost, kterou je odvolací orgán povinen nad rámec uplatněných odvolacích námitek věnovat základním zásadám správního řízení, je limitována skutečnostími, které jsou ze spisu zjevné. Nelze proto vytýkat odvolacímu orgánu, že sám nezjistil, že v řízení před správním orgánem I. stupně nebyly účastníkovi řízení*

³⁴ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí.

³⁵ Srovnej § 82 odst. 1 správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

řádně doručovány písemnosti (včetně rozhodnutí), pokud na tuto skutečnost odvolatel ve včas podaném odvolání obsahujícím základní specifikaci a obsah tohoto rozhodnutí nijak neupozornil a ze spisu to jinak nebylo možno seznat.”

Orgánem rozhodujícím o odvolání proti rozhodnutí o vykázání byl útvar Policie České republiky nadřízený útvaru, který o vykázání rozhodl. Po vyčerpání řádných opravných prostředků mohla vykázaná osoba, jako osoba aktivně legitimovaná, podat správní žalobu ve smyslu ustanovení § 65 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále také „s. ř. s.”)³⁶. Žalobu bylo možné podat ve lhůtě do dvou měsíců od doručení rozhodnutí o vykázání. Žalobce by se v ní mohl dožadovat zrušení pravomocného rozhodnutí o vykázání. Správními soudy příslušnými k řízení o takové žalobě jsou podle s. ř. s. krajské soudy. Ani správní žaloba ovšem nepředstavuje konečný výčet prostředků, které mohla vykázaná osoba na svojí obranu použít. Proti pravomocnému rozhodnutí správního (krajského) soudu ve správním soudnictví mohla brojit dalším opravným prostředkem - kasační stížností (§ 102 až 110 s. ř. s.) - o níž přísluší rozhodovat Nejvyššímu správnímu soudu. Obecně je kasační stížnost přípustná proti každému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví, jsou-li dány důvody kasační stížnosti podle s. ř. s. Těmi jsou nesprávné posouzení právní otázky soudem (nezákonnost), dále, když soud vycházel ze skutkové podstaty, která nemá oporu ve spisu, je v rozporu se spisem nebo nezákonně zjištěná (správní orgán při zjišťování porušil zákon, soud vycházel z nepřezkoumatelného rozhodnutí správní orgánu). Dalšími důvody kasační stížnosti jsou zmatečnost řízení před soudem (chybí podmínky řízení, rozhodoval vyloučený soudce, soud byl nesprávně obsazen, bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce), nepřezkoumatelnost rozhodnutí před soudem (z důvodu nesrozumitelnosti nebo nedostatku odůvodnění, popřípadě jiná vada, pokud mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé) a nezákonnost rozhodnutí o odmítnutí návrhu či zastavení řízení. Lhůta k podání kasační stížnosti je dva týdny od doručení rozhodnutí krajského soudu. Jako příklad kasační stížnosti ve věci vykázání lze uvést rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31.3.2009, sp. zn. 5 As 84/2008 (dostupný na www.nssoud.cz). Nejvyšší správní soud v něm zrušil

³⁶ Základem pro toto ustanovení je čl. 36 odst. 2 LZPS, který uvádí: „*Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí ...*“ Tento článek LZPS tvoří základ úpravy českého správního soudnictví.

rozhodnutí a vrátil věc Městskému soudu v Praze. Ten zamítl žalobu proti rozhodnutí Policie České republiky Správy střečočeského kraje o vykázání stěžovatele ze společného obydlí. NSS v rozsudku k policejnímu vykázání uvedl, že *„je nutno brát v potaz především to, že vykázání osoby, zpravidla z místa svého obydlí, společné domácnosti, nepochybně představuje významný zásah do soukromého a rodinného života každého jednotlivce. Právo na jeho ochranu je garantováno v čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále „Listina“) (...) Zákon o policii přitom umožňuje vykázat osobu nikoli pouze ze společného obydlí (dům, byt), ale i z bezprostředního okolí (zahrada, garáž, ...). Nutno je třeba toto opatření v kontextu čl. 14 odst. 1 Listiny, vnímat jako opatření omezující pohyb jednotlivce. Svoboda pobytu a pohybu přitom úzce souvisí s těmi základními lidskými právy, která vypovídají o integritě jednotlivce v moderním právním státě, jako je nedotknutelnost osoby, osobní svoboda či právo na zachování lidské důstojnosti. Zároveň jsou i nezbytným předpokladem efektivního výkonu dalších práv, např. práva vlastnického.“* Stěžovatel (vykázaný) v kasační stížnosti mimo jiné napadal nedostatek odůvodnění rozhodnutí Městského soudu v Praze, rozhodnutí proto považoval za nepřezkoumatelné stejně jako jemu předcházející rozhodnutí policie. Stěžovatel nesouhlasil ani s tím, jak se Městský soud v Praze ve svém rozhodnutí (citovaném v rozsudku NSS) vypořádal s rozhodnutím o vykázání, které vydala policie. Městský soud k tomuto správnímu rozhodnutí konstatoval, že *„lze v daném případě prvostupňové správní rozhodnutí brát jako maximum možného, a ač standardně takové odůvodnění rozhodnutí by nemělo obstát, v této konkrétní věci soud neshledává, že by bylo natolik kusé, aby se jednalo o libovůli správního úřadu.“* NSS se naopak s posouzením věci neztotožnil s Městským soudem v Praze a po přezkoumání kasační stížnosti přisvědčil námitkám stěžovatele stran nepřezkoumatelnosti rozhodnutí, když uvedl, že *„obsahem odůvodnění každého správního rozhodnutí musí být především rozbor a zhodnocení podkladů rozhodnutí, správní orgán musí uvést, jakými úvahami se při jejich hodnocení řídil. Musí rovněž uvést, jakými úvahami se řídil při výkladu právních předpisů, které ve věci aplikoval, uvést, proč byly aplikovány právě tyto právní předpisy a právě způsobem, který vedl k výslednému rozhodnutí. (...) Odůvodnění, jakkoli v tomto typu řízení z povahy věci lze připustit jeho stručnost, musí vždy obsahovat skutkovou a právní oporu výroku rozhodnutí.“* NSS dále judikoval, že *„z odůvodnění rozhodnutí správního orgánu,*

který rozhodnutí vydal, ale ani z rozhodnutí žalovaného ani v nejmenším nelze seznat důvody, které by postačovaly k učinění závěru o tom, že stěžovatel je násilnou osobou, jejíž chování odůvodňuje postup dle § 21a an. zákona o policii.” Uvedenou argumentaci poté NSS uzavřel popřením závěrů Městského soudu v Praze tezí, že *„nelze přisvědčit Městskému soudu v Praze v závěru, že v daném případě lze odůvodnění rozhodnutí brát jako maximum možného; naopak Nejvyšší správní soud zde neshledal ani minimum nutného.”* Nepřezkoumatelnost rozhodnutí spatřoval NSS především v tom, že v odůvodnění nebyl v potřebném rozsahu vylíčen skutkový stav, který tu byl v době vydání rozhodnutí a také, že nebyly rozvedeny úvahy, kterými se správní orgán řídil při hodnocení důkazů. NSS ze všech těchto pochybení dovodil nezákonnost napadeného rozhodnutí a přiznal kasační stížnosti důvodnost, napadený rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a vrátil mu jej k dalšímu řízení.

2.5 Vykázání podle nového zákona o policii

V letech 2007 - 2008 probíhala pod záštitou Ministerstva vnitra reforma Policie České republiky pod heslem „Pomáhat a chránit“³⁷, v rámci které byl vypracován návrh nového policejního zákona. Důvodová zpráva k návrhu tohoto zákona uváděla, že v té době platný zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky *„je přes své četné novely právním předpisem již překonaným. Tato situace je již neudržitelná. Potřebné změny nelze dosáhnout dílčí novelizací. Řešením je koncepčně nová právní úprava reagující na změny ve společnosti a v bezpečnostní praxi a vytvářející odpovídající právní prostředí pro účinné plnění bezpečnostní funkce státu a konkrétně úkolů policie.”*³⁸ Nový zákon o policii byl publikován ve Sbírce zákonů České republiky jako zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Vzhledem k novému koncepčnímu pojetí policejního zákona došlo i k některým změnám v jednotlivých oprávněních policie. To se poměrně výrazně dotklo i oprávnění vykázat osobu ze společného obydlí. Změny, které se v oprávnění policejního vykázaní projeví, vycházely z aplikační praxe. Vykázání bylo od svého zavedení do původního zákona o policii

³⁷ Informativní publikace k reformě v elektronické podobě dostupná na <http://www.policie.cz/clanek/reforma-policie-cr-sluzba-v-novych-podminkach-191470.aspx>.

³⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky dostupná na www.psp.cz/dokumenty.

hodnoceno velmi kladně, přesto po zkušenostech rozhodl zákonodárce o zásadní změně v jeho pojetí. Pokud mělo do té doby rozhodnutí o vykázaní povahu správního rozhodnutí, pak novelou policejního zákona došlo k odstranění formalizovaného postupu při vydávání rozhodnutí a vykázaní bylo pojato jako faktický úkon (pokyn). To podle zákonodárce odpovídalo více charakteru vykázaní, navíc obdobné úkony obsahoval policejní zákon i na jiných místech. Důvodová zpráva k novému policejnímu zákonu uváděla, že „z hlediska ústavní konformity nic nebrání tomu upravit vykázaní jako faktický úkon, neboť Ústava, pokud se trvání zásahu týká, vznáší požadavky pouze na opatření související s omezením osobní svobody, o které se v tomto případě nejedná. Intenzita zásahu je pak srovnatelná s jinými, a to nejen policejními zásahy (srovnej například oprávnění inspektora ČOI znehodnotit zdravotně závadné zboží pouze na základě faktického úkonu, bez vydání rozhodnutí - § 7 zákona č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů; oprávnění zajistit osobu a omezit její osobní svobodu na 24 hodin nebo oprávnění policisty zakázat vstup na určená místa na nezbytně nutnou dobu - § 14 a § 20 zákona o policii).” Nový policejní zákon tedy poskytl policistům speciální zmocnění k zásahu do právních poměrů adresátů, jehož charakteristikou je neformálnost. Vykázaní nadále není výsledkem formální aplikace práva a je vyjádřeno prostým příkazem opustit společné obydlí a zákazem vrátit se do něj po dobu trvání vykázaní. Vykázaní je pro vykázanou osobu právně závazné, tedy je povinna respektovat stanovený příkaz nebo zákaz. Porušení může vést k odpovědnosti za přestupek nebo trestný čin.

2.5.1 Jednotlivá ustanovení s komentářem

Vykázaní je v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů upraveno v hlavě sedmé, v § 44 - 47. Pro lepší přehlednost je níže uvedeno paragrafové znění institutu vykázaní s komentářem k jednotlivým ustanovením.

§ 44

(1) Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného

s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.

(2) Vykázání trvá po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních v průběhu vykázaní se doba vykázaní prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

(3) Vykázání oznámí policista ústně vykázané i ohrožené osobě a vyhotoví potvrzení o vykázaní, které jim předá proti podpisu. Součástí potvrzení o vykázaní je vymezení prostoru, na který se vykázaní vztahuje, uvedení totožnosti ohrožené a vykázané osoby, poučení o právech a povinnostech vykázané osoby a adresa útvaru policie, u kterého si může vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázaní. Odmítne-li ohrožená nebo vykázaná osoba potvrzení o vykázaní převzít nebo odmítne-li písemně potvrdit jeho převzetí, policista tuto skutečnost uvede v úředním záznamu.

(4) Není-li vykázaná osoba vykázaní přítomna, poučení o jejích právech a povinnostech v souvislosti s vykázaním jí policista poskytne při prvním kontaktu. Je-li to možné, policista této osobě předá potvrzení o vykázaní, v opačném případě ji poučí o možnosti převzít potvrzení o vykázaní a kopii úředního záznamu o vykázaní u příslušného útvaru policie; součástí poučení je i údaj o adrese tohoto útvaru.

(5) Nesouhlasí-li vykázaná osoba s vykázaním, může proti němu na místě podat námitky, které policista uvede v potvrzení o vykázaní. Policista námitky předá bez zbytečného odkladu krajskému ředitelství příslušnému podle místa vykázaní (dále jen „příslušné krajské ředitelství“). Vykázaná osoba může dále do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázaní podat příslušnému krajskému ředitelství námitky písemně. Lhůta pro podání námitek počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k převzetí potvrzení o vykázaní a je považována za dodrženu, jsou-li námitky nejpozději v její poslední den předány k poštovní přepravě nebo podány u příslušného krajského ředitelství. O tomto právu policista vykázanou osobu poučí před předáním potvrzení o vykázaní.

(6) *Shledá-li příslušné krajské ředitelství, že podmínky pro vykázání nebyly splněny, vykázání ukončí a o této skutečnosti vyrozumí ohroženou a vykázanou osobu bez zbytečného odkladu.*

KOMENTÁŘ:

K odstavci 1:

Základní podmínkou pro to, aby policista mohl učinit závěr, že lze přistoupit k vykázání, je vyhodnocení zjištěných skutečností. Z nich musí vyplývat *důvodný předpoklad*, že násilná osoba se dopustí nebezpečného útoku nebo zvláště závažného útoku proti vyjmenovaným právům. Policista musí vzít v potaz celou řadu informací a skutečností. Předně jimi je zjištění předchozích útoků. Takové informace může policista získat jednak z dostupných evidencí o evidovaných případech, které si policie v rámci svojí činnosti vede³⁹. Jako další lze využít oprávnění požádat osoby o podání vysvětlení a to přímo na místě incidentu při prvním kontaktu s osobou oznamovatele nebo s dalšími svědky. Další informace může policista získat sám obhlídkou místa činu (napadení). Pokud jde o naplnění znaku *nebezpečného útoku* nebo *zvláště závažného útoku*, pak jde především o to, vyhodnotit intenzitu takových (hrozících) útoků. Nikoliv každý útok lze považovat za nebezpečný nebo zvláště závažný, nýbrž jen útoky přímo a vážně ohrožující hodnoty chráněné citovaným ustanovením. Ustanovení uvádí jako jeden z alternativních útoků nebezpečný útok na život. K tomu nutno podotknout, že si lze jen těžko představit útok na život, který by nebezpečný nebyl. Nebezpečnost takového útoku lze považovat za jeho pojmový znak, když zvážíme, že život patří mezi základní lidské a právem chráněné hodnoty. Naopak útok na zdraví, svobodu či lidskou důstojnost může mít různou povahu a nejde pokaždé o útok nebezpečný nebo zvláště závažný, jak požaduje zákon. Nebezpečnost a závažnost je třeba zvažovat především s ohledem na počet či intenzitu předcházejících útoků, aktuální míru agrese násilné osoby, její ovlivnění alkoholem nebo jinými návykovými látkami nebo přítomnost střelných zbraní ve společném obydlí, byť by šlo o zbraně legálně držené. Z dikce ustanovení vyplývá, že není bezvýjimečným požadavkem, aby k předmětným útokům již v minulosti došlo, neboť ve vztahu k předcházejícím útokům je užito výrazu zejména, který právo užívá pro příkladný výčet podmínek. Není vůbec

³⁹ Například informační systém Evidence trestního řízení - ETR - a další.

neobvyklé, že policisté po zvážení zjištěných skutečností dojdou k závěru, že hrozba takového útoku je dostatečně reálná, a ačkoliv k útokům dosahujícím požadované intenzity doposud v minulosti nedošlo, k vykázaní přistoupí. To je nakonec i základním smyslem tohoto preventivního opatření proti domácímu násilí⁴⁰. Policista není při posuzování podmínek pro vykázaní nijak vázán právní kvalifikací jednání násilné osoby, nýbrž je vázán naplněním znaků uvedených ustanovení § 44 odst. 1. Jsou-li tyto znaky naplněny, osobu i v případě její nepřítomnosti vykázat musí. Jde tu totiž o uplatnění státní moci ve smyslu čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky. A jak judikoval Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 11.7.2002 sp. zn. IV. ÚS 488/01 (dostupný na www.nalus.usoud.cz) „část tohoto ústavního ustanovení, hovořící o tom, že tuto moc lze uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon, nelze chápat jako volnou úvahu státních orgánů, zda tak učiní či nikoliv, ale naopak jako povinnost tuto moc uplatňovat tam, kde je to nezbytné.”

Rozdílně od předchozí úpravy nemusí nepřítomné (vykázané) osobě policisté doručovat písemné oznámení o zahájení řízení. Vyplývá to z charakteru vykázaní jako faktického pokynu. Vykázaní se vztahuje na *společné obydlí*, kterým je byt nebo dům, který společně obývá ohrožená i násilná osoba, a také jeho bezprostřední okolí. Bezprostředním okolím lze rozumět okruh míst, která jsou se společným obydlím úzce prostorově spjata. Jde například o zahradu, dvůr anebo společné prostory panelového domu. Vyžaduje-li to ovšem účinná ochrana osoby, musí po pečlivém zvážení policista určit i přiměřenou vzdálenost, na kterou se vykázaná osoba k takovým místům nesmí přibližovat. Podrobné vymezení všech prostor, do kterých nesmí vykázaná osoba vstupovat, musí po ústním oznámení obsahovat také potvrzení o vykázaní.

K odstavci 2:

Násilná osoba je vykázána na dobu 10 dnů, což je totožná doba, jakou stanovoval původní policejní zákon. Lhůta pro vykázaní počíná běžet dnem následujícím po dni, v němž byla osoba vykázána, přičemž vykázaním se zde rozumí provedení faktického pokynu (příkazu či zákazu policisty), nikoliv až předání písemného potvrzení ve smyslu § 44 odst. 3. K počítání lhůt zde

⁴⁰ Srovnej důvodovou zprávu k zákonu na ochranu před domácím násilím.

použijeme analogicky obecné právní předpisy (např. správní řád). Vzhledem k tomu, že se jedná o lhůtu hmotněprávní, je tato lhůta ze své podstaty nepřekročitelná. Neplatí tedy obecné pravidlo o tom, že „*případně - li konec lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší příští pracovní den.*“⁴¹ Lhůta končí uplynutím desátého dne vykázání. Zákon stanoví, že lhůtu vykázání není možné zkrátit a není proto nijak vázána na souhlas či nesouhlas ohrožené osoby, což vyplývá z významu zájmů, které jsou vykázáním chráněny. Využije - li naopak ohrožená osoba možnosti zákona o zvláštních řízeních soudních⁴² (dále také „ZŘS“) a podá v době trvání vykázání návrh na vydání předběžného opatření podle § 400 a násl., prodlouží se lhůta vykázání do nabytí právní moci rozhodnutí o tomto návrhu.

K odstavci 3:

V tomto ustanovení je vystižena neformální povaha vykázání jako faktického pokynu. Vykázání je správní úkon, který spočívá ve vyslovení příkazu opustit stanovený prostor a další konkrétně vymezená místa a v zákazu vstupovat na tato místa po určenou dobu⁴³. Vykázaná osoba je bezpodmínečně povinna stanovený příkaz a zákaz respektovat. K povinnosti uposlechnout pokyny policisty (veřejného činitele) lze připomenout usnesení Ústavního soudu ze dne 6.1.1998 sp. zn. I. ÚS 263/97 (dostupné na www.nalus.usoud.cz), v němž Ústavní soud judikoval, že „*občané jsou povinni se podrobit výkonu pravomoci veřejného činitele bez ohledu na vlastní soukromý názor. Jsou-li přesvědčeni, že tímto jednáním bylo porušeno jejich právo či jim byla způsobena škoda, mohou se proti takovému postupu veřejného činitele bránit jiným, a to zákonným způsobem. Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod, ani žádná jiná právní norma nepřipouští, aby občané nejprve hodnotili zákonnost postupu veřejných činitelů a teprve na základě toho jejich pokynů uposlechli nebo neuposlechli.*“ Neformálnost vykázání je dána jeho ústním oznámením vykázané a ohrožené osobě a je účinné již okamžikem ústního prohlášení. Následné vyhotovení

⁴¹ Srovnej § 40 odst. 1 písm. c) správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

⁴² Rozuměj zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních účinný od 1. 1.2014.

⁴³ Více k faktickým pokynům viz HENDRYCH, Dušan. *Správní právo. Obecná část*. 8. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 262-263.

písemného potvrzení má pro osoby zajisté význam posílení právní jistoty o obsahu provedeného úkonu, ale také význam informační a evidenční (pro účely policie). Zákon stanoví obsahové náležitosti potvrzení (potvrzení o vykázání viz příloha č.3). Musí obsahovat podrobné vymezení prostoru, na nějž se vykázání vztahuje, údaje sloužící k určení totožnosti ohrožené a vykázané osoby, patřičná poučení (např. opustit vymezený prostor a po dobu vykázání do něj nevstupovat, o povinnosti vydat klíče od společného obydlí, o možnosti podat námitky proti vykázání apod.) a adresu policejního útvaru. U něj si má právo vykázaná osoba vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání. V případě odmítnutí převzetí potvrzení o vykázání toto policista musí poznamenat do úředního záznamu.

K odstavci 4:

Stejně jako v předchozí právní úpravě, umožňuje policejní zákon vykázat též osobu, která není při vykázání přítomná. Ve vztahu k vykázání podle předchozích ustanovení jde o postup zvláštní (*lex specialis*) a lze k němu přistoupit teprve poté, co se policistům nepodaří přes veškerá přijatá opatření vykazovanou osobu dohledat⁴⁴. Takové vykázání bude mít podobu zákazu vstupu do vymezených prostor, byť toto zákon vzhledem k neformálnosti faktického pokynu nijak nerozvádí. Zákaz vstupu je účinný ihned, nikoliv až v momentě, kdy je osobě doručeno potvrzení o vykázání. Tak může dojít k situaci, kdy se vykázaná osoba o zákazu dozví od jiného, a přesto jej musí respektovat. Povinností policisty je při prvním kontaktu poučit vykázanou osobu o provedeném vykázání a případně jí rovnou předat potvrzení o vykázání anebo jí sdělit, kde si může potvrzení vyzvednout, stejně jako úřední záznam o vykázání. Lze dovodit, že i v případě vykázání nepřítomné osoby se musí policisté sami aktivně pokusit vykázanou osobu kontaktovat (např. v zaměstnání či na místě, které jí uvede osoba ohrožená), nikoliv pouze vyčkávat, že se vykázaná osoba sama ozve. Vykázání významně zasahuje do práv a svobod vykázané osoby a je tak zcela na místě seznámit jí co nejdříve s provedeným opatřením, aby mohla včas uplatnit zejména veškeré právní prostředky obrany proti provedenému vykázání. Na druhou stranu by osoba, která se o vykázání dozví z jiného zdroje než od policie, měla ve vlastním zájmu usilovat o ověření takové informace.

⁴⁴ Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5.12.2013, sp. zn. 9 Aps 11/2013 (dostupný na www.nssoud.cz).

Zákon jí k tomu dává výslovné právo (viz § 45 odst. 2 písm. c) policejního zákona).

K odstavci 5:

Přestože se proti faktickým pokynům zásadně nelze bránit ve správním řízení⁴⁵, poskytuje zákon o policii proti vykázaní opravný prostředek *sui generis*. Je jím podání námitek. Vykázaná osoba jím kvalifikovaně vyjadřuje nesouhlas s provedeným vykázaním. Námitky může osoba podat ústně bezprostředně na místě vykázaní a policista je povinen zaznamenat je do potvrzení o vykázaní a bezodkladně je předat krajskému ředitelství⁴⁶. Nevyužije - li vykázaná osoba možnosti podat námitky na místě anebo nemůže - li možnosti využít (například kvůli nepřítomnosti při vykázaní), poskytuje jí zákon 3 denní lhůtu k podání námitek písemných. Lhůta se počítá od dne, který následuje po převzetí potvrzení o vykázaní. Jde o lhůtu procesní a je proto dodržena, i pokud osoba podá námitky v poslední den lhůty k poštovní přepravě či útvaru policie příslušného krajského ředitelství. Formu ani obsah písemných námitek zákon nestanoví, lze ovšem předpokládat, že z nich bude patrné alespoň, kdo je činí, které věci se týkají a že jde o námitky, tedy nesouhlas s vykázaním. Ve vztahu k námitkám je v poslední větě ustanovení odst. 5 vyjádřena poučovací povinnost policie. O právu podat námitky musí být osoba poučena před předáním potvrzení o vykázaní, ať už na místě či při prvním kontaktu. Zákon námitkám nepřiznává odkladný účinek.

K odstavci 6:

Jak je patrné z předchozího ustanovení, ústní i písemné námitky jsou určeny příslušnému krajskému ředitelství. To je ze zákona orgánem povolaným k jejich posouzení. Přesto, nebo možná právě proto, že v tomto ustanovení není nijak konkrétně upraven postup při vyřizování námitek, určil policejní prezident v Závazném pokynu policejního prezidenta č. 166 ze dne 23. prosince 2009 o provádění vykázaní (dále také „ZPPP 166/2009“), že „o obsahu námitek podaných na místě násilnou osobou policista bezodkladně informuje

⁴⁵ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo. Obecná část*. 8. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 262.

⁴⁶ Krajským ředitelstvím se podle § 6 odst. 1 písm. c) policejního zákona rozumí krajské ředitelství policie.

a) v době trvání služby vedoucího územního odboru vnější služby cestou příslušné dozorcí služby nebo příslušného přímého nadřízeného nebo cestou příslušného operačního střediska,

b) v době mimo službu vedoucího územního odboru vnější služby nebo zastupujícího služebního funkcionáře v dosažitelnosti cestou příslušného operačního střediska,

který bude námitky posuzovat.

V případě, že (vedoucí) policista, který bude námitky posuzovat, dojde k závěru, že nebyly splněny podmínky pro vykázání, měl by vzhledem ke krátké časové lhůtě pro vykázání bezodkladně vykázání ukončit. Tuto povinnost citovaný závazný pokyn konkretizuje tak že tento policista „*přijme taková opatření, aby mohly být námitky posouzeny co nejrychleji a bez zbytečného odkladu, nejdéle do 3 pracovních dnů.*” Samozřejmě se uvedené povinnosti týkají výhradně policistů a nemohou nijak působit navenek policie. Pokyny policejního prezidenta mají totiž povahu interní normativní instrukce a nejsou obecně závazné.

O ukončení vykázání musí být vyrozuměna ohrožená i vykázaná osoba. Informace o tom, že bylo vykázání ukončeno, bude příslušným funkcionářem přirozeně sdělena rovněž útvaru, který vykázání provedl. Vzhledem k tomu, že předání této informace působí pouze směrem dovnitř policie, není taková povinnost v zákoně výslovně upravena. Pokud krajské ředitelství námitkám proti vykázání nevyhoví, mělo by z hlediska dodržení principu právní jistoty vyrozumět jak osobu, která námitky podala, tak osobu ohroženou, jakkoli to zákon rovněž nijak nestanoví.

§ 45

(1) Vykázaná osoba je povinna

a) opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání,

b) zdržet se vstupu do prostoru podle písmene a),

c) zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou,

d) vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží.

Policista vykázanou osobu poučí o následcích neuposlechnutí výzvy podle písmene d).

(2) Vykázaná osoba má právo

a) vzít si ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady před splněním povinnosti podle odstavce 1 písm. a),

b) vzít si v průběhu vykázání ze společného obydlí věci podle písmene a) a věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání; právo lze uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, policista o výkonu tohoto práva ohroženou osobu předem informuje,

c) ověřovat provedení vykázání zejména na čísle tísňového volání 158,

d) vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie.

(3) Policista poskytne vykázané osobě bez zbytečného odkladu informace o možnostech jejího dalšího ubytování a v souvislosti s tím nezbytnou součinnost. Od této osoby dále vyžádá adresu pro doručování.

KOMENTÁŘ

K odstavci 1:

Zákon ukládá vykázané osobě v souvislosti s jejím vykázáním ze společného obydlí určité povinnosti. Jde o právní povinnosti, které osobě stanovují chovat se určitým způsobem. První povinnost vyžaduje od vykázané osoby aktivní chování a tím je opuštění prostor, z nichž je vykázána. Jakkoli ustanovení odstavce 1 uvádí, že se jedná o prostor vymezený policistou v potvrzení ve vykázání, musí vykázaná osoba, vzhledem k charakteru vykázání jako faktického pokynu, bezpodmínečně a bezodkladně uposlechnout již ústní pokyn policisty k opuštění prostor. Policista tedy musí místa, ze kterých osobu vykazuje, vymezit předně ústním prohlášením. Jak bylo uvedeno výše, je písemné potvrzení o vykázání jakýmsi utvrzením osob o úkonu, který byl předtím učiněn ústně. Jde-li o práva a povinnosti, samotným sepsáním potvrzení o vykázání žádné povinnosti vykázané osobě nevznikají. Potvrzení zakládá toliko právo na podání písemných námitek ve lhůtě 3 dnů ode dne jeho převzetí (viz § 44 odst. 5). Další povinností vykázané osoby je zdržení se vyjmenovaných chování. Předně jde o povinnost nevstupovat po dobu trvání vykázání do prostor určených

v potvrzení o vykázání. Taková povinnost logicky navazuje na povinnost opustit společné obydlí. Aby bylo dosaženo účelu vykázání a rovněž aby byla zajištěna dostatečná ochrana ohrožené osoby, zařadil zákonodárce do tohoto ustanovení nově povinnost vykázané osoby zdržet se jakýchkoliv snah o setkání s osobou ohroženou nebo kontaktování se s ní. Nežádoucím jednáním ve smyslu tohoto ustanovení jsou jakékoliv osobní, telefonické, poštovní, elektronické či jiné způsoby navazování styku. Lze se domnívat, že povinnost *zdržet se styku* bude zahrnovat i aktivní vyhýbání se ohrožené osobě, je-li to možné⁴⁷, a dokonce i odmítnutí setkání iniciované ohroženou osobou. Poslední vypočtenou povinností uvedenou pod písmenem d) ukládá zákon vykázané osobě vydat policistovi na výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží. Ve vztahu k uvedenému pojmu *drží*, lze uvažovat ve dvou rovinách. Předně se nabízí vyložit jej jako *držbu* (possessio). Držba je atributem vlastnického práva, který umožňuje nakládat s věcí jako s vlastní⁴⁸ a vykázaná osoba by proto musela vydat všechny klíče, které vlastní. Vzhledem k tomu, že držba věci zásadně neznamená totéž co mít věc u sebe⁴⁹, vedl by tento výklad k absurdnímu závěru, že osoba musí vydat i klíče, které vlastní, ale v momentě vykázání je nemá u sebe a půjčila je například svému příbuznému. Tomuto výkladu nesvědčí ani účel a smysl právní úpravy vykázání. Vykázání je totiž preventivní opatření, jehož cílem je především rychlý a efektivní zásah proti násilné osobě. Účelem vydání klíčů je pak znesnadnění případného pokusu této osoby o vstup do společného obydlí poté, co byla vykázána. Proto se lze přiklonit spíše k výkladu pojmu jako *držení* ve smyslu faktického stavu bez ohledu na vlastnické právo k vydávaným klíčům. V tomto duchu musí osoba vydat především všechny klíče, které má v momentě vykázání u sebe a také klíče, k nimž má bezprostřední přístup (např. klíče uložené ve vozidle apod.) Policisté po uplynutí 10 denní lhůty pro vykázání ověří, zda nebyl ohroženou osobou podán návrh na vydání předběžného opatření ve smyslu § 400 a násl. ZŘS. Pokud byl předmětný návrh podán, předají klíče od společného obydlí příslušnému soudu. V opačném případě jsou povinni vrátit klíče vykázané

⁴⁷ Například může – li vykázaná osoba ze zkušenosti předpokládat, že se ohrožená osoba bude pohybovat na určitých místech, měla by se jim, je – li to možné, sama vyhnout.

⁴⁸ K tomu srovnej např. HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 203.

⁴⁹ Tamtéž.

osobě⁵⁰. K povinnosti vykázané osoby vydat na výzvu klíče se váže poučovací povinnost policisty. Ten musí současně s výzvou osobu poučit o tom, že neuposlechnutím výzvy k vydání klíčů se může dopustit přestupku proti veřejnému pořádku podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Pokud by osoba porušila jiné povinnosti uvedené v ustanovení § 45 odst. 1, mohla by se rovněž dopustit shora uvedeného přestupku podle § 47 přestupkového zákona, při závažném nebo opakovaném maření vykázaní by dokonce mohla nastoupit trestní odpovědnost za spáchání trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 337 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákon.

K odstavci 2:

Toto ustanovení vyjmenovává práva vykázané osoby. Předně to je právo vzít si při vykázaní ze společného obydlí osobní věci, osobní cennosti a osobní doklady. Osobními věcmi vykázané osoby lze rozumět například běžné oděvní součásti, hygienické potřeby, nezbytné léky, ale též zvíře sloužící jako jeho společník. Osobními cennosti jsou pojmově zejména peníze, platební karty, šperky či jiné ceniny. Osobními doklady jsou doklady, které znějí na jméno vykázané osoby, tedy občanský průkaz, řidičský průkaz, cestovní pas a podobně.⁵¹ Z dikce ustanovení vyplývá, že právo vzít si vyjmenované věci může osoba uplatnit před tím, než opustí společné obydlí. Později může toto právo v průběhu trvání vykázaní uplatnit ještě (pouze) jednou. Vedle osobních věcí si v tomto dalším případě může vzít ještě věci, které nutně potřebuje pro své podnikání nebo pro výkon povolání (např. pracovní nástroje). V obou případech může osoba využít právo vzít si předmětné věci výhradně za účasti policisty. Policista před uplatněním práva vykázané osoby vyrozumí osobu ohroženou. Zákon nestanoví, že využití práva musí být přítomna osoba ohrožená a bylo by zjevně proti smyslu vykázaní, jako opatření preventivní ochrany před nežádoucím setkáním ohrožené a násilné osoby, ukládat takovou podmínku do jeho ustanovení⁵². K

⁵⁰ Tato povinnost je pro policisty stanovena v čl. 4 ZPPP 166/2009.

⁵¹ Více k tomu VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s.185.

⁵² Vykázaná osoba má navíc ke společnému obydlí nezřídka právní vztah, který by jí za normální situace umožňoval vstupovat do něj i bez souhlasu osoby ohrožené (např. nájemní smlouva či dokonce vlastnické právo).

realizaci práva vzít si osobní věci ovšem nutně dojde ve společném obydlí, a proto nelze vyloučit, že mu ohrožená osoba bude chtít být přítomna. Bude potom zejména na profesionalitě asistujícího policisty, aby umožnil osobám kontakt pouze v míře nezbytné k uplatnění práva vykázané osoby. Setkání v rámci realizace tohoto práva zásadně nelze považovat za porušení povinností vykázané osoby ve smyslu § 45 odst. 1 policejního zákona. Vykázaná osoba má dále právo informovat se o svém vykázání. Jde především o situace, kdy osoba nebyla z různých důvodů přítomná při vykázání a potom, co se o této skutečnosti dozví, si chce ověřit, že k vykázání skutečně došlo. K získání informace má právo využít nepřetržitou policejní telefonní linku 158. Výhodou této tísňové linky je fakt, že je obsluhována policisty - operátory, kteří mají možnost informaci o vykázání ověřit bez ohledu na to, kde se právě nachází vykázaná osoba a kde došlo k vykázání (není tedy rozhodné, jak jsou tato místa od sebe v rámci České republiky vzdálená). Posledním právem vypočteným v tomto ustanovení je právo vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázání. Toto právo rovněž vyplývá z ustanovení § 44 odst. 3. Osoba si kopii může vyzvednout u útvaru, jehož adresa je uvedena na potvrzení o vykázání.

K odstavci 3:

Vzhledem k vážnosti zásahu do práv a svobod (zejména pak svobody osobní), ke kterému dochází u osoby vykázané při realizaci vykázání, stanoví zákon policistům povinnost poskytnout takové osobě bezodkladně informace o tom, kde lze vyhledat nejbližší ubytování. K této informační povinnosti se váže další povinnost policisty poskytnout osobě nezbytnou součinnost. Policista tedy předá vykázané osobě seznam míst, kde se lze ubytovat (hotely, ubytovny apod.). Takový seznam by měl obsahovat i adresu a telefonní kontakt ubytovacího zařízení. Bude - li to nezbytné, mělo by být osobě umožněno alespoň si do těchto objektů zatelefonovat, za účelem zajištění ubytování. Další navazující povinností policisty podle tohoto ustanovení je vyžádat si od osoby adresu pro případné doručování písemností po dobu vykázání.

§ 46

Policista poučí ohroženou osobu o

a) možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních,

b) možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí a

c) následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při vykázání přihlíží.

KOMENTÁŘ

Toto ustanovení zahrnuje poučovací a informační povinnost policistů ve vztahu k ohrožené osobě. Ohrožená osoba má možnost podat návrh na nařízení předběžného opatření podle ZŘS. Jde o opatření v rámci předběžného řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí podle oddílu 2 ZŘS. Tento návrh má pro ohroženou osobu zásadní význam. Jeho využití a následné vyhovění návrhu soudem má za následek prodloužení doby, na kterou je násilná osoba vykázána policistou, o jeden měsíc od vykonatelnosti předběžného opatření⁵³. Dalšími možnostmi, které ohrožená osoba má a o kterých má být policistou obligatorně poučena, jsou různé druhy psychologických a sociálních služeb. Tyto služby poskytují především intervenční centra a další instituce působící v oblasti pomoci obětem domácího násilí (např. ROSA, KOORDONA, Bílý kruh bezpečí apod.) Obdobně jako u vykázané osoby se jeví jako vhodné poskytnout ohrožené osobě potřebnou součinnost, jakkoli to zákon výslovně nestanoví. Policista by měl ohrožené osobě předat kontakty na zmíněné instituce a také jí umožnit v případě nutnosti vyřídit si nezbytný telefonní hovor s jejich pracovníky. Poslední z uvedených poučení, které policista musí ve vztahu k ohrožené osobě učinit, se týká následků, které mohou nastat v případě, že by tato osoba policistům při zjišťování podkladů pro vykázání uváděla vědomě nepravdivé údaje. Osoba by se uváděním lživých údajů mohla dopustit některého trestného činu vyjmenovaného ve zvláštní části trestního zákoníku⁵⁴ (např. poškození cizích práv podle § 181, pomluvy podle § 184 nebo křivé obvinění podle § 345) anebo by se mohla

⁵³ Srovnej § 408 ZŘS.

⁵⁴ Rozuměj zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

dopustit některého z přestupků proti občanskému soužití podle § 49 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

§ 47

(1) Územní rozsah prostoru, na který se vykázaní vztahuje, určí policista podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem. Je-li v důsledku vykázaní ohrožen provoz objektu nebo znemožněn výkon zaměstnání vykázané osoby, policista o této skutečnosti bezodkladně vyrozumí provozovatele objektu nebo zaměstnavatele vykázané osoby za účelem přijetí potřebných opatření.

(2) Při provádění úkonů souvisejících s vykázaním policista zajistí přítomnost nezúčastněné osoby; to neplatí, hrozí-li nebezpečí z prodlení.

(3) Do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí zašle policista kopii úředního záznamu o vykázaní příslušnému intervenčnímu centru¹⁴ a soudu, který je příslušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních. Pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba, zašle kopii úředního záznamu o vykázaní v této lhůtě i příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

(4) Policista ve lhůtě 3 dnů od vykázaní provede kontrolu, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti vyplývající z vykázaní.

(5) O provedených úkonech a opatřeních sepíše policista úřední záznam.

KOMENTÁŘ

K odstavci 1:

Mezi primární povinnosti policisty v souvislosti s vykázaním patří vymezení prostoru, na který se vykázaní vztahuje. Ve výše uvedeném ustanovení je specifikován postup policisty při určování územního rozsahu takového prostoru. Základním kritériem je *míra požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem*. Policista musí na základě zjištěných skutečností pečlivě zvážit, na která konkrétní místa se bude vykázaní vztahovat. V zásadě nebude žádný problém s vymezením společného obydlí. K vykázaní je třeba přistoupit i za situace, kdy společné obydlí slouží zároveň jako místo podnikání násilné

(vykazované) osoby. Pokud lze tyto prostory účinně oddělit, není je třeba vykázáním vůbec postihovat⁵⁵. Osobám musí být nicméně jasné, jakých prostor se vykázání týká a do kterých naopak vykázaná osoba nemá vstup nijak omezen. Zde bude důležitým prvkem právní jistoty srozumitelná specifikace uvedená v potvrzení o vykázání. Vždy je ovšem třeba postupovat přiměřeně tak, aby byla dosažena kýžená ochrana ohrožené osoby, přitom aby nebyla vykázaná osoba na svých právech omezována více, než je nezbytné. Stejně musí policista při vykázání postupovat i při stanovení míst, která tvoří bezprostřední okolí společného obydlí.

Druhá věta citovaného odstavce 1 upravuje speciální informační povinnost policisty v případě, kdy je vykázáním ohrožen provoz objektu nebo znemožněn výkon zaměstnání vykázané osoby. Smyslem tohoto vyrozumění je umožnit provozovateli objektu nebo zaměstnavateli, aby si včas učinil potřebná opatření k zajištění kontinuity provozu objektu. V praxi se bude jednat zejména o případy vykázání z bytu nebo domu, v němž vykázaná osoba působí jako správce anebo jinak zabezpečuje provoz těchto objektů, kdy v důsledku vykázání dojde ke znemožnění výkonu uvedené činnosti.

K odstavci 2:

Obdobně jako při jiných úkonech spojených s významným zásahem do práv a svobod osob⁵⁶, musí policisté i při provádění úkonů, které souvisí s vykázáním, zajistit přítomnost nezúčastněné osoby. Tento postup má naplnit požadavek kontroly nezávislou třetí osobou. Nezúčastněná osoba je totiž zásadně ten, kdo na věci nemá žádný zájem a zaručuje tak objektivitu prováděných úkonů. Proto jí z podstaty věci nemůže být ani další policista, byť by přímo vykázání neprováděl a na místo by byl přivolán například jako posila. Nikoliv ke každému úkonu, který má souvislost s vykázáním, je ovšem třeba přibírat nezúčastněnou osobu. K tomu se vyjádřil i NSS v rozsudku sp. zn. 5 As 84/2008 ze dne 31.3.2009 (dostupný na www.nssoud.cz), když rozhodoval o kasační stížnosti proti rozsudku Městského soudu v Praze. Stěžovatel kasační stížností napadal rozsudek Městského soudu v Praze mimo jiné proto, že dal za pravdu

⁵⁵ Dříve platný ZPPP 179/2006 stanovoval postup policistů v těchto případech v čl. 9 odst. 1.

⁵⁶ Takovým úkonem je například vstup do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek podle § 40 policejního zákona.

předchozímu postupu policie při vydávání rozhodnutí o vykázání, při němž nebyla zajištěna přítomnost nezúčastněné osoby. Podle stěžovatele bylo rozhodnutí policie nezákonné, když „v daném případě rozhodně nebezpečí z prodlení, orgánu I. stupně ničeho nebránilo v zajištění účasti nezúčastněné osoby.” Nesouhlasil ani se stanoviskem Městského soudu v Praze, který v odůvodnění rozsudku uvedl, že „policejní orgán SKPV Benešov jako správní orgán neměl při vypracování rozhodnutí přítomnou nezúčastněnou osobu a popis odůvodnění jeho postupu je příliš obecný, avšak v tomto konkrétním případě se jedná o takové vady řízení, které nemohly mít vliv na soulad napadeného rozhodnutí s právními předpisy.“ Stěžovatel byl naopak přesvědčen, že „v případě, kdy on a jeho manželka popisují celou situaci zcela odlišně, bylo zajištění nezúčastněné osoby potřebné a nezbytné.” NSS se v části týkající povinnosti policie zajistit přítomnost nezúčastněné osoby plně přiklonil k názoru Městského soudu v Praze, že „tato povinnost se jednoznačně musí vztahovat na úkony, které souvisejí zejména s místním ohledáním, apod. Z obsahu spisu je dle městského soudu patrné, že úkony, které byly v dané věci činěny, byla výpověď manželky stěžovatele, lékařská zpráva, telefonické ověření u dvou svědkyň a vydání rozhodnutí. Takové úkony, dle názoru soudu, přítomnost nezúčastněné osoby nevyžadovaly.” Přítomnost nezúčastněné osoby by měla být uvedena v potvrzení o vykázání včetně určení totožnosti nezúčastněné osoby, případně uvedení důvodu, proč osoba nebyla k vykázání přibrána. Důvodem pro nepřibrání osoby je situace, kdy hrozí nebezpečí z prodlení. Tím lze rozumět zejména případy, kdy policista přistupuje k vykázání osoby bezprostředně po příjezdu na místo napadání, dojde k omezení osobní svobody násilné osoby a zajištění účasti třetí osoby by vzhledem k rychlosti a efektivnosti provedení zákroku nebylo možné.

K odstavci 3:

Povinnosti policisty sepsat o vykázání a úkonech s ním spojených úřední záznam lze dovodit z ustanovení § 44 odst. 3, 4 a § 45 odst. 2 písm. d). S jeho sepsáním souvisí povinnost zaslat jeho kopii nejpozději ve lhůtě 24 hodin od vstupu do společného obydlí příslušnému intervenčnímu centru a soudu, který by rozhodoval o případném návrhu na vydání předběžného opatření podle ZŘS. V případech, kdy s osobou ohroženou a násilnou žije společně osoba mladší osmnácti let (nezletilá), musí být kopie záznamu ve shodné lhůtě zaslána také

orgánu sociálně – právní ochrany dětí. Ve vztahu ke všem uvedeným institucím jde o velmi důležitou informační povinnost policie jako součásti modelu na ochranu před domácím násilím. Intervenční centra v případech vykázaní postupují podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, kdy podle ustanovení § 60a odst. 1 „na základě vykázaní ze společného obydlí podle zvláštního právního předpisu je osobě ohrožené násilným chováním vykázané osoby nabídnuta pomoc nejpozději do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykázaní intervenčnímu centru.” Intervenční centra osobě poskytnou potřebnou sociálně terapeutickou péči, pomoc při uplatňování práv a obstarávání osobních záležitostí anebo ubytování a stravu nebo pomoc při zajištění stravy⁵⁷. V případě soudu je uvedená informační povinnost odůvodněna krátkou lhůtou 48 hodin, kterou má soud pro případ, že bude rozhodovat o návrhu na předběžné opatření podle § 400 a násl. ZŘS. Informační povinnost ve vztahu k OSPOD je neméně důležitá, neboť OSPOD má povinnost chránit dítě, které je ohrožováno násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami, jak stanoví § 6 odst. 1 písm. g) zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Výše uvedená povinnost policistů předávat informaci formou zaslání kopie úředního záznamu o vykázaní je *lex specialis* ve vztahu k ustanovení § 10 odst. 4 zákona o sociálně - právní ochraně dětí. Toto ustanovení ukládá všem státním orgánům, fyzickým a právnickým osobám pověřeným výkonem sociálně-právní ochrany dětí, školám, školským zařízením, zdravotnickým zařízením a jiným zařízením určeným pro děti povinnost oznamovat údaje o dítěti ohroženém domácím násilím obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, a to bez zbytečného odkladu poté, kdy se o takovém dítěti dozví.

K odstavci 4:

Velmi důležitou součástí vykázaní je kontrola dodržování povinností, které z něj vyplývají pro vykázanou osobu. Tuto kontrolu má přirozeně za úkol Policie České republiky. Pro provedení kontrolní činnosti je stanovena nejzazší lhůta 3 dny od vykázaní. Tato lhůta je určena přiměřeně k 10 denní lhůtě trvání vykázaní. Předmětem kontroly je především ověření, zda se vykázaná osoba nezdržuje ve

⁵⁷ Srovnej § 60a odst. 2, 3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

společném obydlí a jeho bezprostřední okolí, tedy v místech specifikovaných v potvrzení o vykázání. Podrobný a kvalitní popis předmětných míst uvedený policistou v potvrzení o vykázání proto nabývá na významu. Kontrolující policista ověří, zda se vykázaná osoba zdržuje styku s osobou ohroženou. K tomu je třeba provést zejména místní šetření s využitím oprávnění požádat osoby o podání vysvětlení⁵⁸. V součinnosti s ohroženou osobou je vhodné provést fyzickou prohlídku společného obydlí a jeho bezprostředního okolí. Nelze totiž vyloučit nadále trvající závislost této osoby na osobě násilné, která může vést k tomu, že ohrožená osoba umožní vykázané osobě do předmětných míst vstup. Snad právě proto změnil zákonodárce oproti předchozí právní úpravě dikci tohoto ustanovení a kontrola je zaměřena pouze na osobu vykázanou, nikoliv také na osobu ohroženou. V případě zjištění, že se vykázaná osoba nachází v místech, na která se vztahuje vykázání, vyzve jí policista bezodkladně k opuštění tohoto prostoru. Je-li výzva marná, je policista oprávněn použít donucovací prostředky⁵⁹. Pokud k zákroku za použití donucovacích prostředků dojde v přítomnosti nezletilé osoby, musí policista informovat OSPOD ve smyslu § 10 odst. 4 zákona o sociálně - právní ochraně dětí. Výzva policisty k opětovnému opuštění prostor předtím vykázané osoby nemůže nic měnit na její odpovědnosti za porušení povinností spojených s vykázáním (viz výše komentář k ustanovení § 45 odst. 1 policejního zákona).

K odstavci 5:

V rámci vykázání provádí policista rozličné úkony a opatření. O těch je též třeba sepsat úřední záznam. Nejde jen o úřední záznam o vykázání, který se sepisuje *ex lege* a zasílá se na vyjmenované instituce (viz § 47 odst. 3). Také je nepochybně třeba sepsat úřední záznam o tom, že vykázaná osoba využila své právo podle § 45 odst. 2 písm. b) vzít si věci v tomto ustanovení uvedené, anebo úřední záznam o provedené kontrole (viz § 47 odstavec 4). Policista sepíše úřední záznam o průběhu úkonu včetně uvedení toho, zda mu byla přítomna osoba ohrožená a dalších důležitých okolností úkonu. Ustanovení odstavce 5 má

⁵⁸ Srovnej § 61 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁹ K použití donucovacích prostředků srovnej § 51 a násl. zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

souvislost § 109 zákona o policii. Ten upravuje obecné náležitosti úředního záznamu. Mimo jiné ukládá jeho bezodkladné sepsání a stanoví, že mezi jeho náležitosti patří uvedení času, důvodu, průběhu a okolností úkonu.

2.5.2 Některé specifické situace při vykázání

Při využívání institutu vykázání lze pochopitelně narazit na různá specifika, jinak řečeno ne zcela obvyklé situace. Jak bylo opakovaně naznačeno výše, provázanost mezi domácím násilím a vykázáním je zcela elementární. Pokud jde o místo páčání, pak k domácímu násilí může docházet na různých (zpravidla) neveřejných místech, kde se partneři v tu kterou chvíli nachází. Jak je ale patrné z dikce zákona, vykázáním lze postihnout pouze společné obydlí a jeho bezprostřední okolí, nikoliv prostor jiný. Přesto i v případech, kdy dojde k útokům mimo společné obydlí (např. v hotelovém pokoji) a lze důvodně předpokládat, že se násilná osoba dopustí některého jednání vyjmenovaného v ustanovení § 44 odst. 1 zákona o policii, je třeba k vykázání násilné osoby přistoupit, protože jsou naplněny zákonné znaky, které tvoří hmotněprávní základ pro provedení vykázání. I v tomto případě se však bude vykázání vztahovat výhradně na společné obydlí. Jiné prostory, v nichž se osoby v době napadání nacházejí, policejním vykázáním postihnout nelze a je třeba učinit jiná vhodná opatření (např. domluvit se s ohroženou osobou, že se navrátí do společného obydlí, kam vykázaná osoba nesmí po dobu vykázání vstoupit apod.)

Za specifickou lze považovat rovněž situaci, kdy dochází k páčání domácího násilí nezletilou osobou. Přestože taková násilná osoba nebude vždy dostatečně mravně a rozumově vyspělá, musí i tady při splnění všech podmínek zákona policista vykázání provést. Rozdíl je ovšem v následném přístupu k nezletilému pachateli domácího násilí. Policista této osobě nebude předávat kontakty na bytovací objekty, ale musí vyrozumět OSPOD a tomuto orgánu osobu předat. Postup OSPOD pak bude zpravidla směřovat k umístění nezletilé osoby do jiného vhodného prostředí. Takovým prostředím lze rozumět umístění u vhodné dospělé osoby (např. druhý z rodičů, nesdílí-li s nezletilým společnou domácnost nebo jiná osoba blízká) anebo v zařízení pro péči o děti (typicky diagnostický ústav). Umístění se děje buďto na základě dobrovolnosti nebo formou předběžného opatření soudu.

2.5.3 Právní prostředky obrany proti vykázání

Prvním právním prostředkem obrany proti vykázání ze společného obydlí je podání námitek proti vykázání. Tyto námitky může podat výlučně osoba vykázaná, lze přitom přirozeně uvažovat, že může námitky podat prostřednictvím právního zástupce, ať již půjde o smluvní zastoupení anebo o zastoupení zákonné. Námitky lze vyjádřit ústně při samotném vykázání anebo písemně v třídenní lhůtě od převzetí potvrzení o vykázání⁶⁰. Ústně podané námitky uvede policista do potvrzení o vykázání. Pro písemné námitky zákon nestanoví žádnou konkrétní formu, není rovněž stanoveno, jaký by měl být jejich obsah. Analogicky k jiným opravným prostředkům by mělo být alespoň zřejmé, kdo námitky činí a které věci se týkají. Námitky jsou opravným prostředkem *sui generis*, jehož smyslem je vyloučení prostoru pro libovůli správního orgánu a který slouží rovněž k rychlému ukončení nesprávně provedeného vykázání. Námitky posuzuje útvar krajského ředitelství policie nadřízený útvaru, který vykázání provedl. Situace při uplatnění a vyřizování námitek je o to složitější, že je právní úprava ve vztahu k nim velmi stručná. Na provedení vykázání se vzhledem ke své fakticitě nevztahuje správní řád a stejně tak je tomu i ve vztahu k vyřízení námitek. K tomu se vyjádřil NSS v rozsudku ze dne 5.12.2013, sp. zn. 9 Aps 11/2013 (dostupný na www.nssoud.cz), v němž rozhodoval o kasační stížnosti proti rozsudku Městského soudu v Praze týkajícího se žaloby na vyslovení nezákonnosti zásahu správního orgánu – vykázání. NSS judikoval, že se v případě vykázání a posuzování námitek nejedná o správní řízení a proto „nelze v dané souvislosti ani odlišit jednotlivá „procesní stádia“ (...) Na celý postup správního orgánu při provádění vykázání a vypořádání námitek je nutno nahlížet jako na jeden celek, přičemž nedostatek odůvodnění vypořádání námitek (jakkoli na něj nelze vzhledem k charakteru institutu vykázání uplatňovat tak vysoké standardy jako na správní rozhodnutí) má v takovém případě stejné účinky jako absence důvodů pro vykázání samotné.” Z posouzení námitek by tedy mělo být patrné, jaké konkrétní skutkové důvody vedly k vykázání osoby a jaké právní předpisy při něm byly uplatněny. Tím je dána přezkoumatelnost nejen tohoto vypořádání námitek, ale také vlastního postupu při vykázání. Jak konstatoval NSS v citovaném rozsudku „vypořádání námitek totiž spolu se samotným vykázáním tvoří jeden celek (a to i z hlediska

⁶⁰ Srovnej § 44 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

časového), jehož nepřezkoumatelnost zatěžuje vykázaní vadou, v jejímž důsledku je zapotřebí konstatovat nezákonnost takového zásahu.” Dojde-li příslušné krajské ředitelství k závěru, že pro vykázaní nebyly splněny podmínky, bezodkladně je ukončí. O tom musí vyrozumět vykázanou i ohroženou osobu. Ačkoli tak zákon nestanoví, lze se i ve světle výše citovaného rozsudku NSS domnívat, že obě tyto osoby je nutno vyrozumět i při zamítavém posouzení námitek.

Jako další právní prostředek obrany proti vykázaní je k dispozici žaloba proti nezákonnému zásahu (pokynu) ve správním soudnictví podle § 82 a násl. s. ř. s. Věcně příslušný k rozhodování o této žalobě je krajský soud. K podání žaloby je aktivně legitimovaná osoba, která tvrdí, že byla vykázaním přímo zkrácena na svých právech. Pasivní legitimace náleží krajskému ředitelství policie, do jehož působnosti patří policejní útvar, který provedl vykázaní⁶¹. Žaloba musí být podána v subjektivní lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy se osoba dozví o nezákonném zásahu (vykázaní), nejpozději však do dvou let od doby, kdy k němu došlo. Žaloba musí vedle obecných náležitostí podle s. ř. s. obsahovat označení žalobou napadeného zásahu (pokynu), rozhodující skutečnosti, označení důkazů a přesnou formulaci uplatňovaného žalobního nároku uvedenou v *petitu*. Vykázaná osoba se správním žalobou může domáhat toliko určení nezákonnosti vykázaní, které bylo proti ní provedeno. Žalobu podanou z jiného důvodu by musel správní soud odmítnout pro nepřípustnost ve smyslu § 85 s. ř. s. Za jiné právní prostředky ochrany nebo nápravy lze totiž nepochybně považovat podání námitek podle § 44 odst. 5 zákona o policii. Proti pravomocnému rozhodnutí správního soudu lze brojit kasační stížností podle § 102 a násl. s. ř. s.

Specifickým prostředkem ochrany proti vykázaní ze společného obydlí může být ústavní stížnost podle § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. Ústavní stížnost se podává Ústavnímu soudu a slouží obecně k ochraně před zásahem orgánu veřejné moci. Takovým zásahem ovšem musí dojít k porušení ústavně zaručených základních práv nebo svobod a zároveň musí osoba k ochraně svého subjektivního veřejného práva vyčerpat všechny dostupné procesní prostředky. V případě vykázaní by tedy musel

⁶¹ Podle § 8 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky jsou útvary policie zřízené v rámci působnosti krajského ředitelství jeho vnitřními organizačními jednotkami.

stěžovatel nejprve podat výše popsanou správní žalobu, kasační stížnost a teprve poté stížnost ústavní. Výjimečně může Ústavní soud přijmout i stížnost, která podmínku vyčerpání procesních prostředků nespĺňuje, pokud svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a byla podána do 1 roku ode dne, kdy k zásahu orgánu veřejné moci došlo nebo v řízení o podaném opravném prostředku dochází ke značným průtahům, z nichž stěžovateli vzniká nebo může vzniknout vážná a neodvratitelná újma. Ústavní stížnost proti provedení vykázaní lze podat ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí o kasační stížnosti. Ústavní soud ve věci samé rozhoduje nálezem, a pokud ústavní stížnosti vyhová, platí kasační princip a napadené rozhodnutí by bylo zrušeno. Zároveň v nálezu vysloví, které ústavně zaručené právo nebo svoboda bylo porušeno a jakým zásahem orgánu veřejné moci k němu došlo.

Podpůrně lze v rámci právních prostředků obrany uvažovat o využití institutu stížnosti podle § 175 správního řádu. Stížnost se vztahuje na postup orgánů policie jako orgánů moci výkonné při vykonávání působnosti v oblasti veřejné správy. Pod takovou činnost lze provedení vykázaní zařadit, neboť jde nepochybně o autoritativní postup vůči adresátům veřejné správy. Stížnost podle § 175 s. ř. obecně směřuje proti nevhodnému chování úředních osob nebo proti nesprávnému postupu správního orgánu. Pokud by však stížnost směřovala pouze proti nesprávnému postupu při vykázaní, bylo by ji nepochybně třeba posoudit jako námitky ve smyslu § 44 odst. 5 zákona o policii. Zákon totiž pro námitky nestanoví žádnou formu a bylo by proto na místě vycházet analogicky s ustanovení § 37 odst. 1 s. ř. a podání posuzovat podle svého skutečného obsahu, bez ohledu na to, že by bylo označeno jako stížnost. Ve vztahu k vykázaní tak připadá pouze první stížnostní důvod a tím je nevhodné chování úředních osob. Otázkou zůstává, jak efektivní může takový prostředek obrany pro vykázanou osobu být, vezmeme-li v úvahu, o jak velký zásah do práv a svobod se v případě vykázaní jedná. Jednak je pro vyřízení stížnosti stanovena lhůta 60 dnů ode dne jejího doručení (vykázaní trvá po dobu 10 dnů) a i v případě, že bude posouzena jako důvodná, neznamena to, že vlastní vykázaní bylo nezákonné a jeho důsledky pro osobu nadále trvají.

Na tomto místě se nabízí další autorova úvaha nad tím, jaké právní prostředky může využít osoba ohrožená v případě *nevykázaní* násilné osoby

policií, tedy v případě nečinnosti policie tam, kde by zásah v podobě vykázání proveden být měl. Ohrožené osobě ze zákona o policii nevzniká žádný právní nárok na vykázání osoby násilně. Přesto může dojít k situaci, kdy se tato osoba bude domnívat, že k tomuto faktickému zásahu má být přistoupeno, avšak policista podmínky pro provedení vykázání neshledá. Jako nejefektivnější se z hlediska rychlosti nabízí využití návrhu na nařízení předběžného opatření podle ZŘS (viz další kapitola). Soud o takovém návrhu rozhodne do 48 hodin a v případě, že mu vyhoví, uloží násilné osobě v podstatě stejné nebo obdobné povinnosti, jaké by jí vyplývaly z vykázání policejního. Zcela samostatně lze pak uvažovat o podání žaloby proti nezákonnému zásahu (pokynu) policie ve správním soudnictví podle § 82 a násl. s. ř. s. Tato tzv. zásahová žaloba by však měla smysl prakticky pouze za účelem vyslovení nezákonnosti neprovedeného vykázání⁶², vezmeme - li v úvahu právě možnost využití návrhu na nařízení předběžného opatření podle ZŘS. Pokud jde o posouzení přípustnosti uvažované zásahové žaloby podle § 85 s. ř. s., není třeba, aby ohrožená osoba před podáním žaloby využila institut stížnosti podle § 175 s. ř., protože se nejedná o právní prostředek ochrany nebo nápravy ve smyslu § 85 s. ř. s., ale pouze o podnět pro správní orgán k posouzení, zda nedošlo k porušení povinností policisty a stěžovateli (ohrožené osobě) ani v případě důvodné stížnosti nevzniká právní nárok na následné provedení vykázání⁶³. Po případném vyčerpání kasační stížnosti může ohrožená osoba podat ústavní stížnost (viz výše).

⁶² NSS se k nezákonné nečinnosti spočívající v neučinění jiného úkonu než rozhodnutí ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. ve vztahu k podání zásahové žaloby vyjádřil v rozsudku ze dne 16. 11. 2010, sp. zn. 7 Aps 3/2008 - 98 (dostupném na www.nssoud.cz).

⁶³ K tomu srovnej HENDRYCH, Dušan. *Správní právo. Obecná část*. 8. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 649 a také rozsudek NSS ze dne 17. 12. 2010, sp. zn. 4 Aps 2/2010 - 44 (dostupný na www.nssoud.cz).

3 Právní aspekty vykázání dle dalších právních předpisů

3.1 Ústavně zaručená základní práva a svobody

Nelze opominout, že vykázání zasahuje do sféry ústavně zaručených základních práv a svobod ohrožené i vykázané osoby. Tato práva jsou přitom garantována normou nejvyšší právní síly, kterou je ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen „Ústava“) a Listinou základních práv a svobod (dále jen „Listina“) jako součástí ústavního pořádku České republiky (čl. 3 Ústavy). Česká republika se vyhlášením Listiny zaručila za práva, která jsou v ní obsažena a také za jejich ochranu, k čemuž jí slouží různé právní instituty. Při ochraně základních práv a svobod jedné osoby však nezřídka dochází ke kolizi spočívající v tom, že je nezbytné zároveň omezit práva a svobody osoby druhé. Stát přitom nemůže na svou ochranou funkci rezignovat a je především úkolem zákonodárce vzniklou kolizi vyřešit předtím, než k zavedení konkrétního institutu do právního řádu přistoupí. Východiskem pro řešení střetu základních práv je stanovení určitých podmínek pro určení priority základních práv. Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 4/94 ze dne 12.10.1994 zmíněnou kolizi práv řešil. Na prvním místě judikoval nepřekročitelnou podmínku omezení základního práva či svobody pouze v zájmu jiného základního práva či svobody. Stanovil, že je třeba základní práva a svobody vzájemně poměřovat a přitom šetřit podstaty a smyslu toho základního práva, které je omezované (ve smyslu čl. 4 odst. 4 Listiny). Při vzájemném poměrování je třeba předně odpovědět si na otázku, zda institut, určený k omezení základního práva, umožní dosáhnout sledovaný cíl - ochranu jiného základního práva. V tomto pohledu institut vykázání jistě obstojí, když jeho smyslem je zajištění fyzické nepřítomnosti násilné osoby v obydlí sdíleném s osobou ohroženou. Jako druhé kritérium požaduje Ústavní soud v uvedeném nálezu vyřešení otázky potřebnosti zaváděného institutu. Jinými slovy je nezbytné ptát se, zda právní řád nenabízí jiná opatření, kterými by bylo možno dosáhnout požadovaného cíle bez zásahu do základních práv a svobod. Na tuto otázku lze ve vztahu k vykázání jednoznačně odpovědět, že v době jeho zavedení (1.1.2007) v českém právním řádu neexistoval jiný srovnatelný institut, který by umožňoval efektivní zásah v případech domácího násilí. Poslední stejně důležitou podmínkou v rámci poměrování základních práv ocitajících se v kolizi je požadavek, aby

újmama na základním právu nebyla nepřiměřená ve vztahu k zamýšlenému cíli. Při vykázání proti sobě stojí na straně násilné osoby zásah do osobní svobody a do práva na nedotknutelnost jejího obydlí, na straně osoby ohrožené zajištění práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí a též zajištění osobní svobody. Osobní svoboda vykázané osoby je tedy omezena za dodržení podmínek pro takové omezení stanovených v čl. 14 odst. 3 Listiny. Jde o omezení zákonné a za účelem ochrany práv a svobod ohrožené osoby. A rovněž zásah do nedotknutelnosti obydlí vykázané osoby lze ospravedlnit pouze podle kritérií uvedených v čl. 12 odst. 3 Listiny a ta jsou dodržena, když jde o zásah v zájmu zajištění nezbytné ochrany života nebo zdraví osob či ochrany práv a svobod druhých. Je možné konstatovat, že institut vykázání v tomto testu proporcionality ob stojí.

3.2 Soukromoprávní aspekt vykázání

Asi nejbliže k policejnímu vykázání z pohledu práva má předběžné opatření ve věcech domácího násilí podle zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Předběžným opatřením v obecné rovině mohou být zatímně upraveny poměry účastníků nebo se jím předchází ohrožení výkonu budoucího soudního rozhodnutí. Jde o určitý režim předtím, než dojde k rozhodnutí ve věci samé. Institut předběžného opatření ve věcech domácího násilí byl do českého právního řádu zaveden zákonem na ochranu před domácím násilím. Předběžné opatření bylo původně začleněno do občanského soudního řádu, přičemž k datu 1. 1. 2014 došlo k rekodifikaci soukromého práva a k nezbytné harmonizaci procesních předpisů a předběžné opatření bylo zařazeno do samostatného právního předpisu, kterým je ZŘS. Smyslem zavedení tohoto opatření bylo poskytnutí dostatečného časového prostoru osobě ohrožené domácím násilím především k podání návrhu ve věci samé. Takovým návrhem bude zejména úprava poměru k nezletilým dětem, rozvod manželství či vypořádání společného bydlení. Předběžné opatření týkající se domácího násilí je upraveno v oddílu 2 nazvaném *Predběžné řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí*, konkrétně jde o § 400 a násl. ZŘS. Je možné ho vydat pouze na návrh, místně příslušný k rozhodnutí o takovém návrhu je obecný soud navrhovatele (ohrožené osoby), což lze považovat za vhodné vzhledem k blízkosti navrhovatele k soudu bez ohledu na to, zda z různých příčin (kupříkladu ze strachu před násilnou osobou) pobývá mimo

společné obydlí. Účastníky řízení o návrhu zákon označuje jako navrhovatele a odpůrce. Pokud jde o obsahové náležitosti návrhu na nařízení předběžného opatření, musí obsahovat vylíčení skutečností, které osvědčují, že je společné bydlení navrhovatele a odpůrce ve společné domácnosti pro navrhovatele nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči navrhovateli nebo jinému, kdo ve společné domácnosti žije⁶⁴. Z uvedeného vyplývá, že soudní ochrany v podobě předběžného opatření se lze domáhat i v případě, že k násilí dochází i ve vztahu k další osobě, která žije ve společné domácnosti. Hmotněprávním základem pro podání návrhu je ustanovení § 751 a násl. a také § 3021 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Právní úprava předběžného opatření počítá i s případy, kdy je navrhovatelem osoba nezletilá anebo osoba s omezenou svéprávností. Jménem nezletilého podává návrh zákonný zástupce, obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo advokát na základě udělené plné moci, za osobu omezenou ve svéprávnosti návrh podává opatrovník nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností. Nezletilý starší 16 let může podat návrh sám, zákon mu přiznává plnou procesní způsobilost. Pokud by hrozil střet zájmů zákonného zástupce nebo opatrovníka se zájmem zastoupeného, jmenuje soud navrhovateli neprodleně po nařízení předběžného opatření opatrovníka (půjde nejspíše o případy, kdy za nezletilého podává návrh jeden z rodičů taktéž žijící ve společné domácnosti). Soud o předběžném opatření rozhodne bez jednání do 48 hodin a může jím odpůrci uložit některé z povinností demonstrativně vypočtených v § 405 odst. 1 a) až d) ZŘS. Mezi ty patří povinnost opustit společné obydlí (i jeho bezprostřední okolí), nezdržovat se ve společném obydlí nebo do něj nevstupovat, nevstupovat do bezprostředního okolí společného obydlí nebo navrhovatele, zdržet se setkávání s navrhovatelem nebo zdržet se nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoli způsobem. Soud poučí odpůrce o právu odnést si ze společného obydlí věci, a navrhovatele o právu podat návrh na zahájení řízení ve věci samé. Pokud předběžné opatření navazuje na vykázání podle zákona o policii, které před nabytím účinnosti opatření ještě trvá, prodlužuje se doba trvání předběžného opatření o dobu, která do ukončení policejního vykázání neuplynula. Jinak trvá předběžné opatření jeden měsíc od jeho vykonatelnosti. Předběžné opatření může být na návrh prodlouženo na dobu nezbytně nutnou, celková doba trvání však nesmí přesáhnout 6 měsíců. Pokud

⁶⁴ Srovnej § 402 odst. 1 ZŘS.

Proti rozhodnutí o návrhu na nařízení předběžného opatření je přípustné odvolání a odvolací soud o něm musí rozhodnout do 7 dnů. Pokud jde o výkon rozhodnutí, pak jej soud provádí v součinnosti s Policií České republiky. Postup je v podstatě totožný s policejním vykázáním. Osoba je vykázána z určených prostor s upozorněním, že může být vyvedena a pokud neuposlechne, je policií vyvedena. Jsou jí odebrány všechny klíče od společného obydlí, ty se uloží se u soudu. Odpůrce má právo, aby si s sebou vzal své osobní cennosti, osobní dokumenty a věci sloužící jen jeho osobní potřebě, včetně věcí sloužících jeho podnikatelské činnosti nebo výkonu jeho povolání, případně jiné nezbytné věci. Pokud není odpůrce při výkonu rozhodnutí přítomen, poskytne mu soud na žádost možnost uvedené věci si vyzvednout. Soud vyzve odpůrce ke sdělení adresy pro doručování písemností po dobu trvání předběžného opatření, pokud výzvě nevyhoví, budou mu písemnosti doručovány uložením u soudu. Pokud jde o porušování povinnosti nevstupovat do společného obydlí, soud může odpůrce opětovně vykázat postupem uvedeným výše. Na návrh může soud odpůrci také nařídit výkon rozhodnutí uložením pokuty až do 100.000,- Kč, a to i opakovaně.

3.3 Subsidiarita trestního práva

Jak s vykázáním podle zákona o policii, tak s předběžným opatřením podle ZŘS, souvisí velmi úzce zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, byť je jeho funkce subsidiární (ostatně jako celého trestního práva). Zákonem na ochranu před domácím násilím byla s účinností od 1.1.2009 do tehdy platného trestního zákoníku⁶⁵ začleněna nová skutková podstata postihující maření výkonu vykázání a rozhodnutí o předběžném opatření soudu. Šlo o součást ucelené koncepce řešení problematiky domácího násilí, jejíž cílem bylo především preventivní působení na pachatele domácího násilí potenciálně porušující uložené povinnosti, ale i trestní represe působící proti již spáchanému protiprávnímu jednání. Platný trestní zákoník v současné době obsahuje trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání ve svém § 337 zařazený systematicky mezi trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných. Skutková podstata uvedená v odst. 2 tohoto ustanovení předpokládá *závažné nebo opakované jednání* v úmyslu *zmařit vykázání provedené podle jiného právního předpisu nebo rozhodnutí o předběžném opatření soudu, kterým se ukládá*

⁶⁵ Rozuměj zákon. č. 140/1961, trestní zákon, v tehdy platném znění.

povinnost dočasně opustit společné obydlí a jeho bezprostřední okolí a zdržet se vstupu do něj nebo povinnost zdržet se styku s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním. Subsidiarita trestního práva je v tomto ustanovení vyjádřena v požadavku závažného nebo opakovaného jednání směřujícího proti účelu vykazání nebo předběžného opatření soudu. Nejde tedy o každé jednání, nýbrž o jednání buďto intenzivnější, vyvolávající u osoby ohrožené kupříkladu obavu o život či zdraví anebo o jednání opakované. „*Proto takovým jednáním nemusí být porušení zákazu vstupu do obydlí, kterého se pachatel dopustil jen proto, aby si odnesl svoje osobní věci nebo věci potřebné k výkonu povolání*“⁶⁶. U opakovanosti není vyžadována totožnost ani vyšší intenzita protiprávních jednání. Ke zmaření vykazání nebo předběžného opatření nemusí skutečně dojít, postačí, že uvedené protiprávní jednání je vedeno s úmyslem takové zmaření dosáhnout. Pachateli trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykazání podle § 337 odst. 2 může soud uložit trest odnětí svobody až na dvě léta. Méně závažná jednání lze postihovat buďto v přestupkovém řízení při porušování povinností policejního vykazání anebo výkonem rozhodnutí opětovným vykazáním nebo ukládáním pokut, jde-li o porušování povinností uložených předběžným opatřením.

Hovoříme-li o trestním právu, lze jistou souvislost i podobnost s institutem vykazání spatřovat v institutu předběžného opatření podle zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“). Ten byl do trestního řádu zaveden k 1.8.2013 zákonem č. 45/2013, o obětech trestných činů a o změně některých zákonů. Souvislost obou institutů lze dovést v závažných případech domácího násilí, kdy nastupuje trestní odpovědnost, podobnost lze jistě spatřovat v tom, že jak vykazání, tak předběžné opatření podle trestního řádu, mohou nastoupit k ochraně osoby ohrožené domácím násilím (předběžné opatření podle trestního řádu pochopitelně až v případě, že jednání naplňuje znaky trestného činu). Předběžným opatřením podle § 88d trestního řádu lze osobě, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání (dále jen „obviněný“), při splnění striktně daných podmínek⁶⁷ uložit zákaz styku s určitými osobami. Toto omezení spočívá v zákazu kontaktování nebo vyhledávání osoby poškozeného, osob jemu blízkých

⁶⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 3195.

⁶⁷ Podmínky vyjmenovává § 88b odst. 2 trestního řádu.

či jiných osob. Přičemž právě osoba ohrožená se nezdíka stává osobou poškozenou v trestním řízení⁶⁸. Předběžné opatření může trvat, dokud to vyžaduje jeho účel⁶⁹, nejdéle však do právní moci rozsudku nebo jiného rozhodnutí, jímž řízení končí, což se z pohledu ochrany osoby jeví jako velmi efektivní. Pokud obviněný poruší předběžné opatření, může mu být uložena pořádková pokuta, jiný druh předběžného opatření podle trestního řádu nebo může být vzat do vazby⁷⁰.

3.4 Porušení povinností vykázané osoby jako přestupek

Jak bylo několikrát uvedeno v předchozím textu, zakládá porušení povinností uložených v souvislosti s vykááním podle § 44 a násl. zákona o policii odpovědnost za spáchání přestupku. Konkrétně jde o přestupek proti veřejnému pořádku podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, kterého se dopustí ten, kdo *neuposlechne výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci*. Vykáání jako faktický pokyn spočívá v ústním prohlášení, kterým policista jednak vyzývá osobu, aby neprodleně opustila vymezený prostor a dále aby se po dobu trvání vykáání zdržela vstupu do určeného prostoru a zdržela styku s osobou ohroženou. Policista také vyzývá osobu k vydání klíčů od společného obydlí. Aby šlo o výzvu ve smyslu citovaného ustanovení, musí splňovat určitá kritéria. Lze konstatovat, že výzvy učiněné policistou při vykáání jsou provedeny úřední osobou při výkonu její pravomoci a na základě zákonného zmocnění uvedeného v zákoně o policii, jsou dostatečně určité a vyplývají z nich pro konkrétní osobu (vykáanou) povinnosti něco konat, něčeho se zdržet nebo něco strpět⁷¹. Doslovný výklad ustanovení § 45 odst. 1 písm. a) až d) zákona o policii může svádět k závěru, že pod neuposlechnutí výzvy úřední osoby ve smyslu přestupkového zákona lze subsumovat výlučně povinnost k vydání klíčů. Takový výklad ovšem nezbyvá než odmítnout, neboť by přinejmenším vedl k absurdnímu závěru, že porušování ostatních povinností uvedených v tomto ustanovení postihnout nelze, respektive

⁶⁸ K osobě poškozeného viz § 43 a násl. trestního řádu.

⁶⁹ K tomu srovnej výčet podmínek uvedených v § 88b odst. 2 trestního řádu.

⁷⁰ Viz § 88o trestního řádu.

⁷¹ K pojmu výzva srovnej například JEMELKA, Luboš. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení: komentář*. Vyd. 2. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 264.

lze až v momentě, kdy jde o porušování závažné nebo opakovaně⁷². Pokud by tedy policista v rámci kontroly podle § 47 odst. 4 zákona o policii nebo kdykoliv jindy zjistil, že vykázaná osoba porušuje stanovené povinnosti, musel by se nejspíše omezit pouze na opětovné poučení této osoby o možných následcích pro případ porušení opakovaného. Tomuto výkladu normy jako *lex imperfecta* rozhodně neodpovídá ani účel institutu vykázaní jako efektivního prostředku ochrany ohrožené osoby. Efektivní zákrok si lze představit kupříkladu tak, že policista v případě zjištění porušování povinností vyplývajících z vykázaní v odůvodněných případech využije oprávnění zajistit osobu podle § 26 odst. 1 f) zákona o policii⁷³ a to dokonce za současného použití donucovacích prostředků. Přitom zmíněný institut zajištění počítá s tím, že osoba *byla přistižena při jednání, které má znaky správního deliktu* a nebylo by proto možné o jeho využití uvažovat, pokud by porušení povinností vykázané osoby nebylo správním deliktem – zde přestupkem. Jakkoli někteří autoři v komentáři k ustanovení § 45 odst. 1 písm. a) až c) zákona o policii o možném postihu podle přestupkového zákona mlčí, nemají žádné pochyby o postihu při neuposlechnutí výzvy policisty podle obecného ustanovení § 114 zákona o policii⁷⁴. Toto ustanovení přitom stanoví povinnost každého uposlechnout jakékoliv výzvy nebo pokynu policisty, navíc ustanovení připouští překonání odporu (policistou). Vykázání nesporně je faktickým úkonem – výzvou úřední osoby, když od 1.1.2009 nejde o rozhodnutí ve smyslu správního řádu a nenabízí se ani jiná třetí možnost, čím by mělo být. Osobě, která poruší povinnosti uložené při vykázaní a dopustí se tak výše uvedeného přestupku proti veřejnému pořádku, hrozí sankce v podobě pokuty do výše 5.000,- Kč.

3.5 Úloha intervenčních center

Zákon o policii stanoví povinnost policisty odeslat ve lhůtě 24 hodin od provedení vykázaní kopii úředního záznamu o vykázaní příslušnému

⁷² K tomu srovnej trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní podle § 337 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷³ K tomuto ustanovení srovnej například VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 133 nebo MATES, Pavel. *Nové policejní právo: právní předpisy s komentářem: podle stavu k 1. 1.2009*. Praha: Linde, 2009, s. 100.

⁷⁴ Viz VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 355 a MATES, Pavel. *Nové policejní právo: právní předpisy s komentářem: podle stavu k 1. 1.2009*. Praha: Linde, 2009, s. 214.

intervenčnímu centru. Intervenční centra jsou součástí tzv. druhého pilíře, na němž je postavena ochrana před domácím násilím podle důvodové zprávy zákona na ochranu před domácím násilím. Intervenční centra jsou zřízena zákonem č.108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a ten také upravuje jejich činnost. Jejich hlavním posláním je pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Obligatorně je pomoc nabízena v případě vykazání, kdy je ohrožené osobě nabídnuta ve lhůtě 48 hodin od doručení úředního záznamu o vykazání bezprostřední pomoc psychologická a sociálně právní. Pomoc spočívá zejména v poradenství, krizové a sociální podpoře, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů, ale i při zajišťování jiných osobních potřeb. Konkrétně jde o aktivní pomoc při sepisování a podávání právních návrhů a při jednání s úřady a dalšími institucemi, není vyloučeno ani případné poskytnutí ubytování a stravy. Intervenční centra disponují terénními pracovníky, kteří jsou schopni poskytovat služby dle potřeb ohrožené osoby i mimo intervenční centra. Tuto vstřícnost lze bezpochyby považovat za základní prvek efektivní pomoci osobám ohroženým domácím násilím. Služeb intervenčního centra může využít také osoba, která se cítí být ohrožena domácím násilím a jedná na základě vlastní iniciativy (byť v jejím případě nebyl proveden žádný zásah policie) anebo osoba, pokud se na intervenční centrum obrací se žádostí o pomoc jiné osobě domácím násilím postižené. Ať už v případě obligatorní pomoci anebo v případě pomoci na vlastní žádost, je to vždy sama ohrožená osoba, kdo se rozhodne, zda nabízené služby využije či nikoliv. Nelze pochybovat, že pro osobu ohroženou je podpora intervenčních center velmi prospěšnou činností. Vzhledem k charakteru domácího násilí bývá nezdědka ohrožená osoba (nejen) v úředním jednání nejistá, pasivní a plachá a bez pomoci druhého, v tomto případě intervenčního centra, by v relativně krátké 10 denní lhůtě trvání vykazání nemusela být schopna podat například návrh na nařízení předběžného opatření, vyjednat si potřebnou finanční podporu ve formě sociálních příspěvků anebo si zajistit náhradní bydlení, aby se vymanila z nežádoucího vlivu násilné osoby. Pracovníci intervenčních center jsou školeni na zvládání situací, v nichž se ohrožená osoba nachází, aby byli schopni poskytovat rychlou a účelnou pomoc. Po všem, co bylo výše uvedeno, lze úlohu intervenčních center v systému ochrany před domácím násilím považovat za nezastupitelnou.

4 Vykázání v sousedních zemích

4.1 Rakousko

Jedním ze základních (zásadních) zdrojů pro českou právní úpravu byl rakouský model. Rakousko se problematice domácího násilí aktivně věnovalo již od roku 1997, a proto bylo možné využít jeho bohatých zkušeností s aplikací různých právních institutů. Základem rakouské právní úpravy se stal Spolkový zákon na ochranu před domácím násilím v rodině⁷⁵ tzv. Gewaltschutzgesetz. Zákon nabyl účinnosti k 1.5.1997 v souladu s akčním programem rakouské spolkové vlády ze dne 28. června 1994 a v rámci Evropy šlo, hovoříme - li o domácím násilí, o průlomový zákon. Rakousko šlo jako první evropský stát cestou přijetí odpovědnosti státu za řešení domácího násilí. Evropská unie takový přístup vyhodnotila jako do té doby nejlepší komplexní řešení domácího násilí. Podobně jako český zákon na ochranu před domácím násilím, novelizoval uvedený spolkový zákon právní předpisy, kterými byly exekuční řád a zákon o policii. Do těchto předpisů byly nově vloženy normy vztahující se k problematice domácího násilí a upravující vykázaní násilné osoby ze společného obydlí. I rakouský zákon na ochranu před domácím násilím je postaven na třech pilířích, které tvoří policejní vykázaní, soudní omezující příkaz (předběžné opatření) a centra na ochranu před domácím násilím (intervenční centra).

V případě naplnění podmínek stanovených policejním zákonem (zejména hrozba bezprostředního nebezpečí), vykáže policie násilnou osobu z určených prostor na dobu dvou týdnů⁷⁶. Vykázání není vázáno na souhlas ohrožené osoby. Policisté podrobně specifikují prostor, na který se vykázaní vztahuje. To, že česká právní úprava vycházela z právě z rakouské právní úpravy, je zřejmé například ze znění ustanovení § 38a rakouského policejního zákona, který uvádí, že *„policejní orgány jsou zmocněny odebrat dotyčnému všechny klíče nalézající se v jeho držení, jsou také povinny dotyčnému umožnit, aby si vzal věci nezbytné pro osobní potřebu a informovat ho o možnostech ubytování. Vznikne-li nutnost, aby dotyčný vstoupil do bytu, ze kterého byl vykázan, může tak učinit pouze v přítomnosti*

⁷⁵ Originální znění názvu zákona je „Bundesgesetz zum Schutz vor Gewalt in der Familie“.

⁷⁶ Původně byla v rakouském policejním zákoně lhůta pro vykázaní stanovena na 7 dnů, později pak na 10 dnů. Praxe však ukázala, že pro vyřizování potřebné právní, ale i psychologické či sociální pomoci, je potřeba lhůta delší (nyní dvoutýdenní).

*policejních orgánů.*⁷⁷” Také v Rakousku provádějí policisté nejpozději do tří dnů od rozhodnutí o vykazání kontrolu jeho dodržování (§38a odst. 8 rakouského policejního zákona). Policie má ze zákona povinnost o vykazání informovat do 48 hodin určené instituce - soud a centra na ochranu před domácím násilím. V případě porušení povinností se ze strany násilné osoby jedná o správní delikt. O správní delikt jde ale i v případě, že ohrožená osoba umožní do společného agresorovi vstup po dobu vykazání. Za tyto správní delikty hrozí pokuta.

Centra na ochranu před domácím násilím se s ohroženou osobou spojí, pracují na sepsání návrhu k soudu a na vytvoření bezpečnostního plánu⁷⁸, přičemž po celou potřebnou dobu pomáhají klientovi se všemi potřebnými kroky (poskytnutí právní pomoci – kontaktování právníka, doprovod klienta k soudu, psychosociální podpora a podobně).

Pokud jde o rakouský exekuční řád, ten v části, která se týká ochrany před násilím v rodině (§ 382b rakouského exekučního řádu), upravuje problematiku tak, že *„osobě, která činí společně soužití s blízkým příslušníkem nesnesitelným tím, že blízkého příslušníka tělesně napadá, vyhrožuje mu tímto nebo vykazuje chování zásadně poškozující psychické zdraví blízkého příslušníka, soud na žádost této blízké osoby uloží*

1. opuštění bytu a jeho bezprostředního okolí a

2. zákaz návratu do bytu a jeho bezprostředního okolí, a to v případě,

jestliže byt slouží k uspokojování naléhavé potřeby bydlení ohrožené blízké

*osoby.*⁷⁹” Soud může dále stanovit určitá omezení, spočívající v zákazu setkávání a navazování kontaktů násilné a ohrožení osoby, které může trvat až 3 měsíce. Rozhodnutí soudu (předběžné opatření) často navazuje na předchozí vykazání násilné osoby policií, není jím však podmíněno. Vykazání policie může být prodlouženo v závislosti na podání návrhu na vydání předběžného opatření na 1 měsíc až 1 rok (výjimečně). V případech, kdy bylo vydáno předmětné předběžné

⁷⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Rakouský model ochrany před násilím v rodině. In: *Zpravodaj BKB: Bílý kruh bezpečí, sdružení pro pomoc obětem trestné činnosti*. 2001, č. 10, s. 10.

⁷⁸ Jedná se pokyny, kterými by se měla řídit ohrožená osoba pro zajištění vlastního bezpečí a snížení možných rizik (např. mít u sebe důležitá telefonní čísla, vyhýbání se místům, kde by mohlo dojít ke kontaktu s násilnou osobou, včas kontaktovat policii apod.).

⁷⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Rakouský model ochrany před násilím v rodině. In: *Zpravodaj BKB: Bílý kruh bezpečí, sdružení pro pomoc obětem trestné činnosti*. 2001, č. 10, s. 10.

opatření podle exekučního řádu, informuje naopak soud příslušný policejní orgán a informace se pochopitelně musí dostat také intervenčnímu centru.

Zajímavostí v případech domácího násilí jsou povinné (i nepovinné) tréninkové výchovné programy pro pachatele. Smyslem je poskytnutí pomoci násilným osobám spočívající v pochopení a kontrole svého jednání. Rakousko má také rozsáhlý systém prevence, který obsahuje školicí programy, přednášky, prezentace a podobně.

4.2 Slovensko

Slovensko přijalo důležité změny právních předpisů v roce 2002, kdy došlo k zejména novelizaci slovenského zákona o policii a občanského soudního řádu⁸⁰.

Institut vykázaní osoby ze společného obydlí byl vložen do slovenského zákona o policii, konkrétně do ustanovení § 27a. Pro lepší srovnání s českou úpravou následuje citace prvního odstavce uvedeného ustanovení: „*Policajt je oprávnený vykázať z bytu alebo domu alebo iného priestoru spoločne obývaného s ohrozenou osobou a aj z jeho bezprostredného okolia (ďalej len "spoločné obydlie") osobu, u ktorej možno na základe zistených skutočností očakávať útok na život, zdravie, slobodu alebo zvlášť závažný útok na ľudskú dôstojnosť ohrozenej osoby, najmä vzhľadom na predchádzajúce takéto útoky; súčasťou vykázaní zo spoločného obydlia je aj zákaz vstupu vykázanej osobe do spoločného obydlia počas 48 hodín od vykázaní. Policajt je oprávnený vykázať zo spoločného obydlia takúto osobu aj počas jej neprítomnosti.*” Jak patrně, podmínky pro vykázaní osoby jsou v podstatě totožné jako v ustanovení § 44 odst. 1 zákona o Policii České republiky. Totožné s naší právní úpravou je zajištění přítomnosti nezúčastněné osoby při vykázaní, ústnost při vyhlášení vykázaní a následné písemné vyhotovení potvrzení o tomto úkonu, které je předáno ohrožené i násilné osobě. Také slovenští policisté si od osob opatří kontaktní informace (adresa, telefonní číslo) důležité pro sdělování informací po dobu vykázaní. Zákon o Policajnom sbore obsahuje ustanovení o povinnostech policistů v případě vykázaní spojeného s ohrožením provozu objektu nebo znemožněním výkonu

⁸⁰ Jde o zákon č. 171/1993 Z. z. O Policajnom sbore, v znení neskorších predpisov a zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok, v znení neskorších predpisov In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 1. 2014].

zaměstnání vykázané osoby. Musí vyzrozumět provozovatele takového objektu, který přijme příslušná opatření k zajištění provozu objektu. Násilná osoba je povinna při vykázání podle slovenského policejního zákona vydat policistům klíče od společného obydlí, kterými disponuje, a je jí umožněno vzít si věci osobní potřeby, osobní cennosti a dokumenty. Je – li třeba, aby si ze společného obydlí vzala ještě další osobní věci, musí jí to být policisty umožněno. Vzhledem k velmi krátké lhůtě vykázání (viz níže) tak může učinit nejdéle do 24 hodin od vykázání. V rámci dalších poučení jsou osobám předány potřebné informace – násilné osobě zejména o možnostech ubytování a dalším postupu, ohrožené osobě o možnosti podat návrh na předběžné opatření, o organizacích poskytujících pomoc obětem domácího násilí a další. Podstatný rozdíl oproti české právní úpravě je ve lhůtě, na kterou je násilná osoba ze společného obydlí vykázána. Tu stanovil slovenský zákonodárce pro policejní vykázání na 48 hodin a lze jí prodloužit doručením návrhu na vydání předběžného opatření. Ve světle toho, co bylo uvedeno v předchozích kapitolách o podmínkách, v nichž se domácí násilí odehrává, zejména pak s přihlédnutím k ambivalentnímu postoji ohrožené osoby k osobě, která se vůči ní dopouští násilných útoků v různých formách a k přetrvávající vazbě závislosti mezi osobou ohroženou a násilnou, nelze než dojít k závěru, že lhůta 48 hodin je naprosto nedostatečná. Slovenský zákonodárce, i přes množství doktrinálních poznatků o domácím násilí, zjevně stále přenechává podstatnou část iniciativy na ohrožené osobě a předpokládá, že řešení problematiky bude přeneseno na půdu soudů, které mohou na návrh vydat předběžné opatření. Tato úprava působí jako by na Slovensku nebyla dostatečná důvěra ve schopnost policejních složek rozhodovat byť ve složitých případech domácího násilí. Z krátké lhůty pro vykázání plyne, že v rámci právní úpravy nebyl policistům dán ani dostatečný prostor na provedení kontroly dodržování povinností vyplývajících z vykázání, jak je to požadováno v České republice⁸¹. Zákon o Policajnom sbore v ustanovení § 27a odst. 10 pouze velmi obecně ukládá povinnost kontroly, když uvádí, že „*útvar Policajného zboru preveruje dodržiavanie vykázaní zo spoločného obydlia.*”

⁸¹ Jak vyplývá z důvodové zprávy k zákonu na ochranu před domácím násilím, je v České republice na kontrole dodržování povinností uložených násilné osobě při vykázání a na následné péči o ohroženou osobu postaven druhý pilíř tohoto zákona.

Snaha o to, aby slovenští policisté dokázali účinně a profesionálně řešit případy domácího násilí, se projevila vytvořením příručky pro policisty s názvem „Metodika postupu polície v prípadoch domáceho násilia“⁸². Příručka vysvětluje policistům, co je domácí násilí v širších okolnostech (příčiny, formy domácího násilí apod.). Definiuje, jak lze právně kvalifikovat jednání pachatelů domácího násilí v rámci slovenského přestupkového zákona či trestního zákona, jde - li o závažnější jednání. Jsou zde popsány kroky, které má policista učinit v případě podezření na domácí násilí s odkazy na zákonná ustanovení. Pro lepší pochopení situace, ve které se nachází oběť domácího násilí, se v příručce policisté mohou dovědět, k jakým změnám dochází v psychice oběti či jakým způsobem je dobré vést rozhovor s osobami v rámci konfliktu, aby o něm policista získal co možná nejvíce potřebných informací. Příručka klade důraz na to, že policisté jsou v konfliktu třetí stranou a proto musí vždy působit profesionálně a dbát čest, vážnost a důstojnost všech osob včetně těch, proti nimž směřují zákroky policie.

Další možností ochrany je využití procesně právního prostředku návrhu na vydání předběžného opatření podle slovenského občanského soudního řádu. Občanský soudní řád upravuje v § 76 odst. 1 písm. g) institut předběžného opatření, kterým soud může uložit násilné osobě, aby dočasně nevstupovala do domu nebo bytu, v němž žije osoba, ve vztahu k níž je z násilí podezřelý. Smyslem tohoto opatření je prostřednictvím rozhodnutí civilního soudu vyloučit kontakt násilné osoby s obětí a rychle reagovat na aktuálně vzniklou situaci⁸³.

Slovenský občanský zákoník⁸⁴ v části upravující bezpodílové spoluvlastnictví manželů⁸⁵ v ustanovení v § 146 odst. 2 stanoví, že v případě fyzického nebo psychického násilí (či jeho hrozby) ve vztahu k manželu či jiné blízké osobě žijící ve společném domě či bytě, který je ve společném bezpodílovém vlastnictví manželů, může soud na návrh omezit užívací právo

⁸² BUJŇÁKOVÁ, Marta. Prístup Policajného zboru k riešenie problematiky domáceho násilia. In: *Domáce násilie – nová prax a nová legislatíva v Európe: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej v dňoch 15.-16. októbra 2007*. 2008. s. 9.

⁸³ KOTRECOVÁ, Alexandra. Ochrana obetí domácího násilí institutmi občianskeho práva. In: *Domáce násilie – nová prax a nová legislatíva v Európe: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej v dňoch 15.-16. októbra 2007*. 2008. s. 81.

⁸⁴ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákoník, v znení neskorších predpisov. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 1. 2014].

⁸⁵ V českém právním řádu se pro bezpodílové spoluvlastnictví manželů od roku 1998 užívá označení společní jmění manželů.

násilného manžela k předmětnému domu nebo bytu či dokonce jej z užívání úplně vyloučit. V tomto právním institutu se odráží absolutní povaha ochrany práva na život a zdraví ve vztahu k právu vlastnickému. Proti velmi krátké lhůtě policejního vykázání není pro omezení užívacích práv soudem stanovena žádná nejzazší lhůta. Z pohledu řešení případů domácího násilí se tento institut jeví jako efektivnější, nežli například omezení (vyloučení) užívacího práva nejdéle na dobu šesti měsíců stanovené v novém (českém) občanském zákoníku⁸⁶. Dá se říci, že toto ustanovení odpovídá výše naznačenému přístupu slovenského zákonodárce přenechat nemalou část ochrany před domácím násilím v rovině soukromého práva.

Významné změny v oblasti ochrany před domácím násilím na Slovensku započaté v roce 2002 se týkaly rovněž trestního práva. V trestním zákoníku byla například zavedena možnost uložit pachateli trestného činu ochranné léčení v případech, kdy spáchal násilný trestný čin vůči blízké osobě (nebo osobě svěřené), pokud s ohledem na osobu pachatele bylo možné předpokládat, že bude v násilném jednání pokračovat. Do ustanovení o trestném činu maření výkonu úředního rozhodnutí byla vložena nová skutková podstata postihující případy, kdy pachatel maří výkon předběžného opatření uloženého v občanském soudním řízení na ochranu osob ohrožených násilím. Soud může od roku 2002 uložit pachateli nové přiměřené omezení spočívající v zákazu přiblížit se k poškozenému na vzdálenost menší jak pět metrů a zdržovat se v blízkosti jeho obydli. A jako pozitivní lze hodnotit například i to, že byly v trestním řádu z ustanovení o trestním stíhání se souhlasem poškozeného vypuštěny některé trestné činy, jejichž stíhání tak lze zahájit bez ohledu na souhlas poškozeného.

Pokud shrneme v závěru této kapitoly slovenskou právní úpravu problematiky domácího násilí, lze říci, že Slovensko, obdobně jako jiné evropské státy, udělalo v této oblasti velký kus práce. Slovensko v rámci prevence před domácím násilím klade velký důraz na kontrolu kriminality uskutečňované prostřednictvím trestní politiky státu, jakkoliv se účinnějším nástrojem jeví bezprostřední zásah ve formě vykázání policejními orgány. Na druhé straně subsidiární prostředky soukromého práva, které obětem domácího násilí poskytují

⁸⁶ Srovnej § 752 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

další možnosti při řešení jejich obtížné osobní situace, je možné považovat za velmi dobře propracované.

5 Návrhy de lege ferenda

5.1 Změny v zákoně o policii

Policista při vykázání vyzývá vykázanou osobu podle § 45 odst. 1 písm. d) k vydání všech klíčů od společného obydlí, které drží. V případě neuposlechnutí této výzvy se osoba může dopustit přestupku proti veřejnému pořádku podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, o čemž jí musí policista poučit. Smyslem převzetí klíčů je fyzické znesnadnění porušování ostatních povinností uložených vykázáním⁸⁷ a to v případě, že osoba výzvě vyhoví a klíče policistovi vydá. Ve snadno představitelné situaci, kdy osoba v době výzvy prokazatelně klíče od společného obydlí u sebe má, avšak odmítne je policistovi z jakéhokoliv důvodu vydat, již nelze o účelné ochraně ohrožené osoby vůbec mluvit a projevuje se faktická „bezzubost“ provedené výzvy. Policista totiž protiprávní jednání vykázané osoby „pouze“ oznámí správnímu orgánu, když uložení pokuty v blokovém řízení zákon nepřipouští⁸⁸. Nabízí se proto doplnit ustanovení o oprávnění policisty *po předchozí marné výzvě vykázané osobě klíče od společného obydlí odejmout*. Přitom by nešlo o ojedinělé oprávnění tohoto druhu, když § 34 zákona o policii odnětí věci policistou upravuje (ovšem výlučně ve vztahu k přestupkovému řízení). Odnětí klíčů by pak bylo bezprostředním zásahem, který nastává po bezvýsledném faktickém pokynu v podobě ústní výzvy.

Nový policejní zákon převzal z původní právní úpravy do svého ustanovení § 47 odst. 1, byť s drobnými změnami, informační povinnost policistů v souvislosti s vykázáním spojeným s *ohrožením provozu objektu nebo znemožněním výkonu zaměstnání vykázané osoby*. Tato povinnost byla negativně hodnocena v kapitole pojednávající o vykázání podle původního zákona o policii. Její nadbytečnost v ustanovení novelizovaného policejního zákona přetrvává i po koncepční změně týkající se úkolů policie⁸⁹. Stejně jako podle původní právní

⁸⁷ K tomu srovnej komentář k § 45 odst. 1 v VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 187.

⁸⁸ Viz § 86 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁹ Důvodová zpráva k zákonu na ochranu před domácím násilím (dostupná na www.psp.cz/dokumenty) k tomu uvádí, že „*působnost policie („úkoly“)* je upravena obecněji, než

úpravy totiž mezi úkoly policie podle § 2 zákona o policii patří ochrana bezpečnosti majetku. Takovou ochranou lze rozumět „jeho bezpečnost před zničením, poškozením, odcizením, zpronevřením či jiným protiprávním nakládáním či zneužitím.“⁹⁰ Nastane – li tedy ohrožení provozu objektu, které lze považovat za ohrožení bezpečnosti majetku ve smyslu § 2 policejního zákona a policista se o něm dozví, musí bezpodmínečně zakročit, tedy uplatnit veřejnou moc v intencích zákona, bez ohledu na to, zda jde o ohrožení v důsledku vykázaní anebo v situaci jiné. Jinak řečeno povinnost informovat provozovatele objektu v případě ohrožení provozu objektu v souvislosti s vykázaním by jistě při splnění zákonných podmínek bylo nutné subsumovat pod ochranu bezpečnosti majetku stanovenou v obecně vymezených úkolech policie, i pokud by zvláštní informační povinnost v § 47 odst. 1 nebyla. Přitom je dobré zdůraznit, že mocenský zásah policistů v podobě ochrany majetku je dán pouze pro ty případy, kdy ohrožení dosáhne určité intenzity a hrozí zcela bezprostředně⁹¹, nikoliv pro každé ohrožení. Ve světle výše uvedeného se potom nabízí otázka, zda se zákonodárce nesnažil zachovat přiměřenost zásahu do soukromých práv za každou cenu. Pokud jde o *znemožnění výkonu zaměstnání osoby*, pak k totožnému nebo i závažnějšímu zásahu může velmi snadno dojít kupříkladu při zajištění osoby podle § 26 policejního zákona z důvodů tam uvedených. Policista však při využití zajištění žádnou speciální informační povinnost vůči třetím osobám nemá⁹². Omezení osobní svobody při zajištění přitom může dosáhnout až 24 hodin, a nebude - li na tom zajištěná osoba sama trvat, nemusí se o *znemožnění jejího výkonu zaměstnání* nikdo další vůbec dovědět. Nastává tak ne příliš logická situace, kdy je policista při vykázaní za výše uvedených specifických podmínek povinen informovat třetí osobu (provozovatele objektu), přičemž při stejně závažných nebo dokonce mnohem závažnějších zásazích takovou povinnost nemá. Vykázaná osoba má i po

je tomu dnes. Tím se návrh zákona vyhnul problematickému vymezení působnosti podle zákona o policii, které nesystémově směřuje velmi široké úkoly (např. trestní řízení, ochrana bezpečnosti osob a majetku) s konkrétnějšími činnostmi (boj s terorismem, ochrana jaderných zařízení), které jsou ale již součástí těchto širších úkolů (...) Nová koncepce stanovení působnosti policie vychází z vymezení základních zájmů a hodnot chráněných policií v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, k jejichž ochraně pak policie vykonává svěřené pravomoci.”

⁹⁰ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 67.

⁹¹ K tomu srovnej MATES, Pavel. *Nové policejní právo: právní předpisy s komentářem: podle stavu k 1. 1.2009*. Praha: Linde, 2009, s. 12.

⁹² Výjimku tvoří informační povinnost ve vztahu k zákonnému zástupci při zajištění osoby nezletilé nebo osoby, která není trestně odpovědná (srovnej § 26 odst. 4 policejního zákona).

provedení vykázaní dostatek prostoru sama o jeho možných dopadech kohokoliv informovat, když jí v tom vyjma nemožnosti vrátit se do společného obydlí a jeho bezprostředního okolí nic nebrání. Přičemž není důvod se domnívat, že by jí v odůvodněných případech policie neposkytla potřebnou součinnost. O kontroverznosti výše citovaného ustanovení může svědčit i nejednotnost různých autorů při výkladu jeho smyslu. Jiný výklad podává Vangeli, když komentuje, že „pokud vykázaní ohrožuje provoz určitého objektu nebo znemožňuje výkon určitého zaměstnání vykázané osoby, má policista povinnost o vykázaní bezodkladně vyrozumět provozovatele tohoto objektu anebo zaměstnavatele vykázané osoby, aby mohli přijmout opatření potřebná k zajištění chodu objektu či zajištění provozu své činnosti i bez osoby vykázané. Smyslem ustanovení je omezit dopady vykázaní na třetí osoby a jejich majetek⁹³” a naopak restriktivně vykládají ustanovení autoři Škoda, Vavera a Šmerda, kteří uvádí, že „účelem vyrozumění podle věty druhé je toliko poskytnutí informace, že vykázaná osoba nesmí vstoupit do prostoru, v němž se nachází objekt s ohroženým provozem, nebo v němž osoba plnila úkoly jako zaměstnanec⁹⁴.” Ze všeho, co bylo k tomuto ustanovení výše popsáno, lze učinit závěr, že zmiňovaná informační povinnost v případě vykázaní spojeného s ohrožením provozu objektu nebo znemožněním výkonu zaměstnání vykázané osoby zcela bezdůvodně vybočuje z rámce už tak poměrně náročných úkolů, které policisté v souvislosti s vykázaním plní a bylo by vhodné jí z ustanovení o vykázaní úplně vypustit.

5.2 Změny v zákoně o přestupcích

Povinnosti uložené v souvislosti s vykázaním zákonodárce formuloval dostatečně srozumitelně. Jak bylo ovšem nastíněno v předchozím textu, mohou vzniknout pochybnosti, zda se vykázaná osoba porušením povinností dopouští přestupku proti veřejnému pořádku podle § 47 odst. 1 písm. a) přestupkového zákona či zda je postižitelné až závažné či opakované porušování. Proto by bylo vhodné provést úpravu přestupkového zákona doplněním skutkové podstaty přestupku, který by postihoval maření vykázaní. Navrhovaná změna by mohla

⁹³ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s.189.

⁹⁴ ŠKODA, Jindřich; VAVERA, František; ŠMERDA, Radek. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 161

vypadat tak, že by do přestupkového zákona mezi přestupky proti veřejnému pořádku bylo vloženo nové ustanovení, které by mohlo vypadat například takto:

§47c

(1) Přestupku se dopustí ten, kdo jako vykázaná osoba poruší povinnost podle zvláštního právního předpisu²⁰

a) vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží,

b) opustit neprodleně prostor vymezený v potvrzení o vykázaní,

c) zdržet se vstupu do prostoru vymezeném v potvrzení o vykázaní, nebo

d) zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou.

(2) Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) lze uložit pokutu do 3000,-Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. b) až d) lze uložit pokutu do 5000,- Kč.

²⁰ § 45 odst. 1 písm. a) až d) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Přestupek by policisté nemohli řešit blokově stejně, jako nemohou v současné době řešit jednání uvedené v § 47 odst. 1 písm. a) přestupkového zákona (neuposlechnutí výzvy úřední osoby). Sankce jsou úmyslně odstupňovány, protože porušení povinností uvedených v § 45 odst. 1 písm. a) až c) zákona o policii lze považovat ve vztahu k ochraně ohrožené osoby za nebezpečnější. Výše pokuty, kterou je možno uložit za protiprávní jednání uvedené v ustanovení, není v přestupkovém zákoně nijak neobvyklá⁹⁵ a je stanovena také s přihlédnutím k tomu, že opakované nebo závažné jednání mařící vykázaní může být trestným činem podle § 337 odst. 2 trestního zákoníku. Je možné uzavřít, že by navrhovanou změnou mohlo dojít k lepší předvídatelnosti objektivního práva při porušení povinností spojených s vykázaním.

⁹⁵ O výši pokut, které lze uložit podle přestupkového zákona, by ovšem bylo možné vést samostatnou polemiku, což ovšem není tématem této diplomové práce.

Další podstatnou změnou, která už ovšem byla (neúspěšně) navrhována v důvodové zprávě k zákonu na ochranu před domácím násilím, je úprava ustanovení § 68 odst. 1 přestupkového zákona, které uvádí přestupky projednávané na návrh (dále jen „návrhový přestupek“). Tento paragraf stanoví, že přestupky proti občanskému soužití podle § 49 odst. c), které jsou spáchány mezi blízkými osobami, lze projednat pouze na návrh⁹⁶. V praxi to znamená, že i v případech domácího násilí se musí ohrožená osoba sama rozhodnout, zda podá ve lhůtě tří měsíců správnímu orgánu návrh na projednání přestupku a neučiní - li tak, přestupek nebude vůbec projednán. Vzhledem k charakteru domácího násilí a jeho vlivu na vůli ohrožené osoby není pravděpodobné, že by tato podobný návrh sama podala. Proto nelze než souhlasit s původním návrhem uvedeným v důvodové zprávě a to upravit § 68 odst. 1 přestupkového zákona tak, že ustanovení § 49 odst. 1 písm. c) bude ve výčtu návrhových přestupků zrušeno.

Vedle navrhovaných změn by bylo dobré zamyslet se nad zavedením tzv. registru přestupků. Měla by do něj být zaznamenávána všechna pravomocná rozhodnutí týkající se přestupků. Opět jde o záměr, který se již veřejně objevil, ovšem narazil především spíše z důvodů pochybností o rozsahu tzv. přestupkové recidivy, tedy situace, kdy se osoba pravomocně uznává vinou ze spáchání přestupku opětovně dopustí stejného přestupku. Pro účely vykázaní se jeví vhodná zejména funkce evidenční, kterou by registr měl. Policisté by tak měli kupříkladu při vyhodnocování hrozby podle § 44 odst. 1 zákona o policii další důležitý informační zdroj. V současné době, pokud k násilí dochází na různých místech České republiky, se o něm policista zpravidla nemusí vůbec dozvědět. Registr přestupků by byl součástí Rejstříků trestů, který je policii dostupný online a policista by tak během velmi krátké chvíle získal minimálně informaci o tom, že násilná osoba již byla v posledních několika letech projednána za přestupek typický pro domácí násilí (zejména přestupky proti občanskému soužití).

⁹⁶ V případech domácího násilí jde přitom typicky o jednání uvedené v § 49 odst. 1 písm. c) přestupkového zákona, tedy o vyhrožování újmou na zdraví, drobné ublížení na zdraví, schválnosti a jiné hrubé jednání.

6 Závěr

Mohlo by se zdát, že policejní vykázání, upravené ve čtyřech paragrafech (§ 44 až § 47) zákona o policii, nenabízí mnoho podnětů k zamyšlení. Opak je ovšem pravdou. Jde totiž o problematiku, která vyvěrá z potřeby řešit celospolečenský jev nazývaný domácí násilí. Zde už se podnětů objevuje celá řada, byť zdaleka ne všechny mohou souviset přímo s oprávněním vykázat osobu ze společného obydlí. Cílem této práce proto nebyly aspekty domácího násilí, nýbrž snaha proniknout do právní úpravy vykázání a dalších právních předpisů s ní související.

Vykázání bylo do českého právního řádu v roce 2007 vloženo především jako prostředek ochrany. Zákonodárce se nechal inspirovat rakouskou právní úpravou, neboť Rakousko s tímto institutem mělo poměrně bohaté zkušenosti. Lze se domnívat, že česká právní úprava byla poměrně dobře zapracována do původního zákona o policii. Vedle právních odborníků a znalců domácího násilí, kteří jeho přijetí schvalovali, bylo zavádění vykázání od počátku provázeno kritikou těch, kteří se obávali jeho zneužití. Argumentem byla zejména skutečnost, že vykázání provádí policie, která je považována spíše za orgán represivní a nikoliv nezávislý. Vykázání je ovšem prostředek preventivní a policie je součástí uceleného koncepčně propracovaného systému ochrany proti domácímu násilí, navíc případy domácího násilí řešila i do té doby a dalo se tak předpokládat, že s jejich řešením měla dostatečné zkušenosti. Snaha o efektivní řešení domácího násilí v České republice převážila nad pochybnostmi, přesto zákonodárce naznačil určitou opatrnost při aplikaci oprávnění. Rozhodnutí o vykázání bylo totiž původně pojato jako formalizované správní řízení. Po dvouleté aplikační praxi vykázání došlo v rámci novelizace zákona o policii k jeho zásadní proměně. Zákonodárce upustil od nutnosti vedení správního řízení a vykázání pojal jako faktický pokyn. Tento krok lze považovat za zcela racionální, když vykázání beztak vykazovalo některé znaky faktického pokynu (například ústní zahájení řízení). Pravdou také je, že se činnost policie při vykázání osvědčila, navíc došlo k výraznému posunu ve vzdělávání i metodickém vedení policistů.

Pokud jde o souvislost vykázání s dalšími právními předpisy, snažil jsem se poukázat na široký záběr právních vztahů, které s vykázáním souvisí. V rámci

kapitoly pojednávající o právních aspektech vykázání podle dalších právních předpisů jsem chtěl připomenout, o jak zásadní zásah do ústavně zaručených práv se v případě vykázání jedná a kde lze pro něj nalézt právní oporu. Poněkud složitější jsou zatím úvahy o dopadech změn v soukromoprávních předpisech, ke kterým došlo v rámci rekodifikace soukromého práva. Pro aplikaci nového občanského zákoníku i zákona o zvláštních řízeních soudních (oba jsou účinné od 1.1.2014) zatím nebyl téměř žádný časový prostor. Přesto se lze domnívat, že oba předpisy přispějí ke zlepšení řešení problematiky domácího násilí na poli soukromého práva. S porušováním povinností úzce souvisí trestní i přestupkový postih, přičemž trestní právo přirozeně tvoří jakousi pomyslnou „poslední bariéru“ a nastupuje zcela správně až tam, kde nelze uplatnit postup podle jiných právních předpisů.

Za důležitou kapitolou této práce, byť není příliš rozsáhlá, lze považovat i pojednání o vykázání v Rakousku a Slovensku. Rakouská úprava byla zdrojem právní úpravy české a jsem přesvědčen, že má stále co nabídnout. Doba trvání vykázání je v současnosti v Rakousku stanovena na dva týdny nemyslím si, že by byla ve vztahu k vykázané osobě nepřiměřená. Otázkou je, zda je vhodné postihovat ohroženou osobu v případě umožnění vstupu do společného obydlí. Osobně si myslím, že ve stereotypu domácího násilí často dochází k vážnému ovlivnění vůle ohrožené osoby, které pak může vést právě k uvedenému porušení. Slovenskou právní úpravu podle mne naopak čeká další vývoj. Pokud vykázání trvá pouhé 3 dny, není podle mne u ohrožené osoby reálné uvažovat o oproštění se od vlivu osoby násilné. Za stejně obtížné potom lze považovat dosažení účinné právní, psychologické a jiné pomoci ze strany institucí poskytujících tyto služby.

Nabízí se úvahy, jak by se mohl institut vykázání a s ním související předpisy vyvíjet nadále. Současná právní úprava vykázání v zákoně o policii neřeší některé nuance, které ovšem v praxi mohou způsobovat nemalé obtíže. Bylo by proto vhodné provést jeho změny a také změny zákona o přestupcích, které jsem blíže rozvedl v poslední kapitole. Jejich smyslem by mělo být především naplnění požadavku legitimního očekávání.

Summary

This thesis is focused on the issues of the Expulsion as a police authorization. The introduction intentionally makes an excursion to the issue of domestic violence. This topic is inextricably linked with the Expulsion. In the second chapter of this thesis are the reasons that led the legislature to pass the Institute of Expulsion to the Czech law. There is also the development of the Institute of Expulsion showed by detailing of the original and current legislation of Police Act. This chapter also contains the possibility of legal defense of persons concerned by the Expulsion. The third part describes the legal aspects of Expulsion in the under other legislation such as civil law, criminal law and the Constitution itself. The thesis also introduces the reader to the legislation of Expulsion in Austria and the Slovak Republic. They are a neighboring countries and the Austrian legislation was the source of the Czech legislation. The Slovak republic is mentioned by the author, because this country is historically and culturally very close to the Czech Republic,. In the fifth chapter the thesis deals with a possible solution to the issues of Institute of Expulsion.

Seznam použité literatury

Knížní a časopisové zdroje

- ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 191 s. ISBN 978-802-4720-142.
- DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9.
- FILÁK, Antonín. *Zákon o Policii České republiky: s komentářem : podle právního stavu k 12.1.2009*. Vyd. 1. Praha: Police history, 2009, 285 s. ISBN 978-808-6477-497.
- HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 8. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, 826 s. ISBN 978-80-7179-254-3.
- HENDRYCH, Dušan. *Správní věda: teorie veřejné správy*. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2007, 211 s. ISBN 978-80-7357-248-8.
- HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné: Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 308 s. ISBN 978-80-7380-377-3.
- HUŇKOVÁ, Markéta, Jiřina VOŇKOVÁ. *Domácí násilí v ČR z pohledu práva*. Justiční akademie ČR, Stráž pod Ralskem, 2004. 212 s.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou : zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu vazby, zákon o výkonu trestu odnětí svobody, advokátní tarif*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2011, 1280 s. ISBN 978-808-7212-998.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009, 895 s. Student (Leges). ISBN 978-808-7212-240.
- JEMELKA, Luboš, Milan PODHRÁZKÝ, Pavel VETEŠNÍK, Jitka ZAVŘELOVÁ, David BOHADLO a Petr ŠURÁNEK. *Soudní řád správní.: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2013, 1162 s. ISBN 978-80-7400-498-8.
- JEMELKA, Luboš. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení: komentář*. Vyd. 2. V Praze: C.H.Beck, 2013, xxii, 610 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-807-4005-015.
- MATES, Pavel, Jindřich ŠKODA a František VAVERA. *Veřejné sbory*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 363 s. ISBN 978-80-7357-6042.
- MATES, Pavel. *Nové policejní právo: právní předpisy s komentářem: podle stavu k 1.1.2009*. Praha: Linde, 2009, 338 s. ISBN 978-807-2017-430.
- MATES, Pavel. *Policejní právo. Právní předpisy s komentářem*. 4. aktualizované vydání. Praha : Linde Praha, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-672.

- ONDRUŠ, Radek. *Správní řád: nový zákon s důvodovou zprávou a poznámkami*. Praha: Linde, 2005, 515 s. ISBN 80-720-1523-0.
- PLECITYÝ, Vladimír. *Problematika ochrany osob a majetku z pohledu soukromého a veřejného práva*. Vydání první. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, 139 s. ISBN 80-738-0247-3.
- STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2009, 91 s. Právo (Key Publishing). ISBN 978-807-4180-200.
- SVOBODA, Karel, Petr SMOLÍK, Jiří LEVÝ, Renáta ŠÍNOVÁ. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xxiii, 1398 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-807-4005-060.
- SLÁDEČEK, Vladimír a Olga POUPEROVÁ. *Správní právo: zvláštní část : (vybrané kapitoly)*. Praha: Leges, 2011, 416 s. Student (Leges). ISBN 978-808-7212-806.
- SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3., aktualiz. a upr. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 497 s. ISBN 978-80-7478-002-8.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xvi, 1450 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-285.
- ŠKODA, Jindřich, František VAVERA a Radek ŠMERDA. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 396 p. ISBN 80-738-0160-4.
- VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 442 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-807-4001-420.
- WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011. 711 s. ISBN 978-807-2018-420.
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 565 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3804-374.
- Domáce násilie - nová prax a nová legislatíva v Európe: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej v dňoch 15.-16. októbra 2007*. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008, 127 s. ISBN 978-808-8931-966.
- Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 2006, č. 3 ISBN 1210-9150. Dostupné z http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika_728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d

Články

BAXA, Josef, Vladimír KRÁL: Domácí násilí a právní možnosti jeho řešení, In: *Trestněprávní revue.* /2002, č. 10, s. 284.

Dostupný na: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=nrptembqgjpxi4s7geyf643uojpteobu&groupIndex=5&rowIndex=0&conversationId=350881>

BUJŇÁKOVÁ, Marta. Prístup Policajného zboru k riešenie problematiky domáceho násilia. In: *Domáce násilie – nová prax a nová legislatíva v Európe: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej v dňoch 15.-16. októbra 2007.*2008. s. 9.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Radek PTÁČEK a Ilja ŽUKOV. Aktuální otázky domácího násilí v soudně znalecké praxi. In: *Česká a slovenská psychiatrie.* 2010,č. 4,s. 234-238.

Dostupné na: http://www.cspsychiatr.cz/dwnld/CSP_2010_4_234_238.pdf

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. DOMÁCÍ NÁSILÍ: FAKTA A PARADOXY. In: *Sociální práce.* 2006, č. 2, s. 55-67.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Rakouský model ochrany před násilím v rodině. In: *Zpravodaj BKB: Bílý kruh bezpečí, sdružení pro pomoc obětem trestné činnosti.* 2001, č. 10, s. 10.

FENYK, Jaroslav. Některé úvahy o postižitelnosti „domácího násilí“ z hlediska současného trestního práva i záměrů de lege ferenda. In: *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví.* Praha: C. H. Beck, 2002, s. 630. ISSN 1210-6410.

KOČOVÁ, Klára. Domácí násilí a tzv. vykazání – nový institut právního řádu ČR. In: *Bulletin advokacie,* 2007, č. 10, s. 34 - 38.

KOTRECOVÁ, Alexandra. Ochrana obětí domácího násilia inštitútmi občianskeho práva. In: *Domáce násilie – nová prax a nová legislatíva v Európe: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej v dňoch 15.-16. októbra 2007.*2008. s. 81.

MATES, Pavel. Příspěvek k právnímu řešení problému domácího násilí. In: *Právní zpravodaj: měsíčník pro právní praxi.* 2007, č. 5. s. 5.

PÚRY, František.. Nad legislativními návrhy proti domácímu násilí. In: *Právní zpravodaj: měsíčník pro právní praxi* 2005, č. 3. str.14.

WEISS, Verena. *Die österreichischen Gewaltschutzgesetze. Ein Überblick.* SIAK-Journal – Zeitschrift für Polizeiwissenschaft und polizeiliche Praxis (3), 2009, s. 49-54, Dostupné na http://dx.doi.org/10.7396/2009_3_G

<http://www.policie.cz/clanek/reforma-policie-cr-sluzba-v-novych-podminkach-191470.aspx>.

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Ústavní zákon č. 2/1993, Listina základních práv a svobod

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů

Bundesgesetz zum Schutz vor Gewalt in der Familie, BGBl. Nr. 759/1996, in der geltenden Fassung.

Dostupné na:

http://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XX/II/II_00252/index.shtml

Exekutionsordnung, RGBl. Nr. 79/1896, in der geltenden Fassung.

Dostupné na:

http://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXIV/AB/AB_12893/index.shtml

Zákon č. 171/1993 Z.z. o Policajnom zборе, v znení neskorších predpisov. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 2. 2014].

Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 2. 2014].

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 2. 2014].

Důvodová zpráva k zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. zdroj: www.psp.cz/dokumenty.

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím zdroj: www.psp.cz/dokumenty.

Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. zdroj: www.psp.cz/dokumenty.

Použitá judikatura

Ústavní soud České republiky

I. ÚS 263/97

Pl. ÚS 4/94

Nejvyšší správní soud

2 As 56/2007

7 Aps 3/2008

9 Azs 49/2008

5 As 84/2008

4 Azs 31/2009

6 As 62/2012

9 Aps 11/2013

Další zdroje

Metodické doporučení MPSV č. 3/2010 k postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí. Dostupné na:
http://www.mpsv.cz/files/clanky/9466/metodika_3.pdf

Metodická příručka č. 1/2010 ředitele Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidenta České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázaní. Dostupná na:
www.policie.cz/soubor/mp-1-2010-docx.aspx

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006

Dostupný na: www.rovnopravnost.cz/images/redaktor/a6b99-179.rtf

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 166/2009

Dostupný na: www.policie.cz/soubor/zppp-o-vykazani-166-2009-rtf.aspx

<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=543>

<http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>

<http://www.donalinka.cz/odkazy/>

<http://www.rosa-os.cz>

<http://www.nssoud.cz/>

<http://www.nsoud.cz/>

<http://www.nalus.usoud.cz/>

Zdroje použitých příloh:

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006 Dostupný na:
www.rovnopravnost.cz/images/redaktor/a6b99-179.rtf (**Příloha č. 1 a 2**)

Metodická příručka č. 1/2010 ředitele Ředitelství služby pořádkové policie
Policejního prezidenta České republiky k realizaci závazného pokynu policejního
prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázaní. Dostupná na:
www.policie.cz/soubor/mp-1-2010-docx.aspx (**Příloha č. 3**)

Graf dostupný na: <http://www.domacinasili.cz/statistiky/> (**Příloha č. 4**)

Přílohy

Příloha č. 1 – dotazník SARA DN (pomůcka pro policisty)

sara dn 3x5 otázek na rizikové faktory

sara dn
pomůcka pro policisty

OTÁZKY ke zjištění rizika eskalace domácího násilí

DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí (dále jen dn) je především fyzické, psychické nebo sexuální násilí, ke kterému dochází mezi blízkými osobami. O domácí násilí se jedná vždy, pokud jsou přítomny všechny následující znaky.

KLÍČOVÉ ZNAKY DN

- 1) **OPAKOVÁNÍ A DLOUHODOBOST** – z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek. *Ptejte se na minulé incidenty, na předešlé zákroky PCR, na úrazy apod.*
- 2) **ESKALACE** – domácí násilí se stupňuje od útoků proti lidské důstojnosti k fyzickým útokům až k závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život. *Ptejte se, jak často se incidenty opakují a zda roste intenzita útoků či výhrůzek.*
- 3) **JASNÉ A NEZPOCHYBNITELNÉ ROZDĚLENÍ ROLE** na ohroženou osobu a násilnou osobu – domácí násilím nejsou vzájemně napadání, hádky, rvačky, spory, kde je rovné nebo střídavé postavení stran incidentu. *Ptejte se, kdo je ohrožen a kdo ubližuje.*
- 4) **NEVĚŘEJNOST** – domácí násilí probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly. *Ptejte se, kdy a kde k násilí dochází.*

sara dn

SOUBOR RIZIKOVÝCH FAKTORŮ KE ZJIŠTĚNÍ HROZBY BUDOUČÍHO DN

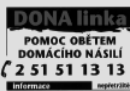
V případě, že na místě zákroku identifikujete situaci jako domácí násilí, doporučujeme vám položit následující katalog otázek. Ty pomohou vám i ohroženým osobám uvědomit si reálné riziko současného a budoucího ohrožení. Zdrojem informací, tj. osobou, která na otázky odpoví, může být ohrožená osoba, oznamovatel (např. sousedé), ale i násilná osoba.

Otázky jsou orientačním vodítkem a slouží k rychlému a správnému rozhodnutí o dalším postupu. Otázky pokládejte v souvislosti s aktuálním incidentem a zajímejte se také o incidenty předchozí, protože domácí násilí je násilím na pokračování. V této fázi zákroku není nutné provést písemný záznam, je-li to možné, doporučuje se pořídit záznam zvukový.

K vyhodnocení budoucího možného rizika dn použijte vlastní úvahu. Zvažte další kroky a opatření. Ze škály možných opatření zvolte vždy takové, které bude s přihlédnutím ke konkrétní situaci maximálně bezpečné pro ohrožené osoby.

Například:

- přivolejte další policisty
- zvažte opatření podle trestního řádu nebo zákona o PCR
- po 1. 1. 2007 zvažte „vykázání“ podle zákona č. 135/2006 Sb.
- doporučte azylové zařízení nebo jiné bezpečné místo
- poučte ohroženou osobu o bezpečnostním plánu
- informujte OSPOD o dětech v rodině
- předejte ohrožené osobě kontakt na DONA linku

Tento dokument vydává Bílý kruh bezpečí, o.s. v rámci projektu „Regionální podpora informovanosti o nezatap linkce pomoci obětem domácího násilí“, projekt spolufinancuje Evropská unie a státní rozpočet České republiky.

ODDÍL 1

NÁSILÍ VE VZTAHU K BLÍZKÉ OSOBE

- 1) **Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí?**
– např. fyzické útoky a sexuální násilí, pokusy o ně, použití zbraní
- 2) **Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?**
– např. vyjadřuje vražedné nebo agresivní myšlenky, plány, nič oblíbené věci ohrožené osoby
- 3) **Dochází ke stupňování fyzického/sexuálního násilí nebo výhrůzek a úmyslů ze strany násilné osoby?**
– např. zvyšuje se krutost, četnost nebo různorodost násilných činů, výhrůzek nebo úmyslů
- 4) **Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení?**
– např. podmínky kauce, zkušební doby, podmíněčného propuštění, trestu zákazu pobytu, společenské záruky, probace aj.
- 5) **Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí?**
– např. vyznává a omlouvá zneužívání moci a různé formy násilí, trpí chorobnou žárlivostí, má potřebu ovládat blízké osoby, zlehčuje nebo popírá dn

ODDÍL 2

OBECNÉ SKLONY NÁSILNÉ OSOBY K NÁSILÍ

- 1) **Dopouští se obecné kriminality?**
– jedná násilná osoba antisociálně na veřejnosti (tj. mimo domácí násilí), existují informace o takovém chování, je držitelem zbraně
- 2) **Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?**
– měla násilná osoba problém vytvořit a udržet dlouhodobý důvěrný vztah (opakovaně opouštění partnera, násilí ve vztahu)
- 3) **Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?**
– např. je dlouhodobě bez zaměstnání, často mění zaměstnání, má výrazné finanční obtíže
- 4) **Má násilná osoba problémy s toxikomanií a jinými závislostmi?**
– např. problémy spojené s užíváním nelegálních drog, alkoholu nebo předepsaných léků, s hrůžkou závislosti např. na automatech
- 5) **Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?**
– např. evidentní známky narušení kontaktu s realitou, extrémní chování vybočující mimo normu

ODDÍL 3

ZRANITELNOST OHROŽENÉ OSOBY

- 1) **Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?**
– přestože se chce od násilné osoby odpoutat, udržuje s ní pravidelné nebo nepravidelné kontakty, popírá a omlouvá akce násilníka, svaluje vinu na sebe
- 2) **Má z násilné osoby extrémní strach?**
– tzn. hladina strachu výrazně ovlivňuje její sebeobraně chování, strach ohroženou osobu traumatizuje a ochromuje její jednání
- 3) **Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí?**
– riziko je veliké, pokud ohrožená osoba nemá znalosti o tom, kde a jak hledat pomoc, není schopna zajistit své bezpečí, nezná svá práva, má malé nebo žádné kontakty s přáteli a s původní rodinou
- 4) **Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí pro ohroženou osobu (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?**
– tato místa nezaručují bezpečí, chybí podpora od jiných osob, zdroje pomoci nejsou rychle a lehce dosažitelné, existuje problém s dopravní obslužností
- 5) **Má ohrožená osoba závažné osobní problémy?**
– např. problémy se zaměstnáním, s financemi, problémy právního rázu, mentální problémy, problémy s užíváním návykových látek

www.donalinka.cz – www.bkb.cz – www.domacinasilii.cz
Copyright © 2005 P. R. Kropp, S. D. Hart & H. Bollrager – Copyright © 2006 Bílý kruh bezpečí, o.s.
Kopírování, reprodukce a opětovný přenos jakýmkoli způsobem jsou zakázány mezinárodní právnem.

Příloha č. 2 – rozhodnutí o vykázání

Policie České republiky

.....

Č.j.

V.....dne

Počet listů :

Výtisk č. :

ROZHODNUTÍ O VYKÁZÁNÍ

Policie České republiky, jako věcně a místně příslušný správní orgán v souladu s § 21b zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, rozhodla(o) za přítomnosti nezúčastněné osoby pana(i)....., nar., trvale bytem.....dnevhod. takto:

V y k a z u j e

podle § 21a odst. 1 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, panu (i), nar., trvale bytem..... ze společného obydlí jakož i z jeho bezprostředního okolí
.....na dobu 10 dnů a současně mu (jí)

z a k a z u j e

návrat do takto vymezených prostor ve stanovené době.

Podle § 21b odst. 3 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, nemá odvolání proti tomuto rozhodnutí odkladný účinek.

O d ů v o d n ě n í :

Dne bylo oznámeno

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

P o u č e n í :

Proti tomuto rozhodnutí lze podle § 21b odst. 3 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, podat odvolání do 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí. Lhůta začíná běžet dnem následujícím po dni doručení tohoto rozhodnutí. Pokud bylo rozhodnutí vyhlášeno ústně, začíná lhůta běžet dnem následujícím po dni ústního vyhlášení. Odvolání se podává u Policie České republiky..... a o odvolání rozhoduje odvolací správní orgán, kterým je..... Odvolání proti tomuto rozhodnutí nemá odkladný účinek.

.....

(otisk úředního razítka)

.....

(hodnost, jméno, příjmení, funkce nebo služební číslo a podpis oprávněné úřední osoby)

Rozdělovník:

Výtisk č. 1 - pro spis

Účastníci řízení

Výtisk č. 2 - pan (i)- vykázaná osoba

Výtisk č. 3 - pan (i)..... - ohrožená osoba

Na vědomí

Výtisk č. 4 - příslušné intervenční centrum

Výtisk č. 5 - příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí (jen pokud žije ve

společném obydlí nezletilá osoba)

Rozhodnutí vyhlášeno ústně vykázané osobě dnev hod.

Rozhodnutí vyhlásil(a):

.....
oprávněná úřední osoba (hodnost, jméno, příjmení, funkce a podpis)

Rozhodnutí doručeno vykázané osobě dnev hod.

Rozhodnutí převzal (a).....
podpis vykázané osoby (při osobním převzetí)

Rozhodnutí doručeno ohrožené osobě dnev hod.

Rozhodnutí převzal(a).....
podpis ohrožené osoby (při osobním převzetí)

Příloha č. 3 – potvrzení o vykázání

Č. j.

Počet listů: 2

Výtisk č.:

Potvrzení o vykázání

Příslušník Policie České republiky (dále jen „policista“) dne v hod. využil svého oprávnění podle § 44 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky a

vykázal

pana(i)

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Státní příslušnost: Telefon:

Trvalý pobyt (ulice, č. p., místo):

ze společného obydlí:

které obývá s ohroženou osobou - osobami (uvést jméno a příjmení, datum narození, trvalý pobyt):

.....
.....
.....
.....

jakož i z jeho bezprostředního okolí:

na dobu 10 dnů. Vykázaná osoba se po dobu 10 dnů musí zdržet vstupu do prostoru vymezeného policistou a zdržet se styku a navazování kontaktu s ohroženou osobou.

Vykázání **bylo - nebylo**^{*)} provedeno za přítomnosti nezúčastněné osoby.

Když nebylo tak z důvodu:

.....

Zpracoval:

(otisk kulatého razítka bez státního znaku)

(hodnostní označení, jméno, příjmení, podpis)

Poznámky (námitky vykázané osoby proti vykázání):

Na základě ustanovení § 45 odst. 1 písm. d) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, byla vykázaná osoba **vyzvána k vydání všech klíčů** od společného obydlí, z něhož byla vykázána. Na základě této výzvy vykázaná osoba klíče **vydala - nevydala^{*)}**.

Když vydala, tak specifikace klíčů – typ, barva, popis, markanty:

Když nevydala, tak důvody nevydání:

Neuposlechnutím výzvy k vydání klíčů se vykázaná osoba může dopustit přestupku podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Vydání klíčů: dne..... v hod.

Klíče vydal(a)
(jméno, příjmení, podpis)

Klíče převzal(a)
(hodnostní označení, jméno, příjmení, OeČ, podpis)

Vrácení – předání^{*)} klíčů: dne v hod.

Klíče vrátil(a)
(hodnostní označení, jméno, příjmení, OeČ, podpis)

Klíče převzal(a)
(jméno, příjmení, podpis)

Rozdělovník:

Výtisk č. 1: Spis

Výtisk č. 2: Vykázaná osoba: **převzala - nepřevzala - odmítla podepsat^{*)}**

Když nepřevzala nebo odmítla podepsat, tak z důvodu:

.....

podpis)

(převzala, datum, čas,

Výtisk č. 3: Ohrožená osoba: **převzala - nepřevzala - odmítla podepsat^{*)}**

Když nepřevzala nebo odmítla podepsat, tak z důvodu:

.....

(převzala, datum, čas, podpis)

^{*)} Nehodící se škrtněte.

POUČENÍ VYKÁZANÉ OSOBY
dle ustanovení § 44 až 47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Jakožto vykázanou osobu Vás poučuji ve smyslu ust. § 44 zákona č. 273/2008 Sb. o tom, že:

- **jste byl(a) v souladu** s § 44 odst. 1 cit. zákona vykázán(a) ze společného obydlí obývaného s ohroženou osobou, jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí stanoveného v potvrzení o vykázání. Vykázání je účinné od okamžiku, kdy Vám bylo ústně oznámeno. Vykázán(a) můžete být i ve Vaší nepřítomnosti,
- vykázání bylo provedeno bez ohledu na stanovisko ohrožené osoby,
- vykázání bude trvat po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení, přičemž tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby,
- v případě podání návrhu na předběžné opatření podle § 400 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, v průběhu vykázání se doba vykázání prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

Jste povinen/povinna (dle § 45 odst. 1 písm. a) až d) cit. zákona):

- opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání,
- zdržet se vstupu do prostoru vymezeném v potvrzení o vykázání,
- zdržet se styku a navazování kontaktu s ohroženou osobou,
- vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které máte ve svém držení.

Máte právo (dle ust. § 45 odst. 2 písm. a) až d) cit. zákona):

- vzít si ze společného obydlí před jeho opuštěním věci sloužící Vaší osobní potřebě (např. hygienické potřeby, běžné oděvní součásti, léky a zdravotní pomůcky, které užíváte, mobilní telefon), osobní cennosti a osobní doklady,
- vzít si v průběhu vykázání ze společného obydlí věci sloužící Vaší osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady a věci nezbytné pro Vaše podnikání nebo pro výkon povolání. Toto právo můžete uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, a to po předchozí dohodě na adrese....., tel.....,
- ověřit si provedení vykázání na čísle tísňového volání 158,
- vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie (adresa a tel. uvedeny výše), přičemž úřední záznam o vykázání bude vyhotoven do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí.

Dále Vás poučuji o tom, že:

Podle ust. § 44 odst. 5 cit. zákona můžete podat proti vykázání příslušnému krajskému ředitelství policie námítky, a to ústně na místě nebo písemně na adresu do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázání. Vaše námítky budou bez zbytečného odkladu přezkoumány a o výsledku budete vyrozuměn(a).

Nesplněním shora uvedených povinností se můžete dopustit přestupku podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů; pokud se dopustíte závažného nebo opakovaného jednání, abyste zmařil(a) vykázání, můžete se dopustit trestného činu podle § 337 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Po uplynutí lhůty 10 dnů si na policejní služebně (adresa a telefonický kontakt uvedeny výše) můžete vyzvednout klíče, které jste policistovi předal(a) dle § 45 odst. 1 písm. d). Klíče Vám budou vydány za předpokladu, že nebyl podán návrh na vydání předběžného opatření podle § 400 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

Prohlašuji, že jsem shora uvedenému poučení porozuměl(a), což stvrzuji svým podpisem:

.....

Jméno, příjmení a podpis **vykázané osoby**

Poučení provedl(a) :

.....

Hodnostní označení, jméno, příjmení a podpis policisty

POUČENÍ OHROŽENÉ OSOBY
dle ustanovení § 44 až 47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Jako osobu ohroženou Vás poučuji ve smyslu ust. § 44 zákona č. 273/2008 Sb. o tom, že:

- došlo k vykázání osoby uvedené v potvrzení o vykázání z obydlí, které obýval(a) společně s Vámi, jakož i z jeho bezprostředního okolí vymezeného v potvrzení o vykázání,
- toto vykázání je účinné od okamžiku, kdy bylo provedeno, přičemž k vykázání není nutný Váš souhlas.

Vykázaná osoba je povinna (dle ust. § 45 odst. 1 písm. a) až d) cit. zákona):

- opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání,
- zdržet se po dobu vykázání vstupu do prostoru vymezeném v potvrzení o vykázání,
- zdržet se po dobu vykázání styku a navazování kontaktu s Vámi,
- vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které má ve svém držení,
V případě **porušení podmínek vykázání** ze strany vykázané osoby neprodleně **informujte Policii České republiky** prostřednictvím tísňové linky 158.

Vykázaná osoba má právo (dle ust. § 45 odst. 2 písm. a) až b) a § 44 odst. 5 cit. zákona):

- vzít si ze společného obydlí před jeho opuštěním věci sloužící její osobní potřebě (např. hygienické potřeby, běžné oděvní součásti, léky a zdravotní pomůcky, které užívá, mobilní telefon), osobní cennosti a osobní doklady,
- vzít si v průběhu vykázání ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady a věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání. Toto právo může uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, a to po předchozí dohodě, přičemž o termínu, kdy k převzetí věcí osobou vykázanou dojde, budete předem informován(a),
- podat proti vykázání námitky, které budou přezkoumány příslušným krajským ředitelstvím Policie České republiky.

Váším právem je:

- vyzvednout si u příslušného útvaru policie kopii úředního záznamu o vykázání, přičemž úřední záznam o vykázání bude vyhotoven do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí,
- ve smyslu § 400 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních podat u příslušného okresního soudu návrh na vydání předběžného opatření spočívajícího v prodloužení vykázání. Podáním návrhu v průběhu vykázání provedeného policistou se zákonná 10denní lhůta prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o Vašem návrhu. Předběžné opatření soudu trvá 1 měsíc od jeho vykonatelnosti (rozhodnutí je vykonatelné vydáním). Soud může na Váš návrh rozhodnout o prodloužení doby trvání předběžného opatření, předběžné opatření však zanikne nejpozději uplynutím 6 měsíců od jeho vykonatelnosti. V této souvislosti Vás žádáme, abyste informoval(a) Policii České republiky o tom, že jste v průběhu policejního vykázání podal(a) u soudu návrh na vydání předběžného opatření, popř. o výsledku rozhodnutí soudu.

Dále Vás poučuji o tom, že:

- o vykázání bude informováno intervenční centrum poskytující psychologické, sociální a právní služby. Toto intervenční centrum Vás bude do 48 hodin od doručení podnětu od Policie České republiky kontaktovat s nabídkou služeb. V případě potřeby se můžete obrátit i na jiné instituce, které poskytují psychologické, sociální a další služby v oblasti pomoci obětem domácího násilí. Za tímto účelem Vám jsou předány kontakty na instituce v místě bydliště a kontakty na linky s nepřetržitým provozem.
- případným uvedením nepravdivých skutečností se můžete dopustit trestného činu poškození cizích práv podle § 181, pomluvy podle § 184 a křivého obvinění podle § 345 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, případně přestupku proti občanskému soužití dle § 49 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

- v době trvání vykazání bude provedena kontrola jeho dodržování ze strany vykázané osoby. V této souvislosti Vás žádáme o poskytnutí součinnosti policistům provádějícím tuto kontrolu.

Prohlašuji, že jsem shora uvedenému poučení porozuměl(a), což stvrzuji svým podpisem:

.....

Jméno, příjmení a podpis **ohrožené osoby**

Poučení provedl(a):

Hodnostní označení, jméno, příjmení a podpis policisty

Příloha č. 4 – počty vykázání v letech 2007 – 2013

PŘEHLED POČTU VYKÁZÁNÍ POLICIÍ ČR DLE KRAJŮ V ROCE 2013

KRAJ	Zpracoval Bílý kruh bezpečí ve spolupráci s APIC ČR-13.1.2014												celkem v letech						Celkem 2007-12	
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	2013	2007	2008	2009	2010	2011		2012
Jihočeský	5	2	8	5	1	7	6	5	7	8	6	3	63	50	37	35	84	72	64	342
Jihomoravský	7	10	13	7	9	10	12	13	12	12	11	12	128	82	72	82	87	118	150	591
Karlovarský	9	9	11	12	9	8	6	7	6	2	7	11	97	32	45	49	79	137	111	454
Královéhradecký	3	4	3	1	3	2	4	1	2	7	5	6	41	34	22	16	44	45	52	213
Liberecký	6	8	18	5	17	3	7	12	7	9	12	9	113	30	36	68	62	82	104	382
Moravskoslezský	7	10	9	9	18	7	9	5	10	6	15	2	107	213	110	111	108	135	97	774
Olomoucký	4	10	8	6	9	8	15	8	4	10	6	6	84	44	35	43	61	112	100	395
Pardubický	5	5	9	7	5	12	5	9	5	3	9	9	83	61	39	44	73	92	104	413
Plzeňský	6	4	2	5	5	1	1	1	1	5	4	4	39	16	22	14	27	23	30	132
Hlavní město Praha	9	11	16	8	15	14	10	11	18	13	10	20	155	59	34	48	104	123	138	506
Středočeský	9	8	15	7	11	8	12	2	11	17	7	4	111	79	67	59	64	121	106	496
Ústecký	14	13	13	21	16	16	9	10	13	9	10	12	156	81	87	134	133	202	204	841
Vysočina	6	2	8	9	7	4	2	8	4	8	7	8	73	32	26	39	51	42	43	233
Zlínský	9	6	10	7	10	9	7	10	12	3	7	11	101	49	45	36	81	126	102	440
CELKEM VYKÁZÁNÍ	99	102	143	109	135	109	105	102	112	112	116	117	1361	862	679	778	1058	1430	1405	6212
z toho opakovaná	16	11	18	9	24	22	15	18	12	13	14	16	188							
ú. v %	16%	11%	13%	9%	17%	20%	14%	18%	11%	12%	12%	14%	14%							

Od 1.1.2007 do 31.12.2013 celkem: 7 573